

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia. Niihin tehtäisiin lähtökohtaisesti teknisluonteisia tarkistuksia.

Sairausvakuutuslakia sovellettaessa on havaittu tarvetta sen eräiltä osin tulkinnanvaraisten sanamuotojen tarkistamiseen. Tarkistamista vaativat lainkohdat koskevat ulkomaisen vastaavan etuuden huomioon ottamista päivärahaetuutta myönnettäessä, isän oikeutta vanhempainrahaan äidin sairastaessa äitiysrahakaudella, kunnan oikeutta korvaukseen yrittäjälle työterveyshuoltona annettujen sairaanhoidon ja muiden työterveyshuoltopalvelujen kustannuksista, työnantajan oikeutta hakea sairauspäivärahaa sekä matkakustannusten korvaamista täysimääräisesti tutkimuksiin määräämistilanteessa. Myös Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia on tarvetta tarkistaa. Tarkistamista vaativa lainkohta koskee kuntoutusrahan maksamista ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi eräitä tarkistuksia sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain etuuksien yhteensovittamista koskeviin säännöksiin. Ne koskevat muun muassa kansanedustajan ja valtioneuvoston jäsenen vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen ja kansanedustajan niin sanotun sopeutumiseläkkeen sekä sopeutusrahan yhteensovittamista sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan kanssa. Lisäksi ne koskevat työttömyyspäivärahaa lisäpäiviltä saavalle henkilölle myönnettävän vanhuuseläkkeen yhteensovittamista sairauspäivärahan kanssa, sairauspäivärahan ja tapaturmavakuutuslain ja maatalousyrittäjien tapatur-

mavakuutuslain mukaiseen työajan vakuutukseen perustuvan korvauksen suhdetta, takuueläkkeen yhteensovittamista sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan kanssa sekä tapaturmaeläkkeen vaikutusta vanhempainpäivärahan määrään.

Edelleen esityksessä ehdotetaan eräitä lain sisältöä koskevia muutoksia. Muutosehdotukset koskevat vanhemman oikeutta erityishoitorahaan lapsen kouluopetukseen tai päivähoitoon palaamisen ajalta vaikean sairauden hoidon ollessa yhä kesken, vanhempainpäiväraajakson vähimmäispituutta, isän oikeutta vanhempainrahaan hänen työskennellessään vanhempainrahakauden aikana, vanhempainrahaoikeutta huostaanottotilanteessa ja vanhempainpäivärahan määräytymisen perustetta tilanteessa, jolloin päivärahan suuruus voi määräytyä useamman vaihtoehdoisen perusteen mukaan.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että päätöksen opiskelijan opiskelijan sairauspäiväraha-aikana opiskella vähäisessä määrässä sekä että vakuutettu voi eräin edellytyksin esittää päivärahan perusteena käytettäväksi työtulon, joka on ansaittu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä.

Viime vuosina muualla lainsäädännössä tapahtuneista muutoksista seuraa, että sairausvakuutuslakiin ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettuun lakiin sisältyy joukko vanhentuneita viittaussäännöksiä, muuttuneita viranomaisten nimiä ja eräissä tapauksissa myös vanhentunut etuuden nimi ja käsite, jotka ehdotetaan korjattaviksi.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 NYKYTILAN ARVIOINTI JA EHDOTETUT MUUTOKSET	4
1.1 Johdanto	4
1.2 Sairausvakuutuslaki	4
1.2.1 Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen suhde sairauspäivärahaan	4
1.2.2 Kansaneläkelain 11 §:n mukaisen vanhuuseläkkeen sekä takuueläkkeen suhde sairauspäivärahaan	5
1.2.2.1 Kansaneläkelain 11 §:n mukainen vanhuuseläke	5
1.2.2.2 Takuueläke	5
1.2.3 Valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen, sopeutumiseläkkeen ja sopeutumisrahan suhde sairauspäivärahaan	6
1.2.4 Isän oikeus vanhempainrahaan hänen työskennellessään vanhempainrahakauden aikana	7
1.2.5 Vanhempainraha ja lapsen huostaanotto	8
1.2.6 Vanhempainrahajakson vähimmäispituus	8
1.2.7 Äidin sairastaminen äitiysrahakaudella	9
1.2.8 Erytishoitorahan maksaminen lapsen kouluun tai päivähoitoon palaamisen ajalta	9
1.2.9 Päivärahan määräytyminen ulkomailla ansaittujen tulojen perusteella	10
1.2.10 Vanhempainpäivärahan määräytymisen peruste, kun päiväraha voi määräytyä usean vaihtoehdoisen perusteen mukaan	10
1.2.11 Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään	12
1.2.12 Sairauspäiväraha ja kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, sairauspäivärahan ja muun lain mukaisen korvauksen suhde ja sairauspäivärahan maksaminen muun lain mukaisen korvauksen viivästyessä	13
1.2.13 Sairauspäivärahan ja tapaturmavakuutuslain 57 §:n ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n mukaisen korvauksen suhde	15
1.2.14 Ulkomainen etuus	15
1.2.15 Kunnan oikeus työterveyshuollon korvaukseen	16
1.2.16 Työnantajan oikeus hakea päivärahaa	16
1.2.17 Tutkimuksiin määrääminen	17
1.2.18 Opiskelijan sairauspäiväraha	18
1.2.19 Virheelliset viittaussäännökset, etuuden nimen muutos, muuttunut viranomaisen nimi	20
1.3 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista	20
1.3.1 Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta	20
1.3.2 Valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun	

	lain mukaisen vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen, sopeutumiseläkkeen, sopeutumisrahan sekä takuueläkkeen suhde kuntoutusrahan	22
	1.3.3 Kuntoutuksen järjestämistä ja korvaamista koskeva rajoitus.....	23
	1.3.4 Virheelliset viittaussäännökset.....	23
2	ESITYKSEN VAIKUTUKSET	23
2.1	Taloudelliset vaikutukset.....	23
2.2	Muut vaikutukset.....	24
3	ASIAN VALMISTELU	25
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	27
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	27
1.1	Sairausvakuutuslaki	27
	1 luku Lain tarkoitus ja soveltamisala	27
	7 luku Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset.....	27
	8 luku Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha	27
	9 luku Vanhempainpäivärahat	29
	10 luku Erytishoitoraha	30
	11 luku Päivärahaetuuksien määrä	31
	12 luku Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin.....	33
	13 luku Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset.....	34
	15 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset.....	34
	16 luku Työpaikkakassat	35
	19 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset.....	35
1.2	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista	35
	1 luku Yleiset säännökset	35
	2 luku Kuntoutus	36
	3 luku Kuntoutusrahaetuuden saamisen edellytykset.....	36
	4 luku Kuntoutusrahan määrä ja suhde muihin etuuksiin.....	36
	7 luku Tietosuoja koskevat säännökset.....	37
2	VOIMAANTULO	37
	LAKIEHDOTUKSET	39
	1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	39
	2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta	49
	LIITE	52
	RINNAKKAISTEKSTIT	52
	1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	52
	2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta	73

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytilan arviointi ja ehdotetut muutokset

1.1 Johdanto

Sairausvakuutuslaki uudistettiin vuoden 2005 alusta voimaan tulleella sairausvakuutuslailla (1224/2004). Myös Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta sekä kuntoutusrahaa koskeva lainsäädäntö on uudistettu vuoden 2006 alusta voimaan tulleella lailla Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (566/2005; jäljempänä *Kelan kuntoutuslaki*). Kelan kuntoutuslakia koskeneen hallituksen esityksen (HE 3/2005 vp) 5 pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: ”Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tämän lain mukaisten etuuksien yleinen kehittäminen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäväksi sekä lain täytäntöönpano ja etuuksien myöntäminen ja maksaminen Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveystieteiden olisi kokonaisvastuu etuuksien kehittämisestä. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden seuraisi lain toimeenpanoa”. Sama tehtäväjako koskee vastaavasti sairausvakuutuslakia.

Tähän hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset jakautuvat karkeasti neljään ryhmään: muutosesityksiin, jotka koskevat eräiltä osin lain tulkinnanvaraisten sanamuotojen tarkistamista, eräiden keskenään samankaltaisten etuuksien yhdenmukaista yhteensovittamista koskeviin muutosesityksiin sekä muuttuneesta kansallisesta lainsäädännöstä sairausvakuutuslakiin ja Kelan kuntoutuslakiin tarvittaviin niin sanottuja viittaussäännöksiä ja niihin verrattavia säännöksiä koskeviin muutosesityksiin. Lisäksi esitykseen

sisältyy eräitä lain sisältöä koskevia muutosesityksiä, jotka koskevat erityishoitorahaa päätoimisen opiskelijan oikeutta vähäisessä määrässä opiskella sairauspäivärahakauden aikana ja vakuutetun oikeutta esittää päivärahana perusteena käytettäväksi työtulon, joka on ansaittu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

1.2 Sairausvakuutuslaki

1.2.1 Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen suhde sairauspäivärahaan

Sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin voimassa olevan 4 kohdan mukaan sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulle joka saa tapaturmavakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 §:ssä säädetään, että kyseisen lain mukaiset etuudet otetaan huomioon muussa laissa säädettyä korvausta määrättäessä samalla tavalla kuin tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet. On kuitenkin tarkoituksenmukaista, että myös sairausvakuutuslain säännöksessä nimenomaisesti mainitaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin perustuvaan kuntoutukseen perustuva ansionmenetykskorvaus sairauspäivärahan estävänä etuutena. Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan tehtäväksi tästä johtuva täsmennys.

Sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan vakuutetulla on lain 8 §:ssä tarkoitettun enimmäisajan täytyttyä oikeus sairauspäivärahaan uudelleen saman sairau-

den perusteella vasta, kun hän on enimmäisajan päättymisen jälkeen ollut yhtäjaksoisesti työkykyinen 12 kuukauden ajan. Ensinnä mainitun pykälän 2 momentin mukaan työkykyisyysaikana rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kelan kuntoutuslain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla. Vastaavasti on tarkoituksenmukaista, että aika, jolta vakuutettu on saanut maatalousryhtäjien tapaturmavakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla ansionmenetykskorvausta, mainitaan nimenomaisesti säännöksessä aikana, joka rinnastetaan työkykyisyysaikaan. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva täsmennys.

1.2.2 Kansaneläkelain 11 §:n mukaisen vanhuuseläkkeen sekä takuueläkkeen suhde sairauspäivärahaan

1.2.2.1 Kansaneläkelain 11 §:n mukainen vanhuuseläke

Sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin voimassa olevan 5 kohdan mukaan sairauspäivärahan estävänä etuutena mainitaan kansaneläkelain 10 §:n tai työeläkelakien mukainen vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke. Sen sijaan on mainitun 8 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan oikeus sairauspäivärahaan alle 68-vuotiaalla henkilöllä, joka on vanhuuseläkkeelle siirtymisensä jälkeen työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän on eläkkeellä ollessaan tehnyt. Kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkkeen lisäksi Kansaneläkelakiin sisältyy mahdollisuus vuodesta 2012 alkaen myöntää kansaneläkelain 11 §:n mukainen vanhuuseläke henkilöille, jotka saavat työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työttömyyspäivärahaa niin sanotuilta lisäpäiviltä. Heillä on oikeus saada vanhuuseläke 62-vuotiaana ilman vanhuuseläkkeen varhennusvähennystä. Kansaneläkelain 11 §:n mukainen vanhuuseläke tulisi sovittaa yhteen sairauspäivärahan kanssa samalla tavalla kuin kansaneläkelain 10 §:n mukainen vanhuuseläke.

Sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kansaneläkelain 11 §:n mukaisesti vanhuuseläketä saavat henkilöt rinnastaan kansaneläkelain 10 §:n mukaista vanhuuseläketä saaviin henkilöihin. Kummankaan vanhuuseläkkeen saajalla ei olisi oikeutta sairauspäivärahaan yksinomaan eläkkeellä ollessaan.

1.2.2.2 Takuueläke

Sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momenttia on muutettu 1 päivänä heinäkuuta 2011 voimaan tulleella lailla (1247/2010). Sen mukaan kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnetty työkyvyttömyyseläke ei ole sairauspäivärahan saamista estävä etuus, vaan työkyvyttömyyseläke vähennetään sairauspäivärahasta silloin, kun se myönnetään sairauspäivärahan kanssa samalle ajalle. Sen sijaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010; jäljempänä takuueläkelaki) mukainen takuueläke on sairauspäivärahan myöntämisen estävä etuus.

Takuueläkelain 7 §:n mukaisesti takuueläketä voidaan maksaa vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen lisänä, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan muun lakisääteisen korvauksen lisänä tai työttömyyseläkkeen taikka luopumistuen rinnalla. Lisäksi maahanmuuttaja voi saada pelkkää takuueläketä vanhuuseläkkeenä tai työkyvyttömyyseläkkeenä.

Takuueläkkeen ja sairauspäivärahan suhteessa ei ole ongelmaa silloin, kun takuueläke myönnetään vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen tai työttömyyseläkkeen lisänä tai 65 vuotta täyttäneelle maahanmuuttajalle. Takuueläkkeen myöntäminen edellä mainittujen eläkkeiden lisänä tai maahanmuuttajalle vanhuuseläkkeenä lakkauttaa oikeuden sairauspäivärahaan. Oikeus päivärahaan on ainoastaan silloin, kun henkilö eläkkeelle siirryttyään työskentelee ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän on välittömästi ennen sairastumistaan eläkkeellä ollessaan tehnyt.

Takuueläkkeen ja sairauspäivärahan suhde on ongelmallinen silloin, kun takuueläke

myönnetään kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai lakisääteisen muun täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan korvauksen tai luopumistuen rinnalla tai kun takuueläke myönnetään maahanmuuttajalle työkyvyttömyyden perusteella. Nämä työkyvyttömyyden perusteella maksettavat eläkkeet, korvaukset tai luopumistuki eivät ole sairauspäivärahan myöntämistä estäviä etuuksia toisin kuin takuueläke. Tästä johtuen saattaa syntyä tilanne, että työkyvyttömyyseläkkeen lisänä maksettava takuueläke estää sairauspäivärahan myöntämisen, vaikka itse työkyvyttömyyseläkkeellä taikka luopumistuella ei sellaista vaikutusta ole.

Edellä olevan vuoksi lakia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että sairauspäivärahaa ja takuueläkettä sovitettaessa yhteen huomioidaisiin takuueläkkeen luonne eläkkeen lisänä. Tällöin se eläke, jonka lisänä takuueläke myönnetään, ratkaisisi sen, kuinka takuueläke ja sairauspäiväraha sovitetaan yhteen. Siten kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, lakisääteiseen täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen tai muuhun täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan lakisääteiseen korvaukseen taikka luopumistukeen maksettava lisä ei muodostuisi eläkkeen taikka luopumistuen ja sairauspäivärahan yhteensovittamisen esteeksi. Sama koskisi maahanmuuttajalle myönnettävää takuueläkettä silloin, kun se myönnetään työkyvyttömyyden perusteella.

1.2.3 Valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen, sopeutumiseläkkeen ja sopeutumisrahan suhde sairauspäivärahaan

Voimassa olevan lain mukaan on epäselvää, mikä on valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaisen vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen ja kansanedus-

tajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain (329/1967) mukaisen vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen, sopeutumiseläkkeen ja sopeutumisrahan suhde sairauspäivärahaan. Sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa kansaneläkelain 10 §:n tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä. Sairausvakuutuslain 1 luvun 4 pykälän 8 kohdan määritelmän mukaan työeläkelaeilla tarkoitetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja lakeja. Viimeksi mainitussa lainkohdassa ei mainita valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia eikä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettua lakia. Sen sijaan kansaneläkelain (568/2007) 6 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohdan mukaan työeläkkeellä tarkoitetaan myös viimeksi mainittujen lakien mukaisia työeläkkeitä.

Jos kansanedustaja ei ole edustajantoimen päättyessä saavuttanut eläkeikää (65 vuotta), hänellä on oikeus eräin edellytyksin sopeutumisrahaan. Sopeutumisrahaa, joka koskee vuonna 2011 eduskuntaan valittuja uusia kansanedustajia, maksetaan enintään yhden vuoden ajan, mikäli edustajantoimi on kestänyt vähintään kolme vuotta. Aikaisemman kansanedustajain eläkelain 2 §:n 2 momentin mukaan kansanedustajalla oli vastaavassa tilanteessa oikeus toistaiseksi maksettavaan niin sanottuun sopeutumiseläkkeeseen. Sopeutumisrahaa maksetaan enintään kahden vuoden ajan, mikäli edustajantoimi on kestänyt vähintään seitsemän vuotta ja enintään kolmen vuoden ajan, mikäli edustajantoimi on kestänyt vähintään 15 vuotta. Kansanedustajan sopeutumisraha on tyypiltään vanhuuseläkkeeseen rinnastettava ansiomenetykskorvaus (lain 2 §:n 3 momentti). Sama koskee niin sanottua sopeutumiseläkettä. Sairastumistilanteessa ei ole perusteltua, että henkilölle myönnetään jo myönnetyn ansiomenetykskorvauksen rinnalle toinen ansiomenetykskorvaus ilman, että niitä sovitetaan yhteen. Myös yhdenmukaisuus vaatii, että samankaltaiset etuudet käyttäytyvät yhdenmukaisesti eri etuuksia sovitettaessa yhteen.

Edellä olevan vuoksi sairausvakuutuslaissa olevaa työeläkelakien määritelmää ehdotetaan tarkistettavaksi. Sairausvakuutuslain 1 luvun 4 §:n 8 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että työeläkelailta tarkoitetaan myös kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettua lakia ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia.

Sairausvakuutuslain 8 luvun 6 pykälän mukaan pykälän 1 momentin 5—8 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloaikana ansaittujen tulojen perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset. Myös kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista eläkettä ja sopeutumisrahaa tai aikaisempaa niin sanottua sopeutumiseläkettä saavalla sekä toisaalta valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä saavalla olisi vastavasti työskennellessään oikeus sairauspäivärahaan.

1.2.4 Isän oikeus vanhempainrahaan hänen työskennellessään vanhempainrahakauden aikana

Sairausvakuutuslain 9 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan isällä on oikeus vanhempainrahaan, jos hän osallistuu lapsen hoitoon eikä ole tänä aikana ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Äidiltä sen sijaan ei edellytetä työstä poissaoloa äitiys- ja vanhempainrahaa saadakseen. Sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismäärän suuruisena, jos äiti on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä

lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Jos molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelevat päätoimisesti ja saavat opintotukilain mukaista opintorahaa vanhempainrahakauden aikana, vanhemmat voivat sopia siitä, kummalle heistä vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä.

Mainitun 11 luvun 8 pykälän 2 momentin mukaan vanhempainraha maksetaan isälle vähimmäismäärän suuruisena, jos lapsen isä vastaa yksin lapsen hullosta taikka jos lapsen isällä on äidin kuoleman vuoksi äitiysrahakaudella oikeus vanhempainrahaan, ja hän opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa tai tekee ansiotyötä tai omaa työtä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä.

Oikeus vanhempainrahaan määräytyy siten isille ja äideille eri perusteiden. Mikäli äiti on työssä vanhempainrahaa saadessaan, vanhempainraha voidaan maksaa äidille työskentelyajalta vähimmäismääräisenä. Sen sijaan isälle etuutta ei voida pääsääntöisesti maksaa työssäoloajalta. Vain silloin, kun isä vastaa yksin lapsen hullosta tai molemmat vanhemmat työskentelevät, voidaan vanhempainraha maksaa isälle vähimmäismääräisenä. Vanhempia kohdellaan eri tavalla myös silloin, kun äiti tai isä opiskelee päätoimisesti etuuskaudella. Miehet on näissä tilanteissa asetettu sairausvakuutuslaissa naisia epäedullisempaan asemaan suoraan sukupuolen perusteella. Tasa-arvovaltuutettu on kääntynyt sosiaali- ja terveysministeriön puoleen katsoen menettelyn täyttävän välittömän sukupuolisyrittönnän tunnusmerkistön. Valtuutettu on myös katsonut menettelyn olevan ongelmallinen perustuslain 6 §:n syrjinnän kieltojen sekä tasa-arvon edistämistä koskevien velvoitteiden näkökulmasta. Tasa-arvovaltuutettu on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin sairausvakuutuslain muuttamiseksi siten, että isä ei aseteta vanhempainrahan saamisedylytysten suhteen äitejä epäedullisempaan asemaan sukupuolen perusteella.

Sairausvakuutuslain 9 luvun 8 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja 11 luvun

8 §:n 1 momentti muutettavaksi, jolloin myös isällä on, vastaavasti kuin äidillä jo nykyisin on, oikeus vanhempainrahaan työskentelyajalta ja opiskellessaan. Vanhempainraha maksettaisiin isälle vastaavasti kuin äidille työskentely- ja opintoajalta vähimmäismääräisenä.

1.2.5 Vanhempainraha ja lapsen huostaanotto

Vanhempainrahaan ei ole sairausvakuutuslain 9 luvun 8 §:n 4 momentin mukaan oikeutta, jos lapsi on otettu lastensuojelulain (683/1983) mukaisesti huostaan. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin sellaiselle lapsen äidille tai isälle, joka huostaanotosta huolimatta osallistuu edelleen lapsen hoitoon. Lastensuojelulain 8 luvun 38 §:n mukaan lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto, jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa. Kiireellisestä sijoituksesta päättää kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen määräämä sosiaalityöntekijä, jonka päätöksen perusteella kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan 30 päivää.

Jos 30 päivää ei ole riittävä aika lapsen huostaanoton tarpeen selvittämiseksi, viranhaltija voi tehdä päätöksen lapsen kiireellisen sijoituksen jatkamisesta enintään 30 päivällä edellyttäen, että tarvittavista lastensuojelutoimenpiteistä ei ole mahdollista päättää ilman lisäselvityksiä ja välttämättömiä lisäselvityksiä ei ole mahdollista saada 30 päivässä kiireellisen sijoituksen alkamisesta ja että jatkopäätös on lapsen edun mukainen. Kiireellinen sijoitus voi myös jatkua ilman eri päätöstä yli 30 päivää, jos viranhaltija tekee 30 päivän kuluessa kiireellisen sijoituksen alkamisesta huostaanottoa koskevan hakeuksen hallinto-oikeudelle.

Sairausvakuutuslain 9 luvun 8 §:n 4 momentin sanamuotoa ei ole tarkistettu sen jälkeen, kun lastensuojelulaki muuttui. Sairausvakuutuslain säännöstä on tulkittava siten, että huostaanotolla tarkoitetaan lainvoimaisen huostaanottopäätöksen olemassaoloa. Oikeus vanhempainrahaan ei siten lakkaa, vaikka lapsi olisi kiireellisesti sijoitettu perhe- tai laitoshuoltoon. Huostaanotosta päättää hal-

linto-oikeus kunnallisen viranhaltijan hakeuksesta. Huostaanottopäätös tulee käsitellä lastensuojelulain 88 §:n mukaisesti kiireellisenä. Hallinto-oikeuden päätökseen tyytymätön voi hakea siihen muutosta vielä korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Kiireellisestä käsittelyvelvollisuudesta huolimatta lainvoimaisen huostaanottopäätöksen syntyminen saattaa kestää useita kuukausia. Näissä tilanteissa vanhempainrahaa voidaan joutua maksamaan pitkältä ajalta perusteettomasti vanhemmalle, joka ei tosiasiaa enää hoida lastaan.

Sairausvakuutuslain 9 luvun 8 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanhempainrahan maksaminen olisi mahdollista lakkauttaa jo siitä hetkestä alkaen, kun lapsi on lastensuojelulain 8 luvun 38 §:n nojalla päätetty kiireellisesti sijoittaa perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavalla hänen tarvitsemansa hoito ja huolto. Lain 15 luvun 20 §:n 2 momenttia olisi vastaavasti täydennettävä siten, että sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun kunnan toimielimen olisi maksutta ilmoitettava lapsen kiireellisesti sijoittamisesta Kansaneläkelaitokselle, jos lapsen vanhemmat eivät enää osallistu lapsen hoitoon.

1.2.6 Vanhempainrahajakson vähimmäispituus

Sairausvakuutuslain 9 luvun 8 §:n 5 momentin mukaan lapsen äiti ja isä voivat sopia vanhempainrahakauden jakamisesta siten, että vanhempainraha voidaan maksaa enintään kahdessa jaksossa kummallekin vanhemmalle. Ilman erityistä syytä vanhempainrahaa ei kuitenkaan makseta 12 arkipäivää lyhyemmältä ajalta. Työsopimuslain (55/2001) 4 luvun 1 §:n mukaan työntekijällä on oikeus pitää vanhempainvapaan enintään kahdessa osassa, joiden tulee olla vähintään 12 arkipäivän pituisia. Siten työsopimuslaki estää vanhempainvapaan pilkkomisen lyhyihin jaksoihin. Vastaavaa säännöstä ei tarvita sairausvakuutuslain puolella. Sairausvakuutuslaki koskee kaikkia vanhempainrahan hakijoita, myös niitä, joilla ei ole työnantajaa. Sellaisia ovat esimerkiksi yrittäjät ja opiskelijat. Tästä syystä ehdotetaan, että jakson vä-

himmäispituudesta vanhempainrahan maksamisen edellytyksenä luovutaan.

1.2.7 Äidin sairastaminen äitiysrahakaudella

Sairausvakuutuslain 9 luvun 13 §:n 1 momentin mukaan lapsen isällä on oikeus äitiysrahakaudella vanhempainrahaan, jos äiti tulee äitiysrahakauden aikana sairauden johdosta kykenemättömäksi hoitamaan lastaan ja isä hoitaa lasta eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Isän oikeus vanhempainrahaan alkaa aikaisintaan silloin, kun äidin sairaus jatkuu 8 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetyn sairauspäivärahan omavastuuajan jälkeen. Vanhempainrahaa voidaan maksaa isälle äitiysrahakaudelta enintään niin monelta arkipäivältä kuin äitiysrahaa on jäänyt äidille maksamatta sellaisen sairauden vuoksi, jonka johdosta äiti on kykenemätön hoitamaan lastaan.

Lainkohta edellyttää äidin sairastuvan äitiysrahakauden aikana. Ongelmallista on, jos äiti on sairas jo ennen äitiysrahakautta ja isä joutuu äitiysrahakaudella vastaamaan yksin lapsen hoidosta. Voimassa oleva laki ei sanamuotonsa mukaan mahdollistaisi isälle oikeutta vanhempainrahaan äitiysrahakaudella tällaisessa tapauksessa. Kansaneläkelaitos on kuitenkin soveltanut säännöstä siten, että isällä on oikeus äitiysrahakaudella vanhempainrahaan, jos äiti on äitiysrahakauden aikana sairauden johdosta kykenemätön hoitamaan lastaan. Näin menetellään siitä riippumatta, onko äiti sairastunut äitiysrahakaudella tai ennen sitä. Lainsäädännöstä tulisi täsmentää vastaamaan sen soveltamisessa noudatettua perusteltua tulkintaa.

Edellä olevan vuoksi ehdotetaan sairausvakuutuslain 9 luvun 13 §:n 1 momenttia tarkennettavaksi siten, että lapsen isällä olisi äitiysrahakaudella oikeus vanhempainrahaan, jos äiti on äitiysrahakauden aikana sairauden johdosta kykenemätön hoitamaan lastaan.

Mainittuun 1 momenttiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi sairausvakuutuslain 9 luvun 8 §:ään ehdotettua muutosta vastaava muutos. Sen mukaan isällä olisi oikeus vähimmäismääräiseen vanhempainrahaan työskennellessään.

1.2.8 Erityishoitorahan maksaminen lapsen kouluun tai päivähoitoon palaamisen ajalta

Erityishoitorahaa maksetaan sairausvakuutuslain 10 luvun 2 §:n mukaan alle 16-vuotiaan sairaan lapsen vanhemmalle, joka osallistuu lapsensa hoitoon tai kuntoutukseen sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla, sairaala- tai poliklinikkahoitoon liittyvään kotihoitoon tai lakiin perustuvalla sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan. Edellytyksenä on, että lasta hoitava henkilö on hoitoon osallistumisen vuoksi estynyt tekemästä työtään eikä saa palkkaa tältä ajalta. Kun kysymys on kotihoitosta taikka seitsemän vuotta täyttäneen lapsen sairaala- tai poliklinikkahoidosta, lapsen sairauden tulee olla vaikea, jotta erityishoitorahaa voitaisiin maksaa.

Erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoitoon silloin, kun lapsi on kotona vanhemman hoidettavana. Sitä ei voida myöntää niiltä päiviltä, jolloin lapsi on kodin ulkopuolella suorittamassa oppivelvollisuuttaan eikä vanhempi siten varsinaisesti hoida lasta. Jos lapsen vointi on parantunut siinä määrin, että kouluun palaamista on voitu yrittää, vanhempien on edellytetty heti palaavan töihin. Käytännössä tämä ei aina ole mahdollista, sillä lapsen terveydentila ja jaksaminen vaihtelevat päivästä toiseen. Töihin paluu ei ole mahdollista myöskään hoitavan tahon edellyttäessä vanhemman varallaoloa kotona silloin, kun lapsen pitkäaikaisen ja vaikean sairauden hoito on vielä kesken, mutta lapsi voi jo kokeilla paluuta omaan kouluunsa hoidollisesti perustelluin rajoituksin. Riskinä on perheen toimeentulon vaarantuminen siirryttäessä vaiheittain kotihoitosta koulunkäyntiin.

Erityishoitorahan myöntäminen on nykyisen lain mukaan rajoitettu tilanteisiin, joissa lapsi on vanhemman hoidettavana siten, että vanhempi on jatkuvasti läsnä. Käytännössä on ilmennyt tarve turvata erityishoitorahalla vanhemman toimeentulo myös siinä tilanteessa, kun lapsi vaikean sairauden jatkuessa kykenee lääkärin luvalla palaamaan kouluun kokeiluluonteisesti, mutta kokopäiväisestä koulunkäynnistä suoriutuminen on hoidon yhä jatkuessa vielä epävarmaa. Ongelmia

seuraa reaalityöelämän joustamattomuudesta. Konkreettiset mahdollisuudet palata työelämään kokeilujakson aikana riippuvat työn luonteesta ja työpaikan olosuhteista. Tästä syystä säännöstä tulisi tarkistaa siten, että erityishoitorahan myöntäminen olisi eräin edellytyksin mahdollista myös, kun lapsi on palannut kouluun tai päivähoidon kokeiluluonteisesti.

Sairausvakuutuslain 10 luvun erityishoitorahaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että erityishoitorahaa voitaisiin myöntää eräissä tapauksissa vanhemmalle myös niiltä päiviltä, joina vakuutetun lapsi osallistuu kouluopetukseen tai päivähoidon vaikean sairauden hoidon ollessa yhä kesken.

1.2.9 Päivärahan määräytyminen ulkomailla ansaittujen työtulojen perusteella

Sairausvakuutuslain mukaisen päivärahaetuuden perusteena olevina työtuloina otetaan huomioon vain Suomessa vakuutettuna olon ajalta ansaitut tulot (asetus (EY N:o 883/2004, 21 artikla ja (ETY) N:o 1408/71, 23 artikla). Jos ei sellaisia tuloja ole, vanhempainpäivärahaa on vakiintuneen käytännön mukaisesti maksettu vähimmäismäärän suuruisena. Vakuutusosoikeus on kuitenkin sittemmin katsonut Euroopan Unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisuun C-257/10 (Bergström) tukeutuen, että Kansaneläkelaitoksen ei tule myöntää sellaisessa tilanteessa vanhempainpäivärahaa vähimmäismäärän suuruisena. Sen tulee asetuksen (ETY) N:o 1408/71 3 artiklan 1 kohdassa vahvistetun yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen täyttämiseksi ottaa huomioon sellaisen henkilön tulot Suomessa, joka työskentelee vastaavissa tehtävissä kuin hakija ja jolla on häneen verrattavissa oleva kokemus ja pätevyys. Vakuutusosoikeuden omaksuman tulkinnan mukaisesti vastaavaa periaatetta tulee soveltaa myös sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa myönnettäessä.

Voimassa olevassa sairausvakuutuslaissa ei ole säännöstä työtulon määräytymisestä silloin, kun Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, työskennellyt henkilö hakee sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, eikä hänellä ole esittää mainitussa laissa tarkoi-

tettua verotuksessa todettua työtuloa tai Suomessa ansaittua työtuloa työkyvyttömyyden tai etuusosoikeuden alkamista edeltäneeltä ajalta. Sellainen säännös olisi kuitenkin välttämätön edellä mainitun vakuutusosoikeuden omaksuman tulkinnan vuoksi. Sen johdosta sairausvakuutuslain 11 luvun 4 pykälässä ehdotetaan säädettäväksi päivärahan määräytymisestä kuvatuunlaisessa tilanteessa.

1.2.10 Vanhempainpäivärahan määräytymisen peruste, kun päiväraha voi määräytyä usean vaihtoehdoisen perusteen mukaan

Sairausvakuutuslain mukaan vanhempainpäivärahan määrä voi määräytyä usean vaihtoehdoisen perusteen mukaan. Siitä minkä tulojen perusteella päivärahaetuus määräytyy, säädetään sairausvakuutuslain 11 luvun 3 §:ssä, 4 §:ssä ja 6 §:ssä.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 3 §:n mukaan päivärahaetuus määräytyy työkyvyttömyyden tai vanhempainpäivärahaosoikeuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen, 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen työtulojen perusteella. Vanhempainpäivärahaosoikeuden alkamisajankohtana pidetään sitä päivää, jolta vanhemmalle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 1—5 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen on hakemuksesta arvioitava, mitä on pidettävä vakuutetun työtuloina hänen työkyvyttömyytensä tai vanhempainpäivärahaosoikeutensa taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana. Päivärahaetuus määräytyy vakuutetun luotettavasti selvittämien kuuden kuukauden työtulojen perusteella edellyttäen, että työtulot ovat jatkuvasti olleet kahdella kertotuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin 3 §:ssä tarkoitettut, verotuksessa todetut työtulot, jotka on tarkistettu 1 §:n 3 momentin mukaisesti palkkakertoimella. Edellä mainitut työtulot otetaan huomioon vain ajalta, jona henkilö on ollut sairausvakuutuslain mukaisesti Suomessa vakuutettuna.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 6 momentin mukaan vanhempainpäiväraha voi tietyissä tilanteissa perustua edellisen van-

hempainpäivärahan perusteena olleisiin työtuloihin. Säännöksen mukaan vanhempainpäivärahan suuruus voidaan määrätä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon mukaisesti, jos lapsi, jonka perusteella edellisen kerran on maksettu vanhempainpäivärahaa, ei ole täyttänyt tai hänen hoitoon ottamisestaan ei ole kulunut kolmea vuotta ennen laskettua synnytyisaikaa tai seitsemää vuotta nuoremman lapsen hoitoon ottamista.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 6 §:n mukaan vakuutetulle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä, jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäivärahoikeuden tai erityishoitorahoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvain mukaista työttömyysetuutta. Päiväraha voi määräytyä myös opintorahan tai kuntoutusrahan mukaan, jos hakija on saanut opintoraha etuuskauden alkamista edeltäneiden neljän kuukauden aikana tai kuntoutusraha etuuskauden alkamista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 9 §:n ja 10 a §:n mukaan vanhempainpäiväraha on samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahauden ajan saman suuruinen lukuun ottamatta äidin työssäolopäiviä sekä 11 luvun 1 §:n 2 momentissa säädettyjä jaksoja, joilta päiväraha maksetaan korotettuna.

Vanhempainpäivärahan määrä voi siis samanaikaisesti määräytyä useamman kuin yhden perusteen mukaan. Jos vanhempainpäivärahan hakija on esimerkiksi saanut etuus- oikeuden alkamista edeltäneiden neljän kuukauden aikana työttömyysetuutta, mutta hänellä on myös työtuloja, voidaan päivärahan perusteena käyttää vaihtoehtoisesti joko edeltävää etuutta tai työtuloja. Tällöin vanhempainpäiväraha myönnetään sen perusteen mukaan, joka on hakijalle edullisin. Laissa ei kuitenkaan ole säädetty siitä, miten edullisemmuusvertailu tulisi tehdä. Muutoksenhaku elimen ratkaisun mukaan edullisemmuusvertailu tulee tehdä koko vanhempainpäivärahaudella myönnettävien etuuksien määrän perusteella.

Äitiys- ja vanhempainrahaa tulee sairausvakuutuslain mukaan hakea aina etukäteen.

Äitiysrahaa voi saada vain äiti, mutta vanhempainrahaan on oikeus joko lapsen äidillä tai isällä. Vanhemmilla on myös mahdollisuus olla vuorotellen vanhempainvapaalla ja näin jakaa vanhempainrahakausi keskenään. Mahdollista on myös, että molemmat vanhemmat ovat samanaikaisesti osittaisella vanhempainvapaalla saaden osittaisista vanhempainrahaa ja työskentelevät osanaikaisesti. Käytännössä useimmiten äiti hakee raskausaikana samalla kertaa sekä äitiys- että vanhempainrahan koko kaudelle, koska perheen suunnitelmat vanhempainvapaan ja isyysrahakauden pitämisestä eivät vielä ole selvillä. Kansaneläkelaitos antaa äitiys- ja vanhempainrahapäätöksen äidin hakemuksen perusteella. Jos isä myöhemmin hakee vanhempainrahaa, lyhenee äidin vanhempainrahakausi ja äidin päätöstä tarkistetaan. On myös mahdollista, että äiti hakee pelkän äitiysrahan ja isä vanhempainrahan, mutta myöhemmin perheen suunnitelmat muuttuvat siten, että äiti pitääkin osan vanhempainrahakaudesta. Yleensä myöskään äidin mahdollinen työskentely vanhempainpäivärahauden aikana ei ole etuuden hakemisajankohtana tiedossa, vaan etuuspäätöstä joudutaan tältä osin tarkistamaan myöhemmin.

Vanhempainpäivärahan määräytymisperusteiden edullisemmuusvertailun tekeminen etuutta myönnettäessä on vaikeaa. Vanhempainpäivärahan määrään vaikuttavat sairausvakuutuslain 11 luvun 1 §:n 2 momentin mukaiset jaksot, joilta etuus maksetaan korotettuna, jos etuuden perusteena on käytetty työtuloa. Lisäksi kokonaisarvioon vaikuttaa se, miten vanhemmat tulevat jakamaan vanhempainrahakauden ja tullaanko vanhempainpäiväraha maksamaan joltakin ajalta vähimmäismääräisenä äidin työskentelyn vuoksi. Koska etukäteen vanhempainpäivärahaa myönnettäessä on mahdotonta tietää millä perusteella myönnettynä koko kausi olisi hakijalle edullisin, Kansaneläkelaitos on määritellyt päivärahan sen perusteen mukaan, joka johtaa suurimpaan päivärahan määrään etuuden alkamispäivänä. Käytännössä vanhempainpäiväraha määräytyy usein sairausvakuutuslain 11 luvun 3 §:ssä tarkoitetun työtulon perusteella, koska 11 luvun 1 § 2 momentissa säädettyjä korotuksia voidaan soveltaa vain työtuloon perustuvaan päivärahaan, mutta ei

edeltävän etuuden perusteella maksettavaan päivärahaan. Kuitenkin, jos äiti pitää itse koko äitiys- ja vanhempainrahakauden, saattaisi joissakin tilanteissa olla hänelle edullisempaa, että päiväraha määräytyisikin edeltävän etuuden perusteella.

Se mikä päivärahan peruste olisi ollut hakijalle edullisin, pystytään toteamaan vasta jälkikäteen vanhempainpäivärahakauden päättyttyä. Lisäksi sairausvakuutuslain 11 luvun 4 §:n 6 momentin mukaisissa tilanteissa, joissa perheeseen syntyy uusi lapsi, josta maksettavan vanhempainpäivärahan perusteena voitaisiin käyttää edellisen lapsen perusteella maksetun päivärahan perusteena olleita tuloja, edullisemmuusvertailu voitaisiin tehdä vasta tässä vaiheessa. Samaa tuloa voidaan käyttää päivärahan perusteena useampaan kertaan uuden lapsen syntyessä, mikä on hakijalle usein edullista, jos hän on ollut hoitovapaalla eikä hänellä ole ollut jatkuvia tuloja ennen uuden lapsen syntymää. Sen sijaan jos päiväraha on määritelty edeltävän etuuden perusteella, ei tätä tuloa voi käyttää uuden lapsen syntyessä.

Jos vanhempainpäivärahapäätöstä joudutaan jälkikäteen oikaisemaan sillä perusteella, että joku muu päivärahan peruste olisikin ollut hakijalle edullisempi, aiheuttaa tämä toimeenpanossa moninkertaista työtä. Koko vanhempainpäivärahakauden päiväraha joudutaan määrittelemään uudelleen, mikä esimerkiksi äidin osalta voi tarkoittaa erityisäitiys-, äitiys- ja vanhempainrahapäätösten oikaisua. Lisäksi jos perhe on saanut vanhempainpäivärahakaudella muita tulosidonnaisia etuuksia, joudutaan nämä etuuspäätökset oikaisemaan hakijan vahingoksi. Jos vanhempainpäivärahan määrä nousee oikaisun johdosta, pienenee vastaavasti muiden tulosidonnaisten etuuksien määrä. Sairausvakuutuslain päivärahan määräytymistä koskeva monimutkainen ja tulkinnanvarainen säännöstö aiheuttaa epätietoisuutta myös asiakkaissa sekä lisää muutoksenhakujen määrää.

Edellä kuvatuista syistä sairausvakuutuslaissa tulisi yksiselitteisesti säätää siitä, minkä perusteen mukaan vanhempainpäiväraha määräytyy niissä tilanteissa, kun valittavana on usea vaihtoehtoinen peruste. Myös sairausvakuutuksen toimeenpanon kannalta on

tärkeää, että päätös voidaan tehdä niillä tiedoilla, jotka ovat käytettävissä päätöstä tehtäessä. Sairausvakuutuslain 11 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a §, jonka mukaan vanhempainpäivärahaetuus määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahauden ajan. Peruste määritellään tällöin etuus oikeuden alkamispäivänä käytettävissä olevan tiedon mukaan.

1.2.11 Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n mukaan vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkeläkien, liikennevakuutuslain tai tapaturmavakuutuslain perusteella.

Säännöstä perusteltiin (HE 124/1995) sillä, että vanhemmilla oli oikeus äitiys-, isyys ja vanhempainrahaan riippumatta siitä, mitä muita etuuksia he mahdollisesti saivat. Esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeellä oleva vanhempi saattoi saada vanhempainrahaa tulojen perusteella. Koska tätä ei hallituksen esityksen mukaan pidetty tarkoituksenmukaisena ja asia oli ristiriidassa sen periaatteen kanssa, että päivärahalla korvataan ansionmenetystä, lakia ehdotettiin muutettavaksi siten, että äitiys-, isyys- ja vanhempainraha maksettaisiin vähimmäismääräisenä mainittujen lakien mukaista eläkettä saaville vakuutetuille.

Eläkkeet, joiden perusteella vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä, on lueteltu pykälässä tyhjentävästi. Hallituksen esityksessä 124/1995 mainittu tavoite soveltuu myös täyttä tapaturmaeläkettä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilastapaturmalain (1211/1990), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (1318/2002) ja urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella saaviin henkilöihin.

Säännöksessä mainittua tapaturmavakuutuslakia ei ole mahdollista tulkita siten, että

se pitäisi sisällään myös mainitut muut lait. Esimerkiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 §:ssä kuitenkin säädetään, että kyseisen lain mukaiset etuudet otetaan huomioon muussa laissa säädettyä korvausta määrättäessä samalla tavoin kuin tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet. Mainittujen lakien mukaista täyttä tapaturmaeläkettä saavia henkilöitä ei ole perusteltua pitää eläkettä ja vanhempainpäivärahaa yhteen sovitettaessa eri asemassa kuin tapaturmavakuutus- tai liikennevakuutuslain mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavia henkilöitä. Tästä johtuen sairausvakuutuslaissa olevaa yhteensovitussäännöstä on tarpeen tarkistaa. Sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin, sotilastapaturmalakiin, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annettuun lakiin ja urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annettuun lakiin. Muutoksen jälkeen suoritetaan mahdollinen vanhempainpäiväraha mainittujen lakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavalle henkilölle vähimmäismääräisenä.

Sairausvakuutuslain 1 luvun 4 §:n 8 kohta tässä hallituksen esityksessä ehdotettu muutos aiheuttaa sen, että myös valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukainen vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, täysi työkyvyttömyyseläke sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukainen vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, täysi työkyvyttömyyseläke, niin sanottu sopeutumiseläke ja sopeutumisraha sovitetaan yhteen vanhempainpäivärahan kanssa.

1.2.12 Sairauspäiväraha ja kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, sairauspäivärahan ja muun lain mukaisen korvauksen suhde ja sairauspäivärahan maksaminen muun lain mukaisen korvauksen viivästyessä

Sairauspäivärahan suhteesta työeläkelain mukaiseen täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen ja osatyökyvyttömyyseläkkeeseen säädetään 12 luvun 3 ja 4 §:ssä. Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen suhteesta

sairauspäivärahaan ei ole omaa säännöstä sairausvakuutuslaissa.

Kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin mukainen työkyvyttömyyseläke oli aikaisemmin sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n mukaan sairauspäivärahan estävä etuus, mutta säännös kumottiin 1 päivänä heinäkuuta 2011 voimaan tulleella lailla (1247/2010). Jos kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke myönnetään samalle ajalle, jolta on maksettu sairauspäivärahaa, eläke vähennetään sairauspäivärahasta. Tästä ei kuitenkaan ole erikseen mainittu sairausvakuutuslaissa, vaan vähentäminen perustuu 12 luvun 2 §:n 1 momentin yleissäännöksen soveltamiseen. Selkeyden vuoksi sairausvakuutuslaissa ehdotetaan säädettäväksi, että kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke vähennetään sairauspäivärahasta silloin, kun eläke myönnetään saman työkyvyttömyyden johdosta samalle ajalle kuin sairauspäiväraha. Kansaneläkelain 70 §:ssä on säännös takautuvasti myönnetyn kansaneläkkeen pidättämisestä samalle ajalle myönnetyn sairauspäivärahan korvaamiseksi.

Sairausvakuutuslaissa ehdotetaan myös säädettäväksi, että kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaista pysyvästi sokealle tai liikuntakyvyttömälle myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ei vähennetä sairauspäivärahasta. Jos pysyvästi sokea tai liikuntakyvytön henkilö hakee sairauspäivärahaa, työkyvyttömyys johtuu yleensä muusta syystä kuin siitä, minkä perusteella kansaneläke on myönnetty.

Sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään yleisesti samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettavan etuuden ja sairauspäivärahan suhteesta. Kun vakuutetulla on oikeus saada korvausta samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain kuin sairausvakuutuslain nojalla, tämä etuus vähennetään hänelle maksettavasta sairauspäivärahasta, jollei muualla toisin säädetä. Sairauspäivärahan ja muun lain mukaisten etuuskien suhdetta tulisi täsmentää eräiltä osin.

Epäselvyyttä on aiheuttanut mm. sairauspäivärahan ja vahingonkorvauslain (412/1974) mukaisen ansionmenetykskorvauksen suhde. Vahingonkorvauslain nojalla korvataan tahallisuuteen tai tuottamukseen

perustuvia vahinkoja. Korvausvelvollisella on usein vastuuvakuutus, jonka perusteella vahingoittunut voi saada korvausta mm. henkilö- ja esinevahingoista. Vahingonkorvauslain 1 luvun 1 §:n perusteella vahingon korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslain säännöksiä. Laki ei kuitenkaan koske muussa laissa säädettyä korvausvastuuta. Vahingonkorvauslaki on siten myös toissijainen laki suhteessa muuhun lainsäädäntöön.

Vahingonkorvauslain mukaisen ansionmenetykskorvauksen määräytymisestä säädetään lain 5 luvun 2 a §:ssä. Sen mukaan ansionmenetyksestä määrätään korvaus ottamalla lähtökohdaksi arvio ansiotulosta, jonka vahinkoa kärsinyt olisi ilman vahinkotapahtumaa saanut. Tästä vähennetään ansiotulo, jonka vahinkoa kärsinyt vahinkotapahtumasta huolimatta on saanut tai olisi voinut saada taikka jonka hänen arvioidaan vastaisuudessa saavan ottaen huomioon hänen työkykynsä, koulutuksensa, aikaisempi toimintansa, mahdollisuutensa uudelleen kouluttautumiseen, ikänsä, asumisolosuhteensa ja näihin verrattavat muut seikat. Lain perusteluissa (HE 167/2003) on todettu mm. että vahinkoa kärsineelle tapaturmavakuutuslain, kansaneläkelain ja muiden lakien nojalla maksettavat työkyvyttömyyseläkkeet otetaan vähennyksenä huomioon. Tämän perusteella olisi loogista ja yhdenmukaista, että myös sairauspäiväraha vähennettäisiin vahingonkorvauslain mukaisesta ansionmenetykskorvauksesta ja vakuutettu saisi mahdollisen ansionmenetykskorvauksen siltä osin kuin se ylittää päivärahan määrän.

Muun lain mukaisilla ensisijaisilla korvauksilla tarkoitetaan lähinnä tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain, sotilasvammalain ja sotilastapaturmalain mukaisia korvauksia (HE 50/2004). Näitä sairauspäivärahaan nähden ensisijaisia korvauksia koskevia lakeja ei sairausvakuutuslaissa kuitenkaan tyhjentävästi luetella kuten esimerkiksi työntekijän eläkelaiissa. Myös kansaneläkelaiissa luetellaan kaikki kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot. Sairauspäivärahan ja muiden työkyvyttömyyden perusteella maksettavien korvausten yhteensovittamisen selkeyttämiseksi sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:ää tulisi tarkentaa siten, että siinä luetellaan päivä-

rahasta vähennettävät muun lain mukaiset korvaukset. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä luetellaan ne muun lain mukaiset etuudet, jotka vähennetään päivärahasta.

Edellä mainitun estämättä voidaan sairauspäiväraha maksaa sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan täysimääräisenä, jos muun korvauksen saaminen viivästyy vakuutetusta riippumattomasta syystä. Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä mainitusta muun lain mukaisesta korvauksesta maksettua sairauspäivärahaa vastaava osuus. Jos sairauspäivärahaa on maksettu muun korvauksen maksamisen viivästymisen vuoksi ja vakuutettu on tämän jälkeen saanut 1 momentissa tarkoitetun korvauksen muulta korvausvelvolliselta, Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä maksettu sairauspäivärahan määrä takaisin vakuutetulta tämän saaman edellä tarkoitetun muun korvauksen määrään asti.

Siten jos sairauspäivärahaan nähden ensisijaisen muun lain mukaisen etuuden käsittely viivästyy, Kansaneläkelaitos voi maksaa vakuutetulle sairauspäivärahaa täysimääräisenä vakuutusyhtiön antaman viivästymistodistuksen perusteella. Vakuutusyhtiön tulee maksaa takautuvalta ajalta Kansaneläkelaitokselle päivärahaa vastaava osuus ja muu osa vakuutetulle. Jos vakuutusyhtiö kuitenkin antamastaan viivästymistodistuksesta huolimatta maksaa myöntämänsä korvauksen myös sairauspäivärahaa vastaavalta osalta korvauksen hakijalle, voimassa olevien säännösten mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä liikaa maksettu sairauspäivärahaa vastaava määrä vakuutetulta. Tosiasiassa kysymys on vakuutusyhtiön virheellisestä maksusta. Tästä johtuen vakuutusyhtiön tulisi maksaa Kansaneläkelaitokselle sen maksamaa päivärahaa vastaava osuus ja periä itse korvauksen saaneelta henkilöltä hänelle virheellisesti maksettu osuus. Sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n 2 momenttia on tarpeen tarkistaa tältä osin. Edellä olevan mukaisesti pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viivästymistilanteissa Kansaneläkelaitos periä maksamansa päivärahan ensisijaisesti vakuutusyhtiöltä sen myöhemmin samalle ajalle maksamasta korvauksesta.

Jos tilanteessa ilmenisi hankaluuksia, Kansaneläkelaitos voi kuitenkin sairausvakuutuslain 15 luvun 18 §:n takaisinperintäsäännösten perusteella periä vakuutetulta aiheetta maksetun etuuden määrän.

1.2.13 Sairauspäivärahan ja tapaturmavakuutuslain 57 §:n ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n mukaisen korvauksen suhde

Tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten yhteensovittaminen sairauspäivärahan kanssa poikkeaa jossakin määrin muissa etuuksissa sovellettavasta menettelystä. Tapaturmavakuutuslain 57 §:ssä säädetään vapaaehtoisesta vakuutuksesta. Tämän säännöksen 1 momentin perusteella yrittäjä, hänen perheenjäsenensä ja muut hänen työnsään olevat henkilöt, jotka eivät työsuhteen perusteella kuulu pakollisen vakuutuksen piiriin, voivat saada vapaaehtoisen vakuutuksen työtapaturman ja ammattitaudin varalle. Vakuutus kattaa samat etuudet kuin lakisääteinen työtapaturmavakuutus. Korvauksesta ei tehdä vähennyksiä sillä perusteella, että vahingoittunut olisi oikeutettu saamaan saman tapaturman perusteella korvausta sairausvakuutuslain perusteella.

Tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen vakuutus tulee ottaa myös eräille erityisryhmille silloin, kun asianomaista toimintaa koskevassa laissa on säädetty vakuuttamisvelvollisuudesta. Tällaisia ovat esim. omaishoitajat, työtoimintaan ja työtapaturmavakuutuksen kuntoutuksen työkokeiluun osallistuvat. Kyseessä on työhön rinnastettava toiminta, jossa ei kuitenkaan ole työsuhdetta. Näiden erityisryhmien vakuutusturva on yhtä laaja kuin työntekijöiden vakuutusturva.

Sairauspäivärahan soveltamiskäytännössä sairauspäiväraha on myönnetty ilman yhteensovittamista yrittäjälle ja hänen perheenjäsenelleen silloin, kun heidät on vakuutettu tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin säännösten perusteella. Yrittäjä tai perheenjäsen saa tällöin sekä sairauspäivärahan että vakuutuskorvauksen. Vastaavassa tilanteessa tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus otetaan kuitenkin huomioon kuntoutusrahassa, kansaneläkkeessä ja vammaisetuuksissa. Tapa-

turmovakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen korvaus vähennetään myös työeläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä.

Sairauspäivärahan suhdetta tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen tulisi täsmentää vastaavaksi kuin muussa sosiaalivakuutuslainsäädännössä. Ei ole perusteltua, että henkilö voi saada saman työkyvyttömyyden perusteella yhtä aikaa kahta lakisääteistä korvausta. Tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen korvaus ehdotetaan katsottavaksi sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseksi ensisijaiseksi etuudeksi suhteessa sairauspäivärahaan ja se tulisi vähentää samalta ajalta maksettavasta sairauspäivärahasta.

Tapaturmavakuutuslain 57 §:n 2 momentissa säädetään vapaa-ajan vakuutuksesta. Yrittäjän tapaturmavakuutus on yleensä voimassa sekä työ- että vapaa-aikana. Vakuutuksen voi ottaa myös pelkästään työajalle. Jos yrittäjälle maksetaan tapaturmavakuutuslain 57 §:n 2 momentin mukaista korvausta vapaa-ajan tapaturmasta, korvausta ei vähennettäisi sairauspäivärahasta.

Vastaavasti maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n 1 momentin mukaiseen vapaaehtoiseen työajan vakuutukseen perustuva tapaturmakorvaus kaksinkertaisen kompensaation välttämiseksi ehdotetaan vähennettäväksi sairauspäivärahasta silloin, kun kysymys on työssä sattuneesta tapaturmasta tai ammattitaudista. Jos maatalousyrittäjälle maksetaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n 5 momentin mukaiseen vakuutukseen perustuvaa korvausta vapaa-ajan tapaturmasta, korvausta ei vähennettäisi sairauspäivärahasta.

Erityisryhmiä koskeva erityislainsäädäntöön perustuva tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen työtapaturmakorvaus on sovitettu yhteen sairauspäivärahan kanssa.

1.2.14 Ulkomainen etuus

Sairausvakuutuslain 12 luvun 10 §:n mukaan päivärahaetuutta myönnettäessä voidaan ottaa huomioon samaa etuutta tai muuta tämän lain mukaan huomioon otettavaa etuutta vastaava ulkomailta maksettava etuus. Etuuteen voidaan rinnastaa myös ulkomaiselta työnantajalta tai kansainväliseltä

järjestöltä saatu etuutta vastaava palkka. Sairauspäivärahaa myönnettäessä muusta valtiosta maksettava etuus voidaan ottaa huomioon 2 §:n mukaisesti, jos se rinnastetaan muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin.

Sanamuoto ”voidaan ottaa” antaa soveltajalle harkintavaltaa, joka on ongelmallista, kun tarkemmin ei ole säädetty ja perusteltu, kuinka harkintaa käytetään. Muissa laeissa, kuten kansaneläkelaki, työeläkelait ja Kelan kuntoutuslaki ei lain sanamuoto sisällä harkintaa, vaan ulkomainen etuus otetaan aina huomioon. Käytännössä myös Kansaneläkelaitos on soveltanut puheena olevaa lainkohdtaa ikään kuin siinä olisi säädetty, että etuudet tulee aina ottaa huomioon. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan muussa lainsäädännössä omaksuttua kirjoitustapaa ja myös sairausvakuutuslaissa noudatettua soveltamiskäytäntöä.

1.2.15 Kunnan oikeus työterveyshuollon korvaukseen

Sairausvakuutuslain 13 luvun 8 §:n mukaan terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta korvausta työterveyshuoltopalvelujen kustannuksista, jos palvelut on annettu yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle terveydenhuoltolain (1326/2010) 18 §:n 2 momentin mukaisesti. Korvausta suoritetaan enintään se määrä, jonka Kansaneläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle. Terveydenhuoltolain 18 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä alueellaan toimiville yrittäjille ja muille omaa työtään tekeville soveltuvin osin työterveyshuoltolain 12 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säädöksissä tarkoitettua työterveyshuoltoa. Yrittäjällä on sairausvakuutuslain mukaan kuitenkin oikeus korvaukseen myös sairaanhoidosta ja muista terveydenhuoltopalveluista, joista säädetään työterveyshuoltolain 14 §:ssä. Säännökset yrittäjien sairaanhoidosta ja sen korvauksista lisättiin työterveyshuoltolakiin ja sairausvakuutuslakiin vuoden 2006 alusta.

Sairausvakuutuslain mukaisen työterveyshuollon korvausjärjestelmän tavoitteena on tukea hyvän työterveyshuoltokäytännön mu-

kaisen toiminnan järjestämistä ja toteutumista yrittäjien työterveyshuollossa. Kunnallinen työterveyshuollon palvelujärjestelmä on keskeinen toimija pienissä asutuskeskuksissa ja haja-asutusalueella, joissa ei ole vaihtoehtoisia työterveyshuollon palvelujen tuottajia. Sairausvakuutuslaissa ei ole suoraan säädetty kunnalle oikeutta korvaukseen yrittäjän sairaanhoidon ja muun terveydenhoidon kustannuksista. Koska yrittäjälle on laissa annettu vastaava oikeus korvaukseen, on perusteltua, että kunnalla on oikeus korvaukseen, jos se hakee korvausta yrittäjän sijasta. Yhdennäköisesti tämän näkemyksen kanssa Kansaneläkelaitos on ilmoituksensa mukaisesti vakiintuneesti korvannut yrittäjien työterveyshuoltokorvauksina kunnille varsinaisten työterveyshuoltopalvelujen lisäksi myös sairaanhoitoa ja muita terveydenhuoltopalveluja, vaikka sairausvakuutuslain 13 luvun 8 § on viitannut vain terveydenhuoltolain 18 §:n 2 momenttiin, jossa mainitaan vain varsinaisen työterveyshuolto. Sairausvakuutuslain 13 luvun 8 §:ää tulisi täydentää viittaamalla terveydenhuoltolain 18 §:n 3 momenttiin.

Sairausvakuutuslain 13 luvun 8 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta korvausta työterveyshuoltopalvelujen kustannuksista myös, jos palvelut on annettu yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle terveydenhuoltolain 18 §:n 3 momentin mukaisesti, toisin sanoen, jos yrittäjälle on annettu työterveyshuoltopalveluina sairaanhoitoa tai muita terveydenhuoltopalveluita.

1.2.16 Työnantajan oikeus hakea päivärahaa

Sairausvakuutuslain 15 luvun 2 §:ssä säädetään korvauksen ja etuuden hakemisesta. Vaikka tästä ei ole nimenomaista säännöstä, myös työnantajan on katsottu voivan hakea päivärahaetuutta silloin, kun se maksaa työntekijälle palkkaa sairauspoissaolon, äitiys-, isyys- vanhempainvapaan tai osittaisen vanhempainvapaan ajalta. Sairausvakuutuslakia tulisi täsmentää siten, että työnantajan oikeudesta hakea päivärahaetuutta säädettäisiin laissa. Työntekijällä ei aina ole intressiä etuuden hakemiseen silloin, kun hän saa täyden palkan työstä poissaolon ajalta. Vastaava

säännös työnantajan oikeudesta hakea etuutta on Kelan kuntoutuslain 41 §:ssä.

Sairausvakuutuslain 15 luvun 2 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että myös työnantaja on oikeutettu hakemaan päivärahaetuutta silloin, kun sillä on 7 luvun 4 §:n mukainen oikeus saada päivärahaetuus maksetuksi itselleen maksamaansa palkkaa vastaavalta osalta.

1.2.17 Tutkimuksiin määrääminen

Sairausvakuutuslain 15 luvun 13 §:n 1 ja 2 momentin mukaan vakuutetun on osallistuttava terveydentilan selvittämistä ja työkyvyn arvioimista varten Kansaneläkelaitoksen määräämiin tutkimuksiin. Tutkimuskustannukset maksetaan tutkimuksen tehneelle lääkärille tai terveydenhuollon toimintayksikölle taikka tutkimuslaitokselle. Tutkimuksissa käynnistä aiheutuneet matkakustannukset korvataan vakuutetulle siten kuin sairausvakuutuslain 4 luvussa säädetään. Vakuutetulla on lisäksi oikeus saada tutkimukseen osallistumisen ajalta päivärahaa, yömatkarahaa sekä majoittumiskorvausta. Jos vakuutettu on tarvinnut saattajan, saattajalle korvataan matkasta aiheutuneet kustannukset samojen perusteiden mukaan kuin vakuutetulle. Verohallinto antaa tarkemmat määräykset tutkimuksiin määräämisestä aiheutuvien matkakustannusten korvauksista.

Nykymuodossaan pykälässä todetaan, että tutkimuksissa käynnistä aiheutuneet matkakustannukset korvataan vakuutetulle siten kuin 4 luvussa säädetään. Nykyinen sanamuoto tuli lakiin sairausvakuutuslakia uudistettaessa vuoden 2005 alusta. Aiemmin matkakustannusten korvaaminen oli säädetty sairausvakuutusasetuksen (473/1963) 21 §:ssä seuraavasti: ”Jos vakuutettu on määrätty sairausvakuutuslain 31 §:n 1 momentin mukaisesti tutkimukseen, on hänellä oikeus saada korvaus tutkimuksesta aiheutuneista kustannuksista sekä matkakustannusten korvausta, päivärahaa ja yömatkarahaa ja majoittumiskorvausta sen mukaan kuin Kansaneläkelaitos määrää. Jos vakuutettu välttämättä on tarvinnut saattajan, korvataan hänelle matkasta aiheutuneet kustannukset samojen perusteiden mukaan kuin vakuutetulle”.

Matkakustannusten korvaamisesta oli mainitun asetuksen perusteella annettu tarkemmat ohjeet Kansaneläkelaitoksen lisätyn hallituksen päätöksellä 19 päivänä kesäkuuta 1974. Sen mukaan tutkimuksiin lähetetyn vakuutetun matkakustannukset korvattiin ilman omavastuusuutta. Vakuutetulle maksettiin päivärahaa, yömatkarahaa ja majoittumiskorvausta kuten nykyisin verohallinnon päätöksen mukaisesti. Muutoin matkojen korvaamisessa sovellettiin samoja periaatteita kuin sairausvakuutuslain mukaisten sairauden vuoksi tehtyjen matkojen korvaamiseen.

Nykyinen viittaus 4 lukuun aiheuttaa sen, että säännöksen sanallisen tulkinnan mukaan tutkimuksiin määräämisen yhteydessä aiheutuneita matkakustannuksia korvattaessa tulisi huomioon ottaa myös 4 luvun 7 §. Sen mukaan matkakustannukset korvataan kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 14,25 euron omavastuusuuden. Hallituksen esityksen 50/2004 perustelujen mukaan ehdotettu pykälä vastaa aikaisempien sairausvakuutuslain 31 §:n ja sairausvakuutusasetuksen 21 §:n säännöksiä.

Edellä olevan mukaisesti sairausvakuutuslakiuudistuksen tarkoituksena ei näyttäisi olleen siirtää tutkimuksiin määräämistä koskevassa tilanteessa omavastuusuutta vakuutetun maksettavaksi. Kansaneläkelaitos on myös lain sanamuodosta riippumatta ohjeistanut organisaatiotaan siten, että korvaamisessa ei sovelleta omavastuusuutta koskevaa säännöstä. Sairausvakuutuslain 15 luvun 13 §:n 2 momenttia tulisi selkeyttää vastamaan sen perusteltua vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Säännökseen sisältyy myös toinen sen sanamuotoa koskeva ongelma. Nykymuodossaan laista saa sen käsityksen, että verohallinto antaisi tutkimuksiin määrättävän vakuutetun matkakustannusten korvaamisesta tarkempia säännöksiä. Säännös viittaa kuitenkin verohallinnon päätökseen siltä osin kuin on kysymys tutkimuksiin määrättävän vakuutetun matkakustannuksina korvattavan päivärahan, yömatkarahan ja majoittumiskorvauksen määrästä. Verohallinnon päätös veropaista matkakustannusten korvauksista tehdään vuosittain. Aiemman säännöksen mukaan vakuutetulla oli oikeus saada tutkimuk-

seen osallistumisen ajalta päivärahaa, yömatkarahaa sekä majoittumiskorvausta sen mukaan kuin verohallituksen päätöksellä verovapaista matkakustannusten korvauksista määrätään. Säännöksen sanamuoto olisi selkeyden vuoksi palautettava aikaisempaan muotoonsa.

Sairausvakuutuslain 15 luvun 13 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutetun tarpeelliset matkakustannukset korvataan täysimääräisesti ilman omavastuusuutta silloin, kun Kansaneläkelaitos on määrännyt hänet osallistumaan hänen terveydentilansa selvittämistä ja työkyvyn arvioimista varten tutkimuksiin. Lisäksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutetulla on oikeus saada tutkimuksiin osallistumisen ajalta päivärahaa, yömatkarahaa ja majoittumiskorvausta sen mukaan kuin verohallinnon päätöksellä verovapaista matkakustannusten korvauksista määrätään.

1.2.18 Opiskelijan sairauspäiväraha

Sairausvakuutuslain 8 luvun 4 §:n mukaan vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan ajalta, jona hän on estynyt tekemästä työtään sairaudesta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi. Työkyvyttömyydellä tarkoitetaan sellaista sairaudesta johtuvaa tilaa, jonka kestäessä vakuutettu on sairauden edelleen jatkuvassa kykenemätön tekemään tavallista työtään tai työtä, joka on siihen läheisesti verrattavaa.

Sairauspäivärahaan oikeuttaa päätoiminen opiskelu peruskoulussa, lukiossa tai ammattikoulussa sekä korkea-asteen koulutus ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa. Harrastusluonteista opiskelua esim. kansalaisopistossa ei pidetä työedellytyksen täyttävänä työnä eikä se yksinään oikeuta päivärahaan. Sairauspäivärahan hakijan työkyvyttömyyttä arvioidaan siihen työhön, jota hän pääasiallisesti tekee. Päätoimisen opiskelijan työkykyä arvioidaan opiskelutyöhön. Monet opiskelijat käyvät työssä opintojen ohella ja tekevät siten kahta työtä. Tällöinkin työkykyä arvioidaan pääasialliseen työhön, mutta arvioinnissa otetaan huomioon kokonaistilanne. Kahden työn tilanteessa sairauspäiväraha voidaan myöntää, jos henkilö on kykenemätön teke-

mään pääasiallista työtään. Hänen pitää kuitenkin jäädä pois kummastakin työstä. Vain hyvin vähäinen työskentely, esimerkiksi 1—2 tuntia viikossa on mahdollista. Jos opiskelija käy työssä opintojensa ohessa, hänen on keskeytettävä sekä työ että opiskelu voidakseen saada sairauspäivärahaa.

Opiskelija voi hakea sairauspäivärahaa, jos hän sairastuu kesken opintojen. Lyhytaikaisen sairauden vuoksi hänen ei tarvitse siirtyä sairauspäivärahalle, vaan hän voi halutessaan nostaa opintotukea noin kahden kuukauden ajan, vaikka hän ei tilapäisesti pystyisikään sairauden vuoksi harjoittamaan päätoimisia opintojaan. Opiskelija voi kuitenkin joutua selvittämään, miksi opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Jos opiskelijan sairaus estää päätoimisen opiskelun kahta kuukautta pitemmältä ajalta, sairauspäiväraha turvaa opiskelijan toimeentulon sairauden aikana. Opiskelijan ei kannata kuluttaa opintotukikuukausia, jos opinnot eivät sairauden vuoksi edisty.

Sairauspäivärahaa voidaan maksaa vain, jos vakuutettu on poissa työstä sairauden aikana. Jos päivärahan saajan työkyky palautuu ja hän menee takaisin työhön, sairauspäivärahan maksaminen yleensä lakkaa. Soveltamiskäytännössä on hyväksytty satunnainen työskentely sairauspäivärahakaudella siten, että sairauspäivärahaa ei makseta työssäolo-päiviltä. Tilannetta seurataan ja jos työskentely lisääntyy, oikeus sairauspäivärahaan arvioidaan uudelleen. Tämä menettely koskee myös opiskelijoita. Opiskelijan työ poikkeaa kuitenkin palkkatyöstä. Opinnot voivat edellyttää opiskelijan läsnäoloa tai opetusmuotona voi olla esim. verkko-opiskelu ja siihen liittyvä tenttiminen. Sen vuoksi on vaikea eritellä yksittäisiä opiskelupäiviä, joilta sairauspäivärahaa ei maksettaisi opiskelun vuoksi.

Sairauspäivärahan suuruus määräytyy pääsääntöisesti työtulojen mukaan. Jos päivärahan saajalla ei ole työtuloja lainkaan tai työtulot ovat alle 1 385 euroa kuukaudessa, päivärahaa ei makseta. Vähimmäismääräistä sairauspäivärahaa maksetaan, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti 55 päivää. Jos työkyvyttömyyden alkaessa on ilmeistä, että työkyvyttömyys tulee jatkumaan enimmäisajan, sairauspäivärahaa maksetaan sai-

rastumispäivän ja 9 sitä seuraavan arkipäivän jälkeen.

Sairauspäiväraha voi määräytyä myös edeltävän etuuden perusteella. Jos sairauspäivärahan hakijalla ei ole työtuloja opiskelun vuoksi, hänellä on oikeus sairauspäivärahan edeltävän opintotuen suuruisena. Päätoimisen opiskelijan sairauspäiväraha on vähintään opintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa, jos hän on saanut työkyvyttömyyden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana opintotukilain mukaista opintorahaa. Opintorahaa maksetaan 298 euroa kuukaudessa. Opiskelijalle maksettava opintorahan suuruinen päiväraha on 11,92 euroa arkipäivää kohden. Jos opiskelijan työkyvyttömyys jatkuu yli 55 päivää, hänelle maksetaan vähimmäismääräistä päivärahaa 23,92 euroa arkipäivältä.

Jos opiskelija käy työssä opintojen ohella, hänen sairauspäivärahansa perusteena otetaan huomioon työtulot. Päiväraha perustuu pääsääntöisesti verotuksessa todettuihin työtuloihin. Päivärahan perusteena voidaan käyttää myös työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kuuden kuukauden työtuloja edellyttäen, että ne ovat vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin verotuksessa todetut työtulot. Jos opiskelija sivutyön tulot ovat jatkuvia, eivätkä pelkästään kesätyöstä ansaittuja, hän voi esittää kuuden kuukauden työtulot päivärahan perusteeksi.

Kelan kuntoutuslain perusteella Kansaneläkelaitos järjestää ammatillisena kuntoutuksena perus-, jatko- ja uudelleen koulutusta ammattiin tai työhön, joka sairauden, vian tai vamman rajoitukset huomioon ottaen on vakuutetulle sopivaa. Ammatillisen kuntoutuksen myöntäminen edellyttää, että asiakkaan työ- tai opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet ovat olennaisesti heikentyneet tai niiden arvioidaan lähivuosina olennaisesti heikentyvän. Tämä edellytys täyttyy, jos opintoihin hakeutumisessa tai opinnoissa suoriutumises- sa on ilmeisiä vaikeuksia. Vähäinen opinnoissa viivästyminen tai jälkeen jääminen ei vielä tarkoita, että opiskelukyky olisi olennaisesti heikentynyt. Toisaalta opiskelukykyyn tukeminen kuntoutuksena edellyttää, että jäljellä oleva opiskelukyky mahdollistaa opinnoista suoriutumisen kuntoutuksen avulla.

Ammatillisen kuntoutuksen koulutus päätös tehdään aina koko opintojen ajalle. Asiakas vastaa itse opiskelupaikan hankkimisesta. Ammatillisena kuntoutuksena tuettavaa koulutusta voidaan myöntää sen jälkeen, kun asiakas on hyväksytty koulutukseen ja hänellä on lääkärintodistus koulutustarpeesta ja soveltavuudesta. Koulutuksen tukeminen edellyttää opintojen etenemistä opintosuunnitelman mukaisesti. Opintojen etenemistä seurataan. Jos opintojen viivästyminen johtuu opiskelijan sairaudesta tai vammasta, voidaan koulutus päätöksen aikaa jatkaa niin, että tavoite voidaan saavuttaa. Koulutuksen myöntäminen ammatillisena kuntoutuksena edellyttää, että koulutusala on opiskelijalle sairauden kannalta soveltuva. Tämän johdosta ammatillisen kuntoutuksen ulkopuolelle jäisivät ne sairastuneet opiskelijat, joiden ei voitaisi katsoa opiskelevan heille soveltuvalta alalla sairaus huomioon ottaen.

Ammatillinen kuntoutus ei sovellu tilanteissa, jossa opiskelija sairastuu kesken opintojen. Jos opiskelija on arvioitu sairauden vuoksi työkyvyttömäksi, on epäselvää, kykeneekö hän työkyvyttömyysjakson aikana opiskelemaan. Jos ammatillinen kuntoutus on myönnetty eivätkä opinnot etene, se voi tarkoittaa koulutus päätöksen ja samalla kuntoutusrahan lakkauttamista. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista opiskelijalle, joka yrittää työkyvyttömyydestään huolimatta vähäisessä määrin opiskella. Tällaiseen tilanteeseen sopii paremmin se, että sairastunut opiskelija voi opiskella sairauspäivärahakaudella sen verran kuin hänen vointinsa sallii. Sairauspäivärahakaudella arvioidaan myös henkilön kuntoutustarve. Jos ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytykset täyttyvät, sairauspäivärahalla oleville opiskelijoille tehdään jo nykyisin ammatillisen kuntoutuksen koulutus päätös.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että päätoiminen opiskelija voisi sairauspäivärahakauden aikana opiskella vähäisessä määrässä. Sairastumisen vuoksi opintonsa keskeyttäneelle opiskelijalle pitkäaikainen poissaolo opintojen parista voi nostaa kynnystä palata kokopäiväiseen opiskeluun. Erityisesti mielenterveyden häiriöissä ja myös muissa pitkittyvissä sairauksissa asteittainen paluu opintojen

pariin varmistaisi opintojen jatkumisen ja ammattiin valmistumisen. Tällä olisi suotuisa vaikutus työelämään sijoittumisessa ja työurien pidentämisessä. Sen vuoksi olisi tärkeää, että vähäinen opiskelu sallittaisiin sairauspäiväraha-kaudella silloin, kun se edistää opiskelijan toipumista ja parantaa hänen mahdollisuuksiaan palata takaisin normaaliin opiskeluun.

1.2.19 Virheelliset viittaussäännökset, etuuden nimen muutos, muuttunut viranomaisen nimi

Edellä mainitun lisäksi sairausvakuutuslakiin ehdotetaan tehtäväksi joukko muutoksia siitä johtuen, että laissa viitataan vanhentuneisiin tai väärin lainsäännöksiin, vanhentuneeseen etuuden nimeen ja eräin kohdin myös muuttuneisiin viranomaisten nimiin. Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi jäljempänä kunkin pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvattavalla tavalla sairausvakuutuslain 7 luvun 1 §:ään, 3 §:n 1 momenttiin, 8 luvun 1 §:n 2 momenttiin, 5 §:ään, 6 §:n 1 momenttiin ja 8 §:n 3 momenttiin, 9 luvun 8 §:n 4 momenttiin, 10 §:n 3 momenttiin, 10 luvun 2 §:än 1 momenttiin, 11 luvun 3 §:n 2 momenttiin, 4 §:n 7 momenttiin, 6 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohtaan, 12 luvun 4 §:n 1 momenttiin ja 7 §:n 1 momenttiin, 16 luvun 1 §:n 3 momenttiin, 19 luvun 4 §:n otsikkoon sekä 2 momenttiin, 3 ja 4 momenttiin, 5 §:n 6 kohtaan ja 6 §:ään.

Lapseksi ottamisesta annettu laki (153/1985) on kumottu 1 päivänä heinäkuuta 2012 voimaan tulleella adoptiolailalla (22/2012). Aikaisemman lapseksi ottamisen sijasta puhutaan adoptiosta. Myös sanat ottopolapsi, ottopolapsi, ottopolapsi ja ottopolapsitoimisto ovat muuttuneet adoptiolapseksi, adoptioisäksi, adoptiovanhemmaksi ja adoptio-toimistoksi. Sairausvakuutuslain 9 ja 15 luvussa esiintyvät aikaisemman lain mukaiset ottopolapsi- ottopolapsi -suhteeseen liittyvät sekä lapseksi ottamista käsittelevää viranomaista koskeva sana tulisi muuttaa vastaamaan uuden adoptiolain mukaisia sanontoja. Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi 9 luvun 1 §:n 2 ja 3 momenttiin, 11 §:n otsikkoon ja pykälään, 12 §:n otsikkoon ja pykälään, 13 §:n 3 momenttiin, 14 §:n otsikkoon ja

1 momentin johdantokappaleeseen sekä 2 momenttiin ja 15 luvun 20 §:n 2 momenttiin.

1.3 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista

1.3.1 Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kelan kuntoutuslain 21 §:n mukaan kuntoutusraha voidaan myöntää ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta, kun kuntoutus täyttää Kelan kuntoutuslain 16 §:ssä säädetyt korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on lain 18 §:n 1 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta tai sisällöltään sitä vastaava Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama kuntoutuskurssi.

Kelan kuntoutuslain 16 §:n mukaan vakuutetulla on oikeus korvaukseen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetusta ammatillisesta kuntoutuksesta ja vaikeavammaisten lääkinnällisestä kuntoutuksesta aiheutuneista kustannuksista. Lääkinnällisen kuntoutuksen korvaaminen edellyttää, että kuntoutus perustuu julkisen terveydenhuollon yksikössä tai vastaavassa ulkomaisessa hoitoyksikössä laadittuun kuntoutussuunnitelmaan. Korvattavan kuntoutuksen tulee olla kuntoutuslain mukaista kuntoutusta, ja sen tulee perustua lain 45 §:ssä tarkoitettuun päätökseen.

Vakuutetulle voidaan korvata muussa kuin toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettu ammatillinen kuntoutus tai vaikeavammaisten avohoidossa toteutettu lääkinnällinen kuntoutus, jos kuntoutusta ei ole voitu antaa Suomessa tai sen antamiseen ulkomailla on muu erityinen syy. Vaikeavammaisen lääkinnällisen kuntoutuksen tulee perustua julkisen terveydenhuollon yksikössä tai vastaavassa ulkomaisessa hoitoyksikössä laadittuun kuntoutussuunnitelmaan. Korvattavan kuntoutuksen tulee olla Kelan kuntoutuslain mukaista kuntoutusta, ja sen tulee perustua lain 45 §:ssä tarkoitettuun päätökseen.

Kelan kuntoutuslain 18 §:n 1 momentin mukaan kuntoutusrahaan on oikeus, jos kun-

toutus on tarpeellista kuntoutujan työelämässä pysymiseksi, työelämään palaamiseksi tai työelämään pääsemiseksi ja kuntoutusta annetaan seuraavan lain tai lainkohdan perusteella:

- 1) Kelan kuntoutuslain 2 luku;
- 2) terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §;
- 3) työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 tai 14 §;
- 4) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 1 momentti sopeutumismennuksen osalta;
- 5) lastensuojelulaki (683/1983), kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/1977) tai päihdehuoltolaki (41/1986) perhekuntoutuksen osalta.

Kelan kuntoutuslain 18 §:n 4 momentin mukaan päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen laitospuotoisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa myönnetään edellyttäen, että kuntoutus perustuu sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella laadittuun huoltosuunnitelmaan tai päihdehuoltolain perusteella laadittuun kuntoutussuunnitelmaan, josta on käytävä ilmi, miten päihdekuntoutuksella pyritään vaikuttamaan päihdeongelman aiheuttamiin työ- ja ansiokykyongelmiin siten, että kuntoutus edistää vakuutetun työelämään tuloa, työelämässä pysymistä tai sinne palaamista. Päätös päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen kuntoutuksen ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta tehdään enintään 75 arkipäiväksi kerrallaan. Uuden päätöksen tekeminen edellyttää aina uutta huolto- tai kuntoutussuunnitelmaa. Kuntoutusrahan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että kuntoutus toteutetaan Kansaneläkelaitoksen hyväksymässä päihdehuollon kuntoutuslaitoksessa.

Kelan kuntoutuslain 20 §:n mukaan ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi kuntoutusrahaa myönnetään 18 §:n 2 momentin estämättä myös 16 vuotta täyttäneelle vakuutetulle, jonka työkyky ja ansiomahdollisuudet tai mahdollisuudet valita ammatti ja työ ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet ja joka tehostetun työkyvynarvioinnin perusteella tarvitsee tehostettua kuntoutusta (nuoren kuntoutusraha). Lisäksi edellytetään, että vakuutetulle on laadit-

tu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma.

Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan enintään sen kuukauden loppuun, jona vakuutettu täyttää 20 vuotta. Jos vakuutettu 20 vuotta täyttäessään on kuntoutuksessa, kuntoutusrahan maksamista jatketaan sen kuukauden loppuun, jona meneillään oleva kuntoutus päättyy. Tällä tarkoitetaan koko sen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman mukaisen tutkimuksen suorittamista, johon vakuutettu on hyväksytty ennen kuin hän on täyttänyt 20 vuotta.

Kelan kuntoutuslain 21 §:n sanamuodon mukaan ei kuntoutuja voi saada kuntoutusrahaa ulkomailla annettavan yksilökohtaisen päihdekuntoutuksen tai ulkomailla annettavan, Suomessa nuoren kuntoutusrahaan oikeuttavan kuntoutuksen ajalta.

Kunnat tekevät päihdehuoltolain mukaisia kuntoutuspäätöksiä ja antavat makсутoumuksia toisessa maassa annettavaan kuntoutukseen erityisesti maan länsirannikolla. Perusteena Ruotsissa sijaitsevassa laitoksessa annettavaan kuntoutukseen lähettämiseen voi olla kieli: Suomesta ei läheltä löydy asiakkaan äidinkielellä palveluja antavaa palveluntuottajaa. Kunnan asianmukaisesti tekemän päihdehuoltolain mukaisen kuntoutuspäätöksen perusteella kuntoutusrahaa on Kansaneläkelaitos myöntänyt myös Ruotsissa tapahtuvaan kuntoutukseen.

Nuoren kuntoutusrahaa myönnetään kuntoutuslain 20 §:n perusteella ammatillista kuntoutumista ja työllistymistä edistävään opiskeluun ja muuhun työelämätavoitetta edistävään toimintaan. Kuntoutusrahaa myönnetään tyypillisesti esimerkiksi valmistavan koulutuksen ja perustutkinnon muodostamaan ammatillisen koulutuksen kokonaisuuteen taikka lukiolaiselle, jonka suunnitelman mukainen tavoite on lukion jälkeen korkeakoulututkinnon suorittaminen. Sisältyessään 20 §:ssä tarkoitettuun kotikunnan laatimaan henkilökohtaiseen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelmaan tällainen opiskelu on nuoren kuntoutusta. Lukioon tai korkeakouluopiskeluun sisältyvään tilapäiseen oppilas- ja opiskelijavaihtoon osallistuminen voi osaltaan edistää ammatillista kuntoutumista silloin, kun nuoren tarvitsemat tehostetun kuntoutuksen palvelut ovat saatavilla myös ul-

komailta tapahtuvan opiskelun aikana. Jos kuntoutuslain 21 §:ää tulkitaan sen sanamuodon mukaisesti ja irrallaan lain muista säännöksistä siten, että kuntoutusrahaa ei milloinkaan olisi mahdollista myöntää muissa kuin siinä luetelluissa tilanteissa, Kansaneläkelaitoksen tulisi keskeyttää nuoren kuntoutusrahan maksaminen tällaisen henkilökohdalliseen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelmaan sisältyvän oppilas- tai opiskelijavaihdon ajalle. Menettely olisi vastoin nuoren kuntoutusrahan tavoitetta varmistaa nuoren ammatillista kuntoutumista ja edistää työllistymistä, eikä siten ole tarkoituksenmukainen.

Kelan kuntoutuslain 3 luvun 21 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuntoutuja voi saada kuntoutusrahaa ulkomailla annetun yksilökohtaisen päihdekuntoutuksen sekä ulkomailla annettavan, nuoren kuntoutusrahaan Suomessa oikeuttavan kuntoutuksen ajalta.

1.3.2 Valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen, sopeutumiseläkkeen, sopeutumisrahan sekä takuueläkkeen suhde kuntoutusrahaan

Kelan kuntoutuslain 4 luvun 34 §:n mukaan kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa mm. täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkelakien 3 §:ssä mainittujen lakien nojalla.

Kelan kuntoutuslain 1 luvun 4 §:n 5 kohdan mukaan työeläkelaeilla tarkoitetaan työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittuja yksityisten ja julkisten alojen työeläkelakeja. Kelan kuntoutuslain 22 §:n mukaan kuntoutusrahaetuuteen ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä kansaneläkelain tai työeläkelakien taikka takuueläkettä takuueläkkeestä annetun lain 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan nojalla. Viimeksi mainittujen lainkohtien mukaan takuueläkkeeseen on oikeus henkilöllä, joka on täyttänyt 62 vuotta ja saa vanhuuseläkettä tai varhennettua van-

huuseläkettä ja 65 vuotta täyttäneellä maa-hanmuuttajalla. Säännös kattaa kansaneläkelain 10 ja 11 §:n mukaisesti vanhuuseläkettä saavat. Sen sijaan on epäselvää, mikä on valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaisen niin sanotun sopeutumiseläkkeen ja sopeutumisrahan suhde kuntoutusrahaan. Esimerkiksi kansaneläkelaiissa työeläkkeellä tarkoitetaan myös edellä mainittujen lakien mukaisia eläkkeitä. Perusteita ei ole sille, että valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukainen vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke tai kansanedustajien eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukainen edellä mainittu eläke, niin sanottu sopeutumiseläke tai sopeutumisraha käyttäytyy eri tavalla kuin työeläkelakien mukainen vanhuuseläke suhteessa kuntoutusrahaan. Tästä syystä säännöstä tulisi tarkistaa.

Kelan kuntoutuslain 1 luvun 4 §:n 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että työeläkelaeilla tarkoitetaan myös kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettua lakia ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia. Tällöin kuntoutuslain 3 luvun 22 §:n mukaisesti vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä mainittujen lakien nojalla saava henkilö ei ole oikeutettu kuntoutusrahaan.

Kelan kuntoutuslain 3 luvun 22 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, ettei kuntoutusrahaan ole oikeutta henkilöllä, joka saa sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain nojalla.

Kuntoutuslain 4 luvun 34 §:n 1 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus työeläkelakien 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Tällöin pykälä kattaisi kuntoutuslain 1 luvun 4 §:n 5 kohtaan ehdotetun muutoksen jälkeen myös kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain

mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen. Pykälän 2 a kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että takuueläkkeellä siinä tarkoitetaan eläkettä, jota myönnetään pykälässä mainittujen työkyvyttömyyseläkkeiden lisäksi. Tällöin huomioitaisiin takuueläkkeen luonne eläkkeen lisänä. Takuueläke otettaisiin huomioon eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrässä vain silloin, kun sitä maksetaan sellaisten eläkkeiden lisäksi, jotka muuttavat kuntoutusrahan perusteen eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi.

Kuntoutuslain 4 luvun 38 §:n 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainittua eläkettä ei yhteen soviteta kuntoutusrahan kanssa, jos oikeus saada eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat kuntoutusrahan määrittämisen perusteena. Voimassa olevan lain mukaan yhteensovituksia ei tehdä, jos työtulot olisivat kuntoutusrahan määrittämisen perusteena. Säännöksen sanamuoto aiheuttaa tulkintaongelmia tilanteessa, jossa kuntoutusrahan perusteena olevat tulot ovat voineet määräytyä vaihtoehtoisesti joko verotuksessa todetun työtulon tai edeltävän etuuden perusteella. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainitun kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaisen pysyvästi sokealle tai liikuntakyvyttömälle maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi maksettavaa takuueläkettä ei vähennettäisi kuntoutusrahasta. Ilman muutosta kyseisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi maksettava takuueläke olisi vähennettävä kuntoutusrahasta kuntoutuslain 36 §:n perusteella. Takuueläkkeen vaikutus mitätöityisi kuntoutusrahaa saavalla, mikä ei takuueläkkeen luonne huomioiden ole tarkoituksenmukainen lopputulos.

1.3.3 Kuntoutuksen järjestämistä ja korvaamista koskeva rahoitus

Kelan kuntoutuslain 13 §:n 1 momentin mukaan vakuutetulla ei ole oikeutta kuntoutukseen tai korvaukseen siitä, jos hänellä on oikeus kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla. Laki on

tulkittu siten, että se käsittää myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla myönnetyn kuntoutuksen. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva selvitys.

1.3.4 Virheelliset viittaussäännökset

Lisäksi Kelan kuntoutuslakiin ehdotetaan tehtäväksi viittaussäännösten muutoksia, jotka johtuvat muuttuneesta lainsäädännöstä. Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi lain 18 §:n 1 momentin 6 kohtaan, 38 §:n 1 kohtaan ja 65 §:ään.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Sairausvakuutusrahastosta rahoitettavat sairausvakuutuslain ja Kelan kuntoutuslain mukaiset etuus- ja korvausmenot rahoitetaan sairausvakuutusrahaston omaisuuden ja tuottojen vähentämisen jälkeen vakuutetun ja työnantajan vakuutusmaksuilla, valtion maksuosuuksilla sekä muilla sairausvakuutusrahastoon kertyvillä tuotoilla.

Sairausvakuutuksen rahoitus jaetaan sairaanhoitovakuutuksen ja työtulovakuutuksen rahoitukseen. Sairaanhoitovakuutuksen rahoittavat vakuutetut ja valtio ja työtulovakuutuksen rahoitus on jaettu työnantajien, palkansaajien ja valtion kesken. Valtio osallistuu työtulovakuutuksen rahoitukseen rahoittamalla vähimmäismääräiset ansiopäivärahat.

Vakuutetun sairaanhoitomaksu on 1,32 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta vuonna 2014. Verotettavista eläke- ja etuustuloista perittävä maksu on 1,49 prosenttia. Työtulovakuutuksen osalta työnantajan sairausvakuutusmaksu on 2,14 prosenttia ja palkansaajien sekä yrittäjien päivärahamaksu 0,84 prosenttia palkasta tai työtulosta. Yrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutettujen yrittäjien maksama lisärahoitusosuus on 0,13 prosenttia työtulosta.

Lakien viittaussäännösten muuttamisesta vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ei aiheudu lisämenoja sairausvakuutusjärjes-

telmälle. Myöskään esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista, joiden tarkoituksena on täsmentää lakia vastaamaan vallitsevaa oikeuskäytäntöä, ei aiheudu lisämenoja.

Ulkomailla ansaitun työtulon huomioon ottaminen päivärahaperusteena tulisi sovellettavaksi vain poikkeuksellisesti, kun muuta perustetta päivärahaperusteeksi ei olisi käytettävissä. Siten tapauksia, joihin uusi säännös tulisi sovellettavaksi, arvioidaan olevan vuosittain vähän ja järjestelmälle aiheutuvat kustannukset olisivat vähäiset.

Ehdotetuista muutoksista etuuskien yhteensovittamiseen saattaa aiheutua vähäisessä määrin säästöä sairausvakuutusjärjestelmälle. Myöskään esitykseen sisältyvästä ehdotuksesta, jonka mukaan päätoimisen opiskelijan sallittaisiin päivärahalla ollessaan opiskella vähäisessä määrässä, ei arvioida aiheutuvan lisäkustannuksia, koska hän on jo sairauspäivärahalla.

Päätoiminen opiskelija saa sairauspäivärahaa yleensä opintotuen suuruusena. Sairauspäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä sen jälkeen kun työkyvyttömyys on kestänyt 55 päivää. Opintoraha on päivärahapäivää kohden 11,92 euroa ja vähimmäismääräinen päiväraha 23,92 euroa.

Kouluun tai päivähoitoon palaamisen kokeilujakso tulisi lähinnä kyseeseen tilanteissa, joissa erityishoitorahaa on jo myönnetty yli enimmäisajan pitkäaikaisen sairauden perusteella. Erityishoitorahaa myönnettiin yli enimmäisajan 294 lapsesta yhteensä 1 785 666 euroa vuonna 2012. Enimmäisajan ylittävistä erityishoitorahoista valtaosa myönnetään kasvaimen perusteella, 180 lapsesta vuonna 2012 (1 362 994 euroa). Diagnoosien C91 lymfaattinen leukemia sekä C92 myeloinen leukemia perusteella myönnettiin erityishoitorahaa vuonna 2012 yhteensä 100 lapsesta (751 543 euroa).

Hoidollisesta syystä toteutettavan koulun tai päivähoiton kokeilujakson mahdollistamisen voidaan arvioida olevan kustannusvaikutukseltaan neutraalin. Lainmuutoksen tarkoituksena ei ole pidentää nykyisiä erityishoitorahan suoritusajkoja vaan mahdollistaa joustavampi normaalielämään palaaminen pitkän erityishoitorahajakson loppuvaiheessa. Erityishoitorahan maksamisen jatkaminen kokeilujakson aikana edistää nykyistä aikai-

semmissä vaiheissa tapahtuvaa kouluun tai päivähoitoon palaamista, kun sen kokeileminen voidaan hoidollisen tilanteen salliessa toteuttaa ilman toimeentuloturvan menettämisen uhkaa. Kokeilujakson onnistuessa myös vanhemman työhön palaamisen voidaan arvioida aikaistuvan, mikä puolestaan johtaisi erityishoitorahan suoritusajkojen lyhenemiseen. Kokeilujakso olisi mahdollinen lapsen ikävaiheesta riippumatta, mutta muutos koskisi harvemmin alle kolmevuotiaita, koska heillä ei useinkaan ole tarvetta sosiaaliseen ympäristöön palaamisen harjoitteluun.

Kansaneläkelaitoksen tilastojen mukaan sairauspäivärahaa maksettiin 6 666 opiskelijalle vuonna 2013. Näistä noin 2 750 opiskelijan sairauspäiväraha määräytyi opintotuen suuruusena. Muiden opiskelijoiden sairauspäiväraha perustui työtuloihin. Sairauspäivärahaa myönnettiin mielenterveyden häiriöiden perusteella 3809 opiskelijalle, tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella 891 opiskelijalle sekä vammojen ja sairauksien perusteella 1 167 opiskelijalle. Sairauspäivärahaa maksettiin opiskelijoille yhteensä 16,3 miljoonaa euroa vuonna 2013. Korvattuja päivärahapäiviä oli 562 000. Päivärahan perusteena käytetty työtulo oli keskimäärin 7 900 euroa vuodessa. Päivärahan määrä päivää kohden oli 28,98 euroa.

Kokonaisuutena ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sairausvakuutuksen etuusmenoihin.

2.2 Muut vaikutukset

Esitykseen sisältyy eräitä etuuskien yhteensovittamista koskevia ehdotuksia. Niille yhteisenä piirteenä on, että etuudet, joita ehdotetaan yhteen sovitettaviksi päivärahaetuuskien kanssa vastaavat etuuksia, joita jo sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan kanssa yhteen sovitetaan. Esimerkiksi tapaturmavakuutuslain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä, mutta on epäselvää, tulisiko myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön eläke ja vanhempainrahaa yhteen sovittaa. Kuitenkin näissä tapa-

uksissa on kysymys samankaltaisista etuuksista. Kansanedustajan niin sanottua sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa ei myöskään lain mukaan yhteen soviteta sairauspäivärahan kanssa, vaan ensin mainittua etuutta saava henkilö voi saada täysimääräisen ansiomenetykskorvauksen lisäksi toista täysimääräistä ansiomenetykskorvausta, päivärahaa. Yhteensovituksen tarkistaminen koskemaan ehdotettuja etuuksia merkitsee etuudensaajien keskinäisen yhdenvertaisuuden toteutumista nykyiseen verrattuna. Sama peruste koskee myös muita tässä hallituksen esityksessä ehdotettavia yhteensovittussäännösten muutoksia.

Esitykseen sisältyvä erityishoitorahaa koskeva muutosehdotus helpottaa vaikeasti sairaan lapsen hoidon ja hoitoon osallistuvan vanhemman työn yhteensovittamista ja edesauttaa siten lapsen toipumista ja kouluun palaamista vaikean sairauden jälkeen.

Kun vähäinen opiskelu mahdollistetaan sairauspäiväraha-aikana, sillä on terapeuttista merkitystä erityisesti mielenterveyden häiriöiden vuoksi sairastuneille opiskelijoille. Masennuksesta toipuminen vie aikaa. Ilman hoitoa masennusjakso kestää keskimäärin vuoden ja alttius sairastua uudelleen on erittäin suuri. Masennuksesta toipuminen vie aikaa myös silloin, kun hoito on asianmukaisesti järjestetty.

Masennuksen hoidossa tärkeää on psykososiaalinen hoito ja siihen tarvittaessa liitettävä lääkehoito. Toimintakyvyn tukeminen ja aktivointi on keskeinen osa masennuksen hoitoa. Sen vuoksi olisi tärkeää, että vähäisen opiskelun salliminen sairauspäivärahaalla ei tarkoittaisi pelkästään opiskelijan taloudellista tukemista sairauden aikana. Opiskelijan tueksi tarvitaan lisäksi opiskelijaterveydenhuollon ja oppilaitosten tukea opiskelijan toimintakyvyn palauttamisessa. Ongelmana on, että kattava opiskelijaterveydenhuolto on tarjolla vain korkeakouluopiskelijoille. Varkavasti sairastuneelle opiskelijalle opiskelu voi olla kuntouttavaa toimintaa. Vähäisen opiskelun avulla opiskelija pysyy mukana opiskeluyhteisössä. Jos opiskelu katkeaa kokonaan, uudelleen aloittaminen voi pitkittyä tai opinnot voivat päättyä kokonaan.

Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus opiskeluun vähäisessä määrin riippumatta sairau-

desta tai opiskelualasta. Vähäinen opiskelu sairauspäiväraha-aikana voi olla terapeuttisesti tärkeää mielenterveydenhäiriöiden ohella myös tuki- ja liikuntaelinsairauksissa, syöpäsairauksissa ja kroonisissa sairauksissa, kuten reuma, astma tai neurologiset sairaudet.

Osasairauspäivärahalla tuetaan työntekijöiden ja yrittäjien työhön paluuta. Vastaava tuki on tarpeen myös opiskelijoille. Opiskelijan taloudellista asemaa sairauden aikana ei kuitenkaan voitaisi turvata osasairauspäivärahalla. Sen vuoksi on tarpeen sallia vähäinen opiskelu sairauspäiväraha-aikana. Se helpottaa opiskelijan paluuta normaaliin opiskeluun ja parantaa hänen mahdollisuuksiaan saada suoritettua opinnot loppuun. Esitys edistää siten tavoitetta työurien pidentämiseksi.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Asian valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisiä työmarkkinajärjestöjä sekä Maatalousyrittäjien eläkelaitosta. Niiden esittämät näkemykset on pyritty ottamaan esityksessä huomioon.

Sosiaali- ja terveysministeriössä käynnissä olleessa Osatyökykyiset työssä -ohjelmassa on tehty ehdotuksia niistä lainsäädännöllisistä muutoksista, joilla helpotetaan osatyökykyisten työssä jatkamista tai työllistymistä. Ohjelman raportissa ”Osatyökykyisten työllistymistä edistävien säädosmuutosten ja palvelujen arviointi, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:37” on esitetty, että sairauspäivärahaalla olevan päätoimisen opiskelijan mahdollisuudet vähäiseen opiskeluun sairauspäiväraha-aikana tulee selvittää. Raportin mukaan osapäiväisen opiskelun sairauden aikana on katsottu voivan edistää kuntoutumista. Sairastumisen vuoksi opiskelija voi olla pitkään poissa opintojen parista, jolloin myös kynnys jatkaa kokopäiväistä opiskelua voi nousta. Esimerkiksi masennuksen tai muiden mielenterveyden häiriöiden vuoksi sairauspäivärahaalla olevien opiskelijoiden osittainen opintojen

suorittaminen päivärahaudella ja asteittainen paluu opintojen pariin voisi parantaa heidän mahdollisuuksiaan jatkaa opintoja ja valmistua ammattiin sekä myöhemmin päästä työelämään nopeammin. Tämä osaltaan pi-

dentää työuria. Päätoiminen opiskelija ei voi saada osasairauspäivärahaa. Sen vuoksi työryhmässä on tuotu esiin näkemys, että opiskelijalle tulisi sallia oikeus rajalliseen opiskeluun sairauspäivärahan aikana.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Sairausvakuutuslaki****1 luku Lain tarkoitus ja soveltamisala**

4 §. Määritelmät. Pykälän 8 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään työeläkelakeihin rinnastettavana eläkelakina kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahaasta annettu laki ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettu laki. Tällöin sairauspäivärahan estävänä etuutena olisi sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan myös mainittujen lakien mukainen vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke.

7 luku Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

1 §. Oikeus päivärahaetuuteen työtulon perusteella. Pykälässä säädetään vähimmäistyötulosta, joka oikeuttaa sairauspäivärahaan. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun vuosityötuloon pitäisi olla viittaus 11 luvun 3 §:ään, koska 2 §:ssä on sairausvakuutuslain mukaisen työtulon määritelmä. Vuosituloa koskee sen sijaan 3 §. Samoin perusteiden pykälän 2 momentissa olevan viittauksen 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun vuosityötuloon tulisi olla viittaus 3 §:ään. Pykälän 3 momentissa säädetään päivärahan laskennassa käytettävien verotuksessa todettujen vuosityötulojen määrän tarkistamisesta palkkakertoimella. Palkkakertoimesta säädetään sairausvakuutuslain 11 luvun 1 §:n 3 momentissa, joten viittauksen tulisi olla 2 momentin sijasta 3 momenttiin.

3 §. Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen. Pykälän 1 momentin mukaan oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen alkaa sen jälkeen, kun sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 55 päivää. Pykälässä viitataan

sairausvakuutuslain 8 luvun 7 §:n 3 momenttiin. Mainitusta 55 päivän omavastuujasta säädetään sanotun 8 luvun 7 §:n 4 momentissa. Siten viittauksen tulisi olla 3 momentin sijasta 4 momenttiin.

8 luku Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

1 §. Sairauspäiväraha. Pykälän 2 momentissa oleva lain nimi ehdotetaan muutettavaksi ihmisen elimien, kudosten ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetuksi laiksi.

4 a §. Opiskelijan sairauspäiväraha. Pykälässä säädetäisiin opiskelijan oikeudesta sairauspäivärahaan, vaikka hän opiskelisi vähäisessä määrässä sairauspäivärahan aikana. Opiskelijan oikeus sairauspäivärahaan arvioitaisiin kuten tähänkin saakka. Päivärahan saaminen edellyttää, että opiskelija on kykenemätön opiskelutyöhön. Sairauspäivärahaa myönnettäessä opiskelijan työkyky arvioitaisiin lääkärintodistuksen tai -lausunnon perusteella. Opiskelijan opiskelua ei erikseen selvitetäisi sairauspäivärahaa haettaessa eikä sairauspäivärahakauden aikana, jos häntä voidaan lääkärinlausunnon perusteella pitää työkyvyttömänä.

Jos opiskelijan terveydentila kohentuisi päivärahakauden aikana siinä määrin, että hän voisi vähäisessä määrässä opiskella, se ei olisi esteenä sairauspäivärahan maksamiselle. Vähäisellä opiskelulla tarkoitettaisiin opiskelua, joka olisi määrältään enintään 40 prosenttia ohjeellisesta lukukauden tai lukuvuoden tavoitteesta. Opiskelijan tulisi itse arvioida, milloin opiskelu on lisääntynyt siinä määrin, että hänen tulisi siirtyä takaisin opintotuelle. Sairausvakuutuslaki edellyttää, että vakuutettu ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle, jos hän ryhtyy päivärahakaudella ansiotyöhön tai palaa opiskelemaan. Opiskelijan tulisi ilmoittaa vastaavasti Kansaneläkelaitokselle, jos opiskelu ylittäisi vähäisen määrän.

Monet opiskelijat ovat opintojen ohella sivutoimisesti palkkatyössä. Jos päätoiminen opiskelija tekee sivutyötä opintojensa ohessa, hänen työkykyään arvioidaan lähinnä opiske-

lutyöhön huomioiden kokonaistilanne. Jos sivutyötä tekeväälle opiskelijalle myönnetään sairauspäiväraha, hän voisi jatkossa opiskella päivärahakaudella vähäisessä määrässä. Lainmuutos ei kuitenkaan mahdollistaisi sivutyön jatkamista sairauspäivärahakaudella.

5 §. Sairauspäivärahan maksamisen rajoitukset. Pykälän 1 kohdan viittaus rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi mainitun lain sijaan tulleen vankeuslain 4 luvun 1 §:ään. Vankeuslaki käyttää rangaistuslaitoksen sijasta ilmaisua ”vankila”, josta johtuen vastaavaa ilmaisua ehdotetaan käytettäväksi myös sairausvakuutuslain viittaussäännöksessä. Pykälän 2 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska siinä mainittu laki on kumottu. Samalla pykälään jää aikaisemman 3 kohdan sijasta 2 kohtaa, koska aikaisempi 3 kohta ehdotetaan siirrettäväksi 2 kohdaksi. Nykyisessä asevelvollisuuslaissa (1438/2007) on ”varareservi” tullut ”nostoväen” sijaan. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva tarkistus. Muulta osiltaan säännös säilyisi entisellään.

6 §. Sairauspäivärahan estävät etuudet. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin nykyinen 2 kohta siirretään lailla 1640/2009 kumotun momentin 1 kohdan tilalle 1 kohdaksi ja momentin kukin seuraava kohta siirtyy yhtä ylemmäksi. Nykyinen 8 kohta siirtyy kuitenkin 6 kohdaksi, koska 7 kohta on kumottu lailla 1247/2010.

Pykälän 1 momentin 3 kohdaksi siirtyvä entistä 4 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että oikeutta sairauspäivärahaan ei ole, jos henkilö saa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta. Muutos on tekninen selvennys. Se vastaa lain tulkintaa.

Edellä olevan mukaisesti 1 momentin 4 kohdaksi siirtyvästä entisestä 5 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus kansaneläkelain 10 §:ään. Tällöin kohta kattaa sairauspäivärahan estävänä etuutena sekä kansaneläkelain 10 §:n että 11 §:n mukaisen vanhuuseläkkeen. Samoin kohta sisältäisi estävänä etuutena myös valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain

sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaisen vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen, kun 1 luvun 4 §:n työeläkelakien määritelmää ehdotetaan samalla tarkistettavaksi.

Ehdotuksen mukaisesti 1 momentin 6 kohdaksi siirtyvään entiseen 8 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi, ettei takuueläke estä päivärahan saamista silloin, kun se myönnetään työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, muun täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan lakisääteisen korvauksen taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 612/2006 taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaisen luopumistuen lisäksi taikka maahanmuuttajalle työkyvyttömyyden perusteella. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että edellä mainitut työkyvyttömyyseläkkeet, korvaukset ja tuet eivät ole sairauspäivärahan myöntämisen esteenä. Yhdenmukaisesti tämän kanssa ei myöskään maahanmuuttajalle työkyvyttömyyden perusteella maksettava takuueläke olisi sairauspäivärahan myöntämisen esteenä. Takuueläke olisi sairauspäivärahan estävä etuus vain silloin, kun se myönnetään vanhuuseläkkeen, varhennetun vanhuuseläkkeen tai työttömyyseläkkeen rinnalla tai 65 vuotta täyttäneelle maahanmuuttajalle.

Edelleen 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 kohta, jonka mukaan kansanedustajan eläkelain mukainen niin sanottu sopeutumiseläke ja kansanedustajan eläkkeestä ja sopeuttamisrahasta annetun lain mukainen sopeutumisraha ovat sairauspäivärahan myöntämisen estäviä etuuksia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista johtuu, että myös pykälän 3 momentissa olevaa viittausta 1 momentin 5—8 kohtaan tulisi tarkistaa viittaukseksi 1 momentin 4—7 kohtaan.

8 §. Sairauspäivärahan enimmäisaika. Sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa maksetaan enintään noin vuoden ajalta. Sairausvakuutuslain 8 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan sairauspäivärahan enimmäisaika täyttyy sen kalenterikuukauden lopussa, jota seuraavan kuukauden aikana sairauspäivärahapäivien määrä nousisi 300 arkipäivään. Pykälän 2 momentin mukaan sairauspäivärahan

enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki sairauspäivärahopäivät kahden edeltäneen vuoden ajalta sellaisen työkyvyttömyyden alkamisesta, johon sovelletaan sairausvakuutuslain mukaista omavastuu-aikaa.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan sairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös päivät, joilta sairauspäivärahaa ei ole maksettu sen vuoksi, että vakuutetun työtulojen määrä on jäänyt alle sairausvakuutuslain 11 luvun 1 pykälässä säädetyn vähimmäismäärän. Viitatussa 11 luvun 1 §:ssä ei kuitenkaan säädetä mitään työtulojen vähimmäismäärästä, vaan säännös sisältyy sairausvakuutuslain 7 luvun 1 §:n 1 momenttiin. Sen mukaan vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan työtulojen perusteella, jos hänen sairausvakuutuslaissa tarkoitetut vuosityötulonsa ovat vähintään 1 264 euroa. Pykälän 3 momentissa oleva virheellinen viittaus ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi sairausvakuutuslain 7 luvun 1 §:n 1 momenttiin. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

9 §. Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen selvennys, jonka mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettuun työkyvyttömyysaikana rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut ansionmenetyskorvausta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla.

9 luku Vanhempainpäivärahat

1 §. Oikeus vanhempainpäivärahaan. Lapseksi ottamisesta annettu laki (153/1985) on kumottu 1 päivänä heinäkuuta 2012 voimaan tulleella adoptiolalla (22/2012). Pykälän 2 ja 3 momentissa olevat sanat ottoisä ja ottovanhempi ehdotetaan muutettaviksi adoptioisäksi ja adoptiovanhemmaksi. Nämä muutosehdotukset ovat teknisiä ja muilta osin pykälään ei ehdoteta muutoksia.

8 §. Vanhempainraha. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Tämän seurauksena isällä on työskentelystään huolimatta oikeus vanhempainrahaan vastaavasti kuin lapsen äidillä on työskentelystään huolimatta oikeus päivärahaan. Vanhempainrahaa maksettaisiin isälle työskentelyajalta 11 luvun 8 §:n mukaisesti vähimmäismääräisenä.

Pykälän 4 momenttiin sisältyvä viittaus vuoden 1983 lastensuojelulakiin (683/1983) ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vuoden 2007 lastensuojelulakiin (417/2007). Vanhempainrahaan ei olisi enää oikeutta, jos lapsi on lastensuojelulain 38 §:n mukaisesti päätetty kiireellisesti sijoittaa perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja hoolto ja äiti tai isä ei enää osallistu lapsen hoitoon. Vanhempainrahan maksamisen keskeyttäminen tulisi voida liittää kiireellisen sijoituksen tapahtumiseen, jos äiti tai isä ei osallistu sijoituksen tapahduttua lapsen hoitoon. Kansaneläkelaitoksen tulisi edelleen selvittää, osallistuuko lapsen äiti tai isä lapsen hoitoon lapsen kiireellisestä sijoituksesta tehdyn päätöksen jälkeen. Hoitoon osallistumista tulkittaisiin tällöin joustavasti. Sillä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että äiti tai isä käy jokseenkin säännöllisesti katsomassa lastaan lapsen sijoituspaikassa. Jos näin olisi, ei vanhempainrahan maksamista keskeytettäisi.

Vaatus vanhempainrahajakson 12 arkipäivän vähimmäispituudesta ei ole joustava ja saattaa aiheuttaa perheille yllättäviä tilanteita menetysten muodossa, jos jakso jää 12 arkipäivää lyhyemmäksi. Sen vuoksi pykälän 5 momentin viimeinen lause ehdotetaan poistettavaksi.

10 §. Vanhempainrahakausi. Vanhempainrahaa maksetaan sairausvakuutuslain 9 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan enintään 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden päättymisestä lukien. Pykälän 2 momentin mukaan vanhempainrahakautta pidennetään niin monella arkipäivällä kuin äitiysrahakausi on alkanut 30 arkipäivää aikaisemmalta ajalta, jos äitiysrahakausi on alkanut lapsen ennenaikaisen syntymän vuoksi aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Pykälän 3 momentin mukaan vanhempainrahakautta pidennetään 60 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohti, jos samalla kertaa syntyy useampia lapsia. Lapsen äiti tai isä voi pitää 2 momentissa tarkoitettua vanhempainrahakauden pidennyksen myös kokonaan tai osittain äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana.

Hallituksen esityksen 50/2004 yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälän 3 momentissa säädettäisiin vanhempainrahakau-

den pidennyksestä, kun lapsia syntyy samalla kertaa useampia. Vanhempainrahan pidennys voidaan maksaa joko äitiys- tai vanhempainrahakaudella tai vanhempainrahakauden jatkona. Pykälän 3 momentissa oleva viittaus saman pykälän 2 momenttiin on virheellinen. Tosiasiassa on tarkoitettu viitata samassa 3 momentissa olevaan vanhempainrahakauden pidennykseen. Tästä syystä momentissa oleva viittaus ehdotetaan muutettavaksi muotoon: ”Lapsen äiti tai isä voi pitää tässä momentissa tarkoitettujen vanhempainrahakauden pidennyksen myös kokonaan tai osittain jo äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana”. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

11 §. Adoptiovanhemman vanhempain- ja isyyysraha. Lapseksi ottamisesta annettu laki (153/1985) on kumottu 1 päivänä heinäkuuta 2012 voimaan tulleella adoptiolalla (22/2012). Pykälän otsikossa ja varsinaisessa pykälässä esiintyvät sanat ottolapsi, ottoisä ja ottovanhempi ehdotetaan muutettaviksi adoptiolapseksi, adoptioisäksi ja adoptiovanhemmaksi. Muutokset ovat teknisiä ja muilta osin pykälään ei ehdoteta muutoksia. Myös viittaus kumottuun lapseksiottamisesta annettuun lakiin ehdotetaan korjattavaksi viittaukseksi adoptiolakiin. Ottolapsineuvonnan, kansainvälisen lapseksiottamispalvelun ja lapseksiottamisasioiden lautakunnan sijaan ovat tulleet adoptioineuvonta, kansainvälinen adoptiopalvelu ja adoptiolautakunta. Myös nämä muutosehdotukset ovat teknisiä ja säännös pysyisi muutoin entisellään.

12 §. Adoptiovanhemman vanhempainrahakausi. Vastaavasti kuin edellisessä pykälässä, myös tämän pykälän otsikossa ja varsinaisessa pykälässä esiintyvät sanat ottolapsi ja ottovanhempi ehdotetaan muutettaviksi adoptiolapseksi ja adoptiovanhemmaksi. Muutosehdotukset ovat teknisiä ja muilta osin pykälään ei ehdoteta muutoksia.

13 §. Äidin sairastuminen tai kuolema äitiys- tai vanhempainrahakaudella. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että isällä olisi oikeus äitiysrahakaudella vanhempainrahaan, jos äiti on äitiysrahakaudella sairauden johdosta kykenemätön hoitamaan lastaan. Isän oikeus vanhempainrahaan alkaisi — kuten se alkaa voimassa olevan lain mukaan — kun äidin sairaus jatkuu sairausvakuutuslain 8 luvun 7 §:n 1 momen-

tissa säädetyn sairauspäivärahan omavastuun jälkeen. Vanhempainrahaa maksettaisiin isälle — kuten sitä maksetaan voimassa olevan lain mukaan — enintään niin monelta arkipäivältä kuin äitiysrahaa on jäänyt äidille maksamatta sellaisen sairauden vuoksi, jonka johdosta äiti on kykenemätön hoitamaan lastaan.

Tämän luvun 8 pykälään ehdotetaan muutosta, jonka mukaan vanhempainrahaa saadakseen isän ei tarvitse olla pois työstä ja osallistua lapsen hoitoon, Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava tarkistus.

Pykälän 3 momentissa esiintyvät ottoäiti ja ottoisä ehdotetaan muutettaviksi adoptioäidiksi ja adoptioisäksi. Muutosehdotus on tekninen.

14 §. Lapsen kuoleman tai lapsen adoptiolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan. Pykälän otsikossa ja 1 momentin johdantokappaleessa sekä 2 momentissa esiintyvä sana ottolapsi ehdotetaan muutettavaksi adoptiolapseksi. Myös nämä muutosehdotukset ovat teknisiä.

17 §. Adoptio rekisteröidyssä parisuhteessa. Pykälän otsikossa ja varsinaisessa pykälässä esiintyvät sanat lapseksi ottaminen, ottolapsi ja ottovanhempi ehdotetaan muutettaviksi adoptioksi, adoptiolapseksi ja adoptiovanhemmaksi. Muutosehdotukset ovat teknisiä ja muilta osin pykälään ei ehdoteta muutoksia.

10 luku Erityishoitoraha

2 §. Erityishoitorahan maksamisen edellytykset. Pykälän 1 momentin vanhentunut viittaus vanhuksen, vammaisen tai pitkäaikaisairaahan kotihoidon tukeen ehdotetaan päivitettäväksi viittaukseksi omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaiseen omaishoidon tukeen.

Pykälän 2 momentin 3 ja 4 kohtaan ehdotettavien muutosten mukaisesti erityishoitoraha voitaisiin myöntää vanhemmalle, joka estyy työstään hoidollisesti perustellun varallaolon vuoksi kouluun tai päivähoitoon palaamisen kokeilun aikana. Kouluun palaamisen kokeilujakson tavoitteena olisi edistää lapsen palaamista omassa koulussa tai esiopetuksessa annettavaan opetukseen vaikean

sairauden hoidon ollessa yhä kesken, lapsen voinnin salliessa kouluun palaamisen yrittämisen, muttei vielä oppivelvollisuuden suorittamista täydessä laajuudessaan. Vastaavasti voitaisiin kokeilla päivähoitossa olevan lapsen paluuta normaaliin arkeen.

Kouluun palaamisen kokeilujaksolla tarkoitettaisiin lapsen kouluun palaamista yksilöllisesti hoidolliset vaatimukset huomioon ottaen suunnitellun aikataulun mukaisesti. Kokeilujakso olisi erityishoitorahan tarkoitus huomioon ottaen lyhytaikainen ja tilapäinen. Tavoitteena olisi, että kokeilujakson jälkeen lapsi kykenisi suorittamaan oppivelvollisuuttaan ikäistensä tavoin. Yleensä kuukauden kahden kokeilujakson aikana selviää, onko kouluun palaaminen täysipainoisesti jakson jälkeen mahdollista. Vastaavasti päivähoitossa olevan lapsen sosiaaliseen ympäristöön palaamisella on suotuisat vaikutukset toipumiselle. Varallaololla tarkoitettaisiin kouluun tai päivähoitoon palaamisen kokeilujakson aikaista vanhemman työstä poissaoloa, jonka aikana vanhemman tulee olla valmis reagoimaan nopeasti lapsen tilassa mahdollisesti tapahtuviin äkillisiin muutoksiin sekä osallistumaan lapsen hoitoon ja tilanteen seurantaan olematta kuitenkaan koulussa läsnä. Vanhemman työn luonteesta ja työpaikan olosuhteista riippuu, onko varallaolo mahdollista suorittaa työssä ollessa. Erityishoitorahalla voitaisiin turvata vain sellaista varallaoloa, joka hoidon ja lapsen sairauden tila huomioon ottaen on välttämätöntä. Arvio varallaolon tarpeesta sekä tarpeen seuranta tapahtuisi lasta hoitavassa erikoissairaanhoidon toimintayksikössä.

Kokeilujakso olisi mahdollinen lapsen ikävaiheesta riippumatta, mutta muutos koskisi harvemmin alle 3-vuotiaita, koska heillä ei useinkaan ole tarvetta sosiaaliseen ympäristöön palaamisen harjoitteluun.

Erityishoitorahan myöntäminen ja maksaminen kouluun tai päivähoitoon palaamisen kokeilujaksolla voisi tulla kyseeseen joissakin sairausvakuutuslain toimeenpanosta annetun asetuksen (1335/2004) 4 §:ssä mainituissa vaikeissa sairauksissa ja vammoissa sekä niihin rinnastettavissa sairauksissa, vammoissa ja sairauden tiloissa, esimerkiksi leukemiassa ja vaikeissa psyykkisissä sairauksissa.

Leukemian ja pahanlaatuisten kasvainten hoitokäytännöt ovat kehittyneet. Lapsi pyritään palauttamaan normaaliin elämään mahdollisimman pian. Intensiivisessä lääkehoidossa oleva lapsi ei kuitenkaan heti jaksata täysipainoisesti osallistua ikäistensä toimintoihin, vaikka hänen kuntonsa hoidon kestäessä paransikin riittävästi ja mahdollistaisi kouluun tai päivähoitoon palaamisen koulun hoitavan lääkärin määrittämien infektiorajoitusten puitteissa. Palaamismahdollisuudet riippuisivat aina yksilöllisistä seikoista kuten lapsen kunnosta, koulun tai päivähoitopaikan sijainnista, luokka- tai ryhmäkoosta ja käytännön resursseista järjestää toiminta siten, että infektiorajoituksia voidaan noudattaa.

Ehdotus kouluun tai päivähoitoon palaamisen kokeilujaksosta erityishoitorahalla tuettuna vaiheena edellyttäisi hoitavan tahon määrittämien rajoitusten noudattamista.

3 §. Erityishoitorahan maksaminen. Erityishoitorahaa maksetaan sairausvakuutuslain 10 luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä. Lisäksi erityishoitorahaa maksetaan pidemmältä ajalta painavien lääketieteellisten syiden perusteella, jos lapsen vaikeaan sairauteen liittyvän hoidon toteuttaminen tai sairauden odottamaton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa. Tähän rinnastettaisiin varallaolo päivähoitoon tai kouluopetukseen palaamisen kokeiluvaiheessa.

11 luku Päivärahaetuksien määrä

3 §. Toimitettuun verotukseen perustuva työtulo. Pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus työntekijäin eläkelain 5 b §:ään muutettaisiin viittaukseksi työntekijän eläkelain 35 §:ään. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

4 §. Vakuutetun esittämä työtulo ja vanhempainpäivärahan suuruus edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena olleiden työtulojen mukaan. Pykälän otsikkoon ehdotetaan tehtäväksi tekninen korjaus.

Työntekijän eläkelain mukaisesta palkkakertoimesta säädetään työntekijän eläkelain

96 §:ssä. Pykälän 7 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva muutos.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 momentti, jonka mukaan vakuutettu voi esittää päivärahan perusteena käytettäväksi työtulon, joka on ansaittu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä. Huomioon otettavia ulkomailla ansaittuja tuloja arvioitaisiin soveltuvin osin samoin perustein kuin Suomessa ansaittuja työtuloja. Edellytyksenä olisi, että henkilö on ennen ulkomailla työskentelyä ollut Suomessa vakuutettu ja palaa Suomen vakuutukseen.

Päivärahaetuus määräytyisi vakuutetun esittämän ulkomaan työtulon perusteella kuitenkin vain, jos hänellä ei olisi tämän luvun 3 §:ssä tarkoitettua verotuksessa todettua työtuloa tai 6 kuukauden tuloksi arvioitavaa Suomessa ansaittua työtuloa. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan Suomeen muuttoa pidetään tämän pykälän 4 momentissa tarkoitettuun ammatin vaihtumiseen rinnastettavana seikkana. Jos vakuutettu Suomeen palattuana ehtisi lyhytaikaisesti työskennellä Suomessa, näitä Suomessa ansaittuja tuloja käytettäisiin jatkossakin päivärahaetuuden perusteena.

Päivärahaetuuden perusteena käytettävät ulkomailla ansaitut työtulot otettaisiin huomioon soveltuvin osin samoin perustein kuin Suomessa ansaitut työtulot. Ulkomailla ansaituista työtuloista huomioitaisiin etuuden perusteeksi sellaiset tulot, joita Suomessa pidetään sairausvakuutuslain mukaisina työtuloina.

Jos ulkomailla ansaitut työtulot olisivat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voitaisiin arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien työtulojen mukaan. Arvio tehtäisiin silloin, jos tulot on ansaittu maassa, jonka yleinen palkkataso poikkeaa huomattavasti Suomen palkkatasosta. Vertailussa käytettäisiin esimerkiksi Tilastokeskuksen ammattiluokituksen mukaisia palkkatilastoja.

Vakuutetun tulisi esittää luotettava selvitys tuloistaan. Vakuutetun esittämän selvityksen perusteella tehtäisiin kokonaisarvio, jossa huomioidaan hänen koulutustasonsa, edeltä-

vä työkokemuksensa sekä se, millaisiin tehtäviin hän voisi Suomessa sijoittua.

Jos Suomessa ei ole vastaavaa työtä, jota vakuutettu on ulkomailla tehnyt, kokonaisarvio perustuisi vakuutetun koulutukseen ja työkokemukseen. Esimerkiksi öljynporaustalalla työskennelleen henkilön päivärahaetuuden perusteena käytettävien tulojen arvioinnissa käytettäisiin saman koulutuksen ja yhtä pitkän työuran omaavan henkilön keskimääräistä ansiota Suomessa. Jos vakuutetun pätevyys ei riittäisi Suomessa esimerkiksi puutteellisesta kielitaidosta johtuen samoihin tehtäviin, joita hän on ulkomailla tehnyt, huomioitaisiin kokonaisarviossa se palkkataso, jonka mukaisiin tehtäviin hänen pätevyytensä ja kokemuksensa Suomessa riittäisivät.

Vakuutetun Suomeen muuton jälkeen saaman päivärahaetuuden laskennan perusteena käytetään tuloja tässä pykälässä säädetyllä tavalla, jos hän on välittömästi ennen Suomeen muuttoa saanut tämän lain mukaista päivärahaa vastaavaa etuutta toisesta maasta, eikä hänellä ole 3 §:ssä tarkoitettua verotuksessa todettua työtuloa.

6 §. Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella. Pykälän 1 momentin 4 ja 5 kohdassa muutosturvan ansio-osa ja muutosturvallisä on mainittu erinä, joita ei huomioida työttömyysetuuden laskennassa silloin, kun päivärahaetuus määräytyy edeltävän työttömyysetuuden suuruisena. Työttömyysturvalakia (1290/2002) on muutettu vuoden 2014 alusta lukien lailla 1049/2013. Työttömyysturvan yksinkertaistamiseksi ansioturvan etuustasojen määrää vähennettiin kolmesta kahteen ja eri perustein myönnettävien päivärahaetuuksien määrä viidestä kolmeen. Lainmuutoksessa luovuttiin peruspäivärahan muutosturvallisästä ja ansiopäivärahan muutosturvan ansio-osasta. Koska muutosturvan ansio-osa ja muutosturvallisä eivät ole enää työttömyysturvassa käytössä, pitäisi ne poistaa myös sairausvakuutuslain 11 luvun 6 §:stä.

6 a §. Vanhempainpäivärahan määräytyminen eräissä tapauksessa. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a §, jonka mukaan vanhempainpäivärahaetuuden perusteeksi otettaisiin se sairausvakuutuslain 11 luvun 3, 4 tai 6 §:n mukainen tulo taikka etuus, joka

on etuusoikeuden alkamispäivänä suurin. Etuusoikeuden alkamispäivänä pidetään sitä päivää, jolta vanhemmalle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäiväraha saman lapsen perusteella. Vanhempainpäiväraha maksettaisiin siten koko vanhempainpäivärahaudelta sen perusteen mukaisena, joka olisi etuuden alkamisajankohtana hakijalle edullisin.

8 §. *Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään.* Pykälän 1 momenttiin ehdotettavan lisäyksen mukaisesti vanhempainraha maksettaisiin vähimmäismääräisen suuruisena, jos isä on vanhempainrahaa saadessaan samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Pykälän 1 momentin 2 virke tulee tarpeettomaksi, koska vanhempainrahaa maksetaan työskentelyn perusteella kummallekin vanhemmista. Ehdotettu muutos liittyy 9 luvun 8 §:ään ehdotettuun muutokseen, jonka mukaan isän työskentely vanhempainrahakaudella ei estäisi vanhempainrahan myöntämistä. Samalla pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska siinä mainittujen erityistilanteiden sääntely tulisi tarpeettomaksi niiden sisältyessä 1 momenttiin ehdotettuun muutokseen.

10 §. *Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään.* Voimassa olevassa sairausvakuutuslaissa mainitaan yhteen sovitettavana etuutena mm. tapaturmavakuutuslain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke. Maatalousyrittäjiä, sotilaita, opiskeluun liittyvissä töissä käyviä ja ammattiuurheilijoita koskevat omat lakinsa. Heitä koskien ei ole sairausvakuutuslaista löytyvää perustetta maksaa päiväraha vähimmäismääräisenä. Tämä seikka asettaa maatalousyrittäjät, sotilaat, opiskeluun liittyvissä töissä käyvät ja ammattiuurheilijat parempaan asemaan kuin muiden alojen työntekijät. Heidän vanhempainpäivärahasa maksettaisiin vähimmäismääräisenä. Koska perusteita erilaiseen menettelyyn maatalousyrittäjien, sotilaiden, opiskeluun liittyvissä töissä käyvien ja ammattiuurheilijoiden osalta ei voida katsoa olevan, pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin, sotilastapaturmalakiin, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa

olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annettuun lakiin sekä urheilijoiden tapaturmaturma- ja eläketurvasta annettuun lakiin. Tällöin myös mainitun lain soveltamisalaan kuuluvat vakuutetut saisivat kyseisen lain mukaista eläkettä saadessaan heille mahdollisesti myönnettävän vanhempainpäivärahan vähimmäismääräisenä.

12 luku Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §. *Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä luetellaan ne muun lain mukaiset etuudet, jotka vähennetään sairauspäivärahasta. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää päivärahan ja muiden saman työkyvyttömyyden perusteella maksettavien etuuksien yhteensovitusta ja yhdenmukaista menettelyä muun sosiaalivakuutuslainsäädännön kanssa.

Pykälän 1 momentin 2 kohta kattaisi paitsi pakollisen vakuutuksen, myös kaikki nykyisten vapaaehtoisten työajan vakuutusten (tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentti) mukaiset työtapaturman ja ammattitautin perusteella maksettavat ansionmenetykskorvaukset. Vapaaehtoisella työajan vakuutuksella voidaan vakuuttaa yrittäjä, hänen perheenjäsenensä ja muut hänen työssään olevat henkilöt, jotka eivät kuulu pakollisen turvan piiriin. Lisäksi voidaan vakuuttaa eräät erityisryhmät, jotka niitä koskevan lainsäädännön mukaan on vakuutettava tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisella työajan vakuutuksella. Vapaaehtoisesta työajan vakuutuksesta korvataan pakollisen vakuutuksen tapaan ainoastaan työtapaturmia ja ammattitauteja. Määritelmällisesti myös erityisryhmien osalta korvattavat vahingot ovat työtapaturmia ja ammattitauteja. Työtapaturma on määritelty tapaturmavakuutuslain 4 §:ssä ja ammattitauti ammattitautilain (1343/1988) 1 §:ssä

Vähennystä ei tehtäisi vapaaehtoisista vapaa-ajan vakuutuksista. Tällä hetkellä vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavasta korvauksesta tehdään laskennallinen (ke-

la)vähennys. Vähennys perustuu yhtiöiden vakuutusehtoihin.

Opiskelijoiden ja urheilijoiden osalta tarvittaisiin omat säännöksensä (2 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdat).

Pykälän 2 momentista ehdotetaan viimeinen lause muutettavaksi. Muutoksen tarkoituksena on kohdistaa liikamaksun takaisinperintä vakuutetulta pykälän tarkoittamissa tapauksissa liikamaksun aiheuttaneelle korvausjärjestelmälle.

4 §. *Sairauspäivärahan suhde työeläkelaerien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen.* Pykälän 1 momenttiin sisältyvä viittaus työntekijäin eläkelain 5 b §:ään muutettaisiin viittaukseksi työntekijän eläkelain 35 §:ään. Muulta osaltaan pykälä säilyisi entisellään.

7 §. *Sairauspäiväraha ja rikoksella aiheutettu vahinko.* Pykälän 1 momentissa viitataan vuoden 1973 rikosvahinkolakiin. Se on korvattu vuoden 2006 alusta voimaan tulleella rikosvahinkolailla (1204/2005). Mainituissa lainmuutoksessa on tulojen ja elatuksen väheneminen korvattu sanoilla ”korvaus ansiomenetyksestä”. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi vastaavat tarkistukset. Lisäksi pykälän alusta ehdotetaan poistettavaksi maininta ”sen estämättä, mitä 2 §:ssä säädetään”. Tämä johtuu edellä ehdotetusta 2 §:n rakennetta koskevasta muutoksesta.

10 §. *Ulkomainen etuus.* Voimassa olevan lain mukaan päivärahaetuutta myönnettäessä voidaan ottaa huomioon samaa etuutta tai muuta sairausvakuutuslain mukaan huomioon otettavaa etuutta vastaava ulkomailta maksettava etuus. Sairauspäivärahaa myönnettäessä voidaan ottaa huomioon muusta valtiosta maksettava etuus, jos se rinnastetaan muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin. Kansaneläkelaiissa, työeläkelaeissa ja Kelan kuntoutuslaissa ei lain sanamuoto sisällä harkintaa, vaan ulkomainen etuus otetaan aina huomioon. Sairausvakuutuslain 12 luvun 10 §:ää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan kansaneläkelaiissa, työeläkelaeissa ja kuntoutuslaissa olevaa vastaavaa säännöstä. Sen mukaan päivärahaetuutta myönnettäessä otetaan huomioon samaa etuutta tai muuta sairausvakuutuslain mukaan huomioon otettavaa etuutta vastaava ulkomailta maksettava etuus.

13 luku Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset

8 §. *Kunnan oikeuskorvaukseen työterveyshuollosta.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus työterveyshuoltolain 18 §:n 3 momenttiin, jolloin kunnalla on oikeus korvaukseen myös yrittäjälle työterveyshuoltona järjestämästään sairaanhoidosta ja muista terveydenhuoltopalveluista.

15 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §. *Korvausten ja etuuksien hakeminen ja velvollisuus tietojen antamiseen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että myös työnantaja on oikeutettu hakemaan päivärahaetuutta silloin, kun sillä on 7 luvun 4 §:n mukainen oikeus saada päivärahaetus maksetuksi itselleen maksamaansa palkkaa vastaavalta osalta. Pykälän 2 momentin viimeistä lausetta ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että siinä mainitaan hakijan sijasta vakuutettu.

13 §. *Tutkimuksiin määrääminen.* Pykälän 2 momentista ehdotetaan tarkennettavaksi viittausta sairausvakuutuslain 4 lukuun. Vakuutetulle ja jos tämä on tarvinnut matkalle mukaansa saattajan, saattajalle korvataan tarpeelliset matkakustannukset tutkimukseen kokonaan ilman matkakustannusten omavastuuta. Vakuutetulla on lisäksi oikeus saada tutkimukseen osallistumisen ajalta päivärahaa, yömatkaraa sekä majoittumiskorvausta sen mukaan kuin verohallinnon päätöksellä verovapaista matkakustannusten korvauksista määrätään.

20 §. *Ilmoitukset olosuhteiden muutoksista.* Pykälän 2 momenttiin sisältyy sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua kunnan toimielintä tai lapseksi ottamisesta annetun lain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua ottolapsitoimistoa velvoittava määräys ilmoittaa lastensuojelulain mukaisesta lapsen huostaanotosta tai lapsen luovuttamisesta ottolapseksi. Lapseksi ottamisesta annettu laki (153/1985) on kumottu 1 päivänä heinäkuuta 2012 voimaan tulleella adoptiolalla (22/2012). Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lain nimen muuttumisesta johtuva muutos sekä ottolapsitoimiston nimi muutettaisiin

adoptiotoimistoksi. Nämä muutokset olisivat teknillisiä.

Vanhempainrahaan ei olisi enää oikeutta 9 luvun 8 §:n 4 momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan, jos lapsi on lastensuojelulain 38 §:n mukaisesti päätetty kiireellisesti sijoittaa perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto ja äiti tai isä ei enää osallistu lapsen hoitoon. Tästä johtuen nyt käsiteltävänä olevaan 15 luvun 20 §:n 2 momenttiin tulisi lisätä vastaavasti, että sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun kunnan toimielimen olisi maksutta ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle, jos vanhemmat eivät osallistu lapsen hoitoon, paitsi lapsen huostaanotosta, myös siitä, jos lapsi on päätetty sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto.

16 luku Työpaikkakassat

1 §. *Työpaikkakassa.* Pykälän 3 momenttiin sisältyvä viittaus vuoden 1978 osakeyhtiölain (734/1978) 1 luvun 3 pykälään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vuoden 2006 osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 12 §:ään. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

19 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

4 §. *Tiedot hoitolaitoksilta, vankiloilta ja Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontavirastolta.* Pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain 1 §:n mukaiseen pakkolaitokseen poistettaisiin. Vankeuslaki käyttää rangaistuslaitoksen sijasta ilmaisua ”vankila”, josta johtuen rangaistuslaitoksen sijasta vastaavaa ilmaisua käytettäisiin myös tämän pykälän otsikossa ja 2 momentin säännöstekstissä. Pykälän otsikkoon sekä 3 ja 4 momenttiin sisältyvä viittaus Terveystieteiden tutkimuskeskukseen ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi nykyiseen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

5 §. *Tietojen luovuttaminen eräissä tapauksissa.* Voimassa olevan 1 momentin 6 kohdan mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus

antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä julkisia terveyspalveluja antaville yksiköille 15 luvun 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamiseksi tiedot henkilön kuulumisesta toisen valtion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin. Kyseisen pykälän mukaan Kansaneläkelaitos korvaa valtion varoista julkisia terveyspalveluja antavalle yksiköille kustannukset, jotka ovat aiheutuneet neuvoston asetuksesta 1408/71 tai Suomea sitovan kansainvälisen sosiaaliturva- tai sairaanhoitosopimuksen perusteella muualla kuin Suomessa vakuutetulle henkilölle annetuista sairaus- tai äitiysetuuksista. Sairausvakuutuslain 15 luvun 16 a § on kumottu vuoden 2014 alusta voimaan tulleella lailla sairausvakuutuslain muuttamisesta (1203/2013) ja siihen sisältyneet säännökset sisältyvät uuden rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 §:ään. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi muuttuneesta lainsäädännöstä aiheutuva muutos.

6 §. *Tiedot ulosottoviranomaiselle.* Pykälään sisältyvä viittaus vuoden 1895 ulosottolain (37/1895) 4 luvun 7 §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vuoden 2007 ulosottoaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ään. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

1.2 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista

1 luku Yleiset säännökset

4 §. *Määritelmät.* Pykälään sisältyvät Kelan kuntoutuslain määritelmät. Kohdan 5 mukaan kuntoutuslaissa tarkoitetaan työeläkeläillä työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittuja yksityisten ja julkisten alojen työeläkeläkeja. Pykälän 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään työeläkeläkeihin rinnastettavana eläkeläkinä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahaasta annettu laki ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettu laki. Tällöin mainittujen lakien mukainen vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke estävät kuntoutuslain 3 luvun 22 §:n mukaan oikeuden kuntoutusrahaan vastaavasti kuin

työeläkelakien mukainen vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke estävät oikeuden kuntoutusrahan. Lisäksi mainittujen lakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke huomioidaisiin lain 4 luvun 34 §:n mukaan eläkkeensaajan kuntoutusrahassa vastaavasti kuin työeläkelakien mukaiset tädet työkyvyttömyyseläkkeet huomioidaan. Eläkkeensaajan kuntoutusraha olisi päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa eläkkeensaajan kuukausittain saamien, viimeksi mainitussa pykälässä mainittujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta.

2 luku **Kuntoutus**

13 §. Järjestämistä ja korvaamista koskevan rajoitus. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 9 §:n nojalla korvauksesta on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa säädetään. Kuntoutus myönnetään kuitenkin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla, jonka vuoksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaista.

3 luku **Kuntoutusrahaetuuden saamisen edellytykset**

18 §. Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta. Pykälän 1 momentin 6 kohtaan sisältyvä viittaus vuoden 1983 lastensuojelulakiin (683/1983) ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vuoden 2007 lastensuojelulakiin (417/2007). Pykälän 1 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että momentin nykyinen 4 kohta siirretään lailla 1333/2010 kumotun momentin 3 kohdan tilalle 3 kohdaksi ja momentin kukin seuraava kohta siirtyy yhtä ylemmäksi. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

21 §. Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus kuntoutuslain 18 §:n 4 momenttiin ja 20 §:ään, jolloin kuntoutuja voi saada kuntoutusrahaa ulkomailla annetun yksilökohtaisen päihdekuntoutuksen sekä ulkomailla annettavan nuoren kuntoutusrahan Suomessa oikeuttavan kuntoutuksen ajalta.

22 §. Estävät etuudet ja korvaukset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi kuntoutusrahan estäväksi etuudeksi kansanedustajan niin sanottu sopeutumiseläke sekä sopeutumisraha.

4 luku **Kuntoutusrahan määrä ja suhde muihin etuuksiin**

34 §. Eläkkeensaajan kuntoutusraha. Henkilön tulee pykälän mukaan saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkelakien 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella. Työeläkelakien 3 §:ssä ei mainita kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettua lakia ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia. Edellä 1 luvun 4 §:ssä kuvatun tavoitteen kanssa yhdenmukaisesti ehdotetaan, että kuntoutuslain 4 luvun 34 §:stä poistetaan pykäläviittaus työeläkelakien 3 §:ään. Kun kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettu laki ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettu laki ehdotetaan 1 luvun 4 §:ssä rinnastettaviksi työeläkelakeihin, tulevat niiden mukaiset tädet työkyvyttömyyseläkkeet rinnastettaviksi työeläkelakien mukaisiin täysiin työkyvyttömyyseläkkeisiin kuntoutuslain 4 luvun 34 §:ää sovellettaessa.

Takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaisen takuueläkkeen suhteesta Kelan kuntoutuslain mukaiseen kuntoutusrahan on säädetty samanaikaisesti takuueläkelain kanssa. Takuueläke on kuntoutusrahan estävä etuus silloin, kun sitä myönnetään henkilölle, joka on täyttänyt 62 vuotta ja saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä. Samoin 65 vuotta täyttäneelle maahanmuuttajalle myönnettävä takuueläke estää kuntoutusrahan myöntämisen. Takuueläkkeen estävästä vaikutuksesta kuntoutusrahan on säädetty kuntoutuslain 22 §:ssä.

Muu kuin kuntoutuslain 22 §:ssä mainittu takuueläke tulee kuntoutuslain 34 §:n mukaan eläkkeensaajan kuntoutusrahan perusteeksi. Säännös johtaa nyky muodossaan ongelmiin silloin, kun takuueläkettä myönnetään kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n 4 momentin mukaisen pysyvästi sokealle tai liikuntakyvyttömälle myönnettävän työky-

vyttömyyseläkkeen taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaisen luopumistuen lisäksi. Nämä etuudet eivät kuntoutuslain 34 §:n mukaan tule eläkkeensaajan kuntoutusrahan perusteeksi, joten niiden lisäksi maksettavaa takuueläkettä ei voida muuttaa eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi.

Pykälän nykyistä 2 a kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että takuueläkkeellä tarkoitetaan siinä eläkettä, jota myönnetään pykälässä mainittujen työkyvyttömyyseläkkeiden lisäksi. Siten sellaisen eläkkeen lisäksi myönnettävä takuueläke, joka ei muuta kuntoutusrahan perustetta, ei myöskään vaikuttaisi kuntoutusrahan perusteeseen. Luopumistukea taikka kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin perusteella työkyvyttömyyseläkettä saavalla olisi siten jatkossakin oikeus saada kuntoutusrahaa työtulojen perusteella.

Pykälän 3 kohdan mukaan kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien pykälässä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa sukupolvenvaihdoseläkettä maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) perusteella. Näiden lakien mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä ei ole enää maksussa, joten viittauksesta ehdotetaan luovuttavaksi. Samalla nykyinen 2 a kohta ehdotetaan muutettavaksi 3 kohdaksi.

38 §. Maksaminen ilman yhteensovitusta. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan kuntoutusrahasta ei tietyin edellytyksin vähennetä muiden muassa työntekijäin eläkelain 5 b §:ssä tarkoitettua osatyökyvyttömyyseläkettä. Viittaussäännös ehdotetaan muutettavaksi nykyiseksi työntekijän eläkelain 35 §:ksi. Kuntoutuslain puheena olevan 38 §:n 1 momentin mukaan osa-aikaeläkettä, edellä muutettavaksi ehdotetun viittaussäännöksen mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä ei vähennetä kuntoutusrahasta, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot olisivat kuntoutusrahan määrittämisen perusteena.

Pykälää koskevan hallituksen esityksen (HE 3/2005) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan yhteensovitusta ei tehtäisi sellaisen osa-aika- tai osatyökyvyttömyyseläkkeen kanssa, joka on alkanut ennen sitä kalenterivuotta, jota koskevat työtulot ovat kuntoutusrahan määräytymisen perustana. Perustelujen ja itse lakitekstin eroavaisuudesta huolimatta molemmilla tarkoitettaneen sitä, että eläkettä ei vähennetä kuntoutusrahasta, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sitä kalenterivuotta, jota koskevat työtulot ovat kuntoutusrahan määräytymisen perusteena. Vastaavanlainen säännös sairauspäivärahan osalta on sairausvakuutuslain 12 luvun 4 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä. Sen mukaan sairauspäivärahasta ei vähennetä osatyökyvyttömyyseläkettä, jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja oikeus osatyökyvyttömyyseläkkeeseen on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat sairauspäivärahan määräämisen perusteena.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta kohdassa tarkoitettua eläkkeen lisäksi maksettavasta takuueläkkeestä. Tarkoitus olisi huomioida takuueläkkeen luonne eläkkeen lisänä. Kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi maksettavaa takuueläkettä ei otettaisi huomioon kuntoutusrahan määrässä.

7 luku Tietosuoja koskevat säännökset

65 §. Tietojen antaminen ulosottoviranomaisille. Pykälään sisältyvä viittaus vuoden 1895 ulosottolain (37/1895) 4 luvun 7 §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vuoden 2007 ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ään. Muulta osiltaan pykälä säilyisi entisellään.

2 Voimaantulo

Sairausvakuutuslakiin ja Kelan kuntoutuslakiin ehdotetut muutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 4 pykälään ehdotettujen muutosten mukaisesti toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ansaittu työtulo voitaisiin esittää päivärahan perusteeksi. Muuttunutta säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi sairauspäivärahaan, jos työkyvyttömyys alkaa lain voimaantulon jälkeen. Mainittu työtulo voitaisiin esittää vanhempainpäivärahan perusteeksi, jos oikeus vanhempainpäivärahaan alkaa lain voimaantulon jälkeen.

Sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:ään ehdotettujen muutosten mukaisesti muun muassa tapaturmavakuutuslain 57 §:n 2 momentin mukainen työajan vakuutukseen perustuva ansionmenetyskorvaus sovitettaisiin yhteen sairauspäivärahan kanssa. Säännöstä sovellettaisiin sairauspäivärahaan, jos työkyvyttömyys alkaisi lain voimaantulon jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 8 §:n 2 momentti,

muutetaan lain 1 luvun 4 §:n 8 kohta, 7 luvun 1 §, 3 §:n 1 momentti, 8 luvun 1 §:n 2 momentti, 5 §, 6 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 9 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 4 ja 5 momentti, 10 §:n 3 momentti, 11 §, 12 §, 13 §:n 1 ja 3 momentti, 14 §:n otsikko ja 1 momentin johdantokappale sekä 2 momentti ja 17 §, 10 luvun 2 §:n 1 momentti ja 2 momentin 3 kohta, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 11 luvun 3 §:n 2 momentti, 4 §:n otsikko ja 7 momentti, 6 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 8 § ja 10 §, 12 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 10 §, 13 luvun 8 §, 15 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentti, 13 §:n 2 momentti, 20 §:n 2 momentti, 16 luvun 1 §:n 3 momentti sekä 19 luvun 4 §:n otsikko ja 2—4 momentti, 5 §:n 1 momentin 6 kohta ja 6 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 4 §:n 8 kohta ja 11 luvun 10 § laissa 1364/2007, 7 luvun 1 § osaksi laissa 1142/2010, 8 luvun 6 §:n 1 momentti osaksi laeissa 1640/2009, 708/2010 ja 1247/2010, 6 §:n 3 momentti laissa 1247/2010, 8 luvun 8 §:n 3 momentti laissa 19/2012 ja 9 §:n 2 momentti laissa 936/2012, 9 luvun 11 § osaksi laeissa 1247/2010 ja 903/2012, 12 § osaksi laissa 912/2007 ja 17 § laissa 903/2012, 11 luvun 6 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta laissa 1246/2010, 13 luvun 8 § laissa 1334/210 ja 15 luvun 13 §:n 2 momentti laissa 513/2010 sekä 19 luvun 5 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 1203/2007,

lisätään lain 8 lukuun uusi 4 a §, 10 luvun 2 §:n 2 momenttiin uusi 4 kohta, 11 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 155/2005 ja 1246/2010, uusi 8 momentti sekä 11 lukuun uusi 6 a §:

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) työeläkelaeilla työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja lakeja sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahaa annettua lakia (329/1967) ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia (870/1977); ja

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

1 §

Oikeus päivärahaetuuteen työtulon perusteella

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan työtulojen perusteella, jos hänen 11 luvun 3 §:ssä tarkoitettu vuosityötulonsa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettu arvioidut vuosityötulonsa ovat vähintään 1 264 euroa. Lisäksi vakuutetun on täytettävä 8 luvun 3 §:ssä säädetty työedellytys.

Vanhempainpäivärahaan ja erityishoitoraahaan vakuutetulla on oikeus työtulojen perusteella edellyttäen, että hänen 11 luvun 3 §:ssä tarkoitetut vuosityötulonsa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitetut arvioidut vuosityötulonsa oikeuttavat 3 §:ssä säädettyä vähimmäismääräistä päivärahaetuutta suurempaan etuuteen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työtulon määrä tarkistetaan siten kuin 11 luvun 1 §:n 3 momentissa säädetään.

3 §

Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen

Vakuutetun oikeus saada sairauspäiväraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruisena alkaa 8 luvun 7 §:n 4 momentissa tarkoitetun omavastuuajan jälkeen, jos hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahaan työtulojen eikä päivärahaoikeutta edeltävän etuuden perusteella taikka päiväraha jäisi vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

1 §

Sairauspäiväraha

Mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta, koskee soveltuvin osin myös tartuntatautilain (583/1986) 27 §:n 1 momentissa ja ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua päivärahaa.

4 a §

Opiskelijan sairauspäiväraha

Sen estämättä, mitä 4 §:ssä säädetään, opiskelija voi sairauspäivärahakauden aikana opiskella vähäisessä määrässä.

5 §

Sairauspäivärahan maksamisen rajoitukset

Sairauspäivärahaa ei makseta vakuutetulle, joka on:

1) suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta vankeuslain (767/2005) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa vankilassa lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta; tai

2) varusmiespalveluksessa vakinaisessa väessä, varusmiespalvelusta vastaavassa vapaaehtoisessa asepalveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai varareserviin kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalveluksessa.

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa:

1) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa;

2) työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa;

3) tapaturmavakuutuslain (608/1948), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta;

4) kansaneläkelain (568/2007) tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä taikka kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 2 §:n, merimieseläkelain (1290/2006), työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentin 1 ja 3—7 kohdassa mainittujen lakien, työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 28 §:n, yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 28 §:n, maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 27 §:n tai valtion eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1296/2006) 14 §:n mukaista työttömyyseläkettä;

5) työeläkelakien mukaista osaaikaeläkettä;

6) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 tai 5 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan mukaista takuueläkettä;

7) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutusrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutusrahaa.

Edellä 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloaikana ansaittujen työtulojen perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset.

8 §

Sairauspäivärahan enimmäisaika

Enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös päivät, joilta sairauspäivärahaa ei ole maksettu 5 §:ssä säädettyjen maksamisrajoitusten tai 5 a §:ssä säädetyn maksamisen keskeytyksen vuoksi tai sen vuoksi, etä:

1) vakuutetun työtulojen määrä on jäänyt alle 7 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetyn vähimmäismäärän;

2) vakuutettu ei ole täyttänyt 3 §:n mukaisista työedellytyksistä;

3) vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyden vuoksi muun lain perusteella sairauspäivärahaa suurempaan ansionmenetyskorvaukseen;

4) vakuutetulle on suoritettu samalta ajalta vanhempainpäivärahaa; tai

5) hakemus sairauspäivärahan saamiseksi on myöhästynyt.

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyssajaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla. Sitä vastoin aikaa, jolta vakuutettu on saanut kansaneläkelain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ei rinnasteta 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyssajaan.

9 luku

Vanhempainpäivärahat

1 §

Oikeus vanhempainpäivärahaan

Isällä ja adoptioisällä on oikeus vanhempainrahaan ja isyysrahaan, vaikka äidillä ei olisi vanhempainpäivärahaoikeutta asumisedellytyksen puuttumisen vuoksi. Isän vanhempainrahakausi alkaa tällöin 75 arkipäivän kuluttua lapsen todellisesta syntymäpäivästä.

Vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan isään ja adoptioisään, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa eikä asu välienkoutumisen vuoksi hänestä erillään. Lisäksi vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutettuun, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää lapsen äidin kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, ei kuitenkaan vakuutet-

tuun, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää adoptiovanhemman kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

8 §

Vanhempainraha

Vanhempainrahaan ei ole oikeutta, jos lapsi on otettu lastensuojelulain (417/2007) 9 luvun mukaisesti huostaan tai 8 luvun mukaisesti päätetty sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin sellaiselle lapsen äidille tai isälle, joka huostaanotosta tai kiireellisestä sijoituksesta huolimatta osallistuu edelleen lapsen hoitoon.

Lapsen äiti ja isä voivat sopia vanhempainrahakauden jakamisesta siten, että vanhempainraha voidaan maksaa enintään kahdessa jaksossa kummallekin vanhemmalle.

10 §

Vanhempainrahakausi

Vanhempainrahakautta pidennetään 60 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohti, jos samalla kertaa syntyy useampia lapsia. Lapsen äiti tai isä voi pitää tässä momentissa tarkoitetun vanhempainrahakauden pidentymisen myös kokonaan tai osittain jo äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana.

11 §

Adoptiovanhemman vanhempain- ja isyysraha

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa seitsemää vuotta nuoremman lapsen adoptiotarkoi-

tuksessa edellyttäen, että hän osallistuu lapsen hoitoon eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Oikeutta adoptiovanhemman vanhempainrahaan ei kuitenkaan ole vakuutetulla, joka on ottanut adoptiolapsekseen vuotta vanhemman lapsen ja on avioliitossa tai avioliittoa solmimatta elää adoptiolapsen vanhemman tai adoptiovanhemman kanssa yhteisessä taloudessa.

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla adoptioisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että adoptiovanhempi esittää lapsen hoitoon ottamisesta adoptiolaisissa (22/2012) tarkoitetun adoptioneuvonnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun antajan todistuksen. Kansainvälisessä adoptiossa adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että adoptiovanhemmalle tai lapseksiottajalle on myönnetty adoptiolain 41 §:ssä tarkoitettu adoptiolautakunnan lupa.

12 §

Adoptiovanhemman vanhempainrahakausi

Adoptiolapsen hoidon johdosta adoptiovanhemmalle tai hänen aviopuolisolle maksetaan vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa ajalta, jonka lapsen hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin aina vähintään 200 arkipäivää. Jos lapsi otetaan hoitoon myöhemmin kuin 54 arkipäivän kuluttua lapsen syntymästä, vanhempainrahaa maksetaan 200 arkipäivältä. Vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 3 momentissa säädetään, jos samalla kertaa on otettu hoidettavaksi useampia adoptiolapsia.

Jos adoptiovanhemman vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan taikka adoptiovanhemman vanhempainrahaan, edellisen vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden äitiys- tai vanhempainrahakauden tai adoptiovanhemman vanhempainrahakauden alkaessa.

13 §

Äidin sairastuminen tai kuolema äitiys- tai vanhempainrahakaudella

Lapsen isällä on oikeus äitiysrahakaudella vanhempainrahaan, jos äiti on äitiysrahakauden aikana sairauden johdosta kykenemätön hoitamaan lastaan. Isän oikeus vanhempainrahaan alkaa aikaisintaan silloin, kun äidin sairaus jatkuu 8 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetyn sairauspäivärahan omavastuuajan jälkeen. Vanhempainrahaa voidaan maksaa isälle äitiysrahakaudelta enintään niin monelta arkipäivältä kuin äitiysrahaa on jäänyt äidille maksamatta sellaisen sairauden vuoksi, jonka johdosta äiti on kykenemätön hoitamaan lastaan.

Mitä tässä pykälässä säädetään äidistä ja isästä, sovelletaan myös adoptioäitiin ja adoptioisään.

14 §

Lapsen kuoleman tai lapsen adoptiolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai adoptiolapsi kuolee

Jos lapsi luovutetaan pois äitiysrahakauden aikana tarkoituksella antaa hänet adoptiolapseksi, äitiysrahaa maksetaan äitiysrahakauden loppuun. Jos luovutus tapahtuu isyys- tai vanhempainrahakauden taikka osittaisen vanhempainrahakauden aikana, oikeusvanhempainpäivärahaan päättyy luovuttamispäivää seuraavasta päivästä lukien.

17 §

Adoptio rekisteröidyssä parisuhteessa

Mitä edellä 11 ja 12 §:ssä tai muualla tässä luvussa säädetään adoptiovanhemman isyys- ja vanhempainrahasta, sovelletaan myös 16 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen osapuoleen, joka ottaa adoptiolapsekseen pa-

risuhteen toisen osapuolen lapsen, joka ei ole vuotta vanhempi. Vanhempainpäivärahopäivien määrää 7 ja 12 §:n mukaisesti laskettaessa huomioon otetaan saman lapsen hoidon vuoksi parisuhteen osapuolelle jo myönnetty vanhempainpäivärahat, kuitenkin siten, että parisuhteen osapuolille maksettavien vanhempainpäivärahopäivien yhteismäärä on aina vähintään 200 arkipäivää. Jos parisuhteen toiselle osapuolelle on myönnetty äitiysrahaa, myönnetään vanhempainrahaa kuitenkin aina enintään 158 arkipäivää, jolloin adoptiovanhemman oikeus vanhempainrahaan alkaa äitiysrahan päättymisestä lukien.

10 luku

Erityishoitoraha

2 §

Erityishoitorahan maksamisen edellytykset

Erityishoitorahaa maksetaan vakuutetulle, joka on alle 16-vuotiaan lapsensa sairaanhoitoon liittyvään, nopeasti kehittyvään tai vaativaan hoidolliseen vaiheeseen osallistumisen tai lapsensa kuntoutuksen vuoksi lyhytaikaisesti tai tilapäisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä ja jolla ei ole tältä ajalta työtuloja. Vähäinen työtulo ei kuitenkaan estä erityishoitorahan maksamista. Työtulona ei oteta huomioon omaishoidontukea eikä myöskään perhehoidosta maksettavaa hoitopalkkiota.

Erityishoitorahaan on oikeus vakuutetulla, joka osallistuu:

3) lakiin perustuvalla lapsensa sairauden tai vamman vuoksi järjestetylle sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan;

4) lapsensa vaikean sairauden tai vaikean vamman 1 kohdassa mainittuun hoitoon tai kuntoutukseen liittyvään, hoidollisin syin perusteltuun, kouluun tai päivähoitoon palauttamisen kokeilujaksoon olemalla varalla, jos lasta hoitava lääkäri katsoo varallaolon tarpeelliseksi.

3 §

Erityishoitorahan maksaminen

Erityishoitorahaa maksetaan hoidollisen tasanapainon saavuttamiseksi lasta kohden saman sairauden perusteella:

1) 2 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisessa hoitopaikassa annetun hoidon sekä kuntoutuskurssien ajalta yhteensä enintään 60 arkipäivältä;

2) kotihoidon ja varallaolon ajalta yhteensä enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä.

Erityishoitorahaa maksetaan 1 momentin estämättä pidemmältä ajalta painavien lääketieteellisten syiden perusteella, jos lapsen vaikeaan sairauteen liittyvän hoidon toteuttaminen tai sairauden odottamaton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa taikka kouluopetukseen tai päivähoitoon palaamisen kokeiluvaiheessa varallaoloa.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

3 §

Toimitettuun verotukseen perustuva työtulo

Jos vakuutetun oikeus työntekijän eläkelain 35 §:n mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen on alkanut sinä verovuonna, jolta työtulot on otettava 1 momentin mukaan etuuden perusteeksi, sairauspäiväraha määrätään edellisen verovuoden työtulojen perusteella edellyttäen, että ne ovat suuremmat kuin osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisvuoden mukaiset työtulot.

4 §

Vakuutetun esittämä työtulo ja vanhempainpäivärahan suuruus edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena olleiden työtulojen mukaan

Edellä 6 momentissa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa työtuloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, vakuutettu voi esittää 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua työtuloa ajalta, jolloin hän ei ole ollut Suomessa vakuutettuna. Työtulo voi esittää aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ollut henkilö, joka on ansainnut tuloa työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja joka on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Jos ulkomailla ansaitut työtulot olisivat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voidaan arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien työtulojen mukaan ottaen huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on vakuutettuun verrattava kokemus ja pätevyys. Päivärahaetus määräytyy vakuutetun esittämän työtulon perusteella soveltuvin osin siten kuin tässä pykälässä säädetään, jos vakuutetulla ei ole 3 §:ssä tarkoitettua verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua työkyvyttömyyden tai etuus oikeuden alkamista edeltäneeltä ajalta esitettyä työtuloa.

6 §

Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella

Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäivärahoikeuden tai erityishoitorahoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista

työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Tällöin ei työttömyysetuuden määrää laskettaessa oteta huomioon:

4) työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää korotettua ansio-osaa siltä osin kuin sen määrä ylittää mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan;

5) työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää peruspäivärahan korotusosaa eikä mainitun lain 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää työmarkkinatuen korotusosaa.

6 a §

Vanhempainpäivärahan määräytyminen eräissä tapauksessa

Jos vakuutetulla on oikeus vanhempainpäivärahaan samanaikaisesti 11 luvun, 4 ja 6 §:n perusteella, vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahauden ajan samalla perusteella, joka määrittellään etuusoikeuden alkamispäivän mukaan.

8 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismäärän suuruisena, jos äiti on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Vastaavasti menetellään isälle maksettavan vanhempainrahan osalta. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan.

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain tai tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilastapaturmalain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (1318/2002) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §

Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Tämän lain nojalla maksettavasta sairauspäivärahasta vähennetään seuraavat samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettavat etuudet:

1) kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n mukainen työkyvyttömyyseläke lukuun ottamatta pykälän 4 momentin mukaista eläkettä;

2) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha, tapaturmaeläke ja elinkorko;

3) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke;

4) opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke;

5) urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukainen tapaturmaeläke;

6) sotilastapaturmalain (1211/1990) mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke sekä sotilasvammalain (404/1948) mukainen elinkorke;

7) liikennevakuutuslain (279/1959) mukainen ansionmenetykskorvaus ja työkyvyttömyyseläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan sairauspäiväraha maksaa täysimääräisenä, jos 2—7 kohdassa mainitun muun lain mukaisen etuuden saaminen viivästyy vakuutetusta riippumattomasta syystä. Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä mainitusta 1 momentin 2—7 kohdan mukaisesta muun lain mukaisesta etuudesta maksettua sairauspäivärahaa vastaava osuus etuuden maksajalta.

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Ensisijaisuusaikaa ei sovelleta työntekijän eläkelain 35 §:n tarkoittamaan osatyökyvyttömyyseläkkeeseen tai sitä vastaavaan muuhun kuin täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen.

7 §

Sairauspäiväraha ja rikoksella aiheutettu vahinko

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan, vaikka työkyvyttömyys on aiheutettu rikoksella ja vakuutetulla on oikeus saada korvausta työkyvyttömyyden aiheuttamasta ansiomenetyksestä vahingonkorvauslain (412/1974) tai rikosvahinkolain (1204/2005) perusteella.

10 §

Ulkomainen etuus

Päivärahaetuutta myönnettäessä otetaan huomioon samaa etuutta tai muuta tämän lain mukaan huomioon otettavaa etuutta vastaava

ulkomailta maksettava etuus. Etuuteen rinnastetaan myös ulkomaiselta työnantajalta tai kansainväliseltä järjestöltä saatu etuutta vastaava palkka.

Sairauspäivärahaa myönnettäessä muusta valtiosta maksettava etuus otetaan huomioon 2 §:n mukaisesti, jos se rinnastetaan muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin.

13 luku

Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset

8 §

Kunnan oikeus korvaukseen työterveyshuollosta

Terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta korvausta työterveyshuoltopalvelujen kustannuksista, jos palvelut on annettu yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle terveydenhuoltolain 18 §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti. Korvausta suoritetaan enintään se määrä, jonka Kansaneläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena edellä tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Korvausten ja etuuksien hakeminen ja velvollisuus tietojen antamiseen

Korvausta tai etuutta on haettava kirjallisesti Kansaneläkelaitokselta. Päivärahaetuutta voi hakea myös vakuutetun työnantaja silloin, kun työnantajalla on oikeus saada päivärahaetuus 7 luvun 4 §:n mukaisesti. Hakijan on annettava Kansaneläkelaitokselle etuuden tai korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, vaikka hakija kieltäytyisi antamasta tarvittavia tietoja tai esittämästä selvitystä, joka häneltä voidaan

kohtuudella vaatia tai jos vakuutettu kieltäytyy 13 §:n mukaisista tutkimuksista.

13 §

Tutkimuksiin määrääminen

Vakuutetulle korvataan tutkimuksissa käynnistä aiheutuneet matkakustannukset siten kuin 4 luvussa säädetään. Korvaamiseen ei kuitenkaan sovelleta 7 §:ssä säädettyä omavastuusuutta. Vakuutetulla on lisäksi oikeus saada tutkimukseen osallistumisen ajalta päivärahaa, yömatkarahea sekä majoituskorvausta sen mukaan kuin verohallinnon päätöksellä verovapaista matkakustannusten korvauksista määrätään. Jos vakuutettu on tarvinnut saattajan, saattajalle korvataan matkasta aiheutuneet kustannukset samojen perusteiden mukaan kuin vakuutetulle.

20 §

Ilmoitukset olosuhteiden muutoksista

Jos lapsen vanhempi luovuttaa pois lapsensa tarkoituksenaan antaa hänet adoptiolapiseksi, on sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun kunnan toimielimen tai adoptiolain 22 §:ssä tarkoitetun adoptio toimiston maksutta ilmoitettava tästä Kansaneläkelaitokselle. Jos lapsi on otettu lastensuojelulain nojalla huostaan, päätetty sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon tai järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto, eikä vanhempi osallistu lapsen hoitoon, on sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun kunnan toimielimen maksutta ilmoitettava tästä Kansaneläkelaitokselle.

16 luku

Työpaikkakassat

1 §

Työpaikkakassa

Mitä edellä säädetään, sovelletaan vastaavasti vakuutuskassaan, jonka toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ovat sellaisten työnantajien palveluksessa, jotka kuuluvat osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun samaan konserniin. Vaikka edellä tarkoitettu konserniedellytys ei täyttyisi, suostumus työpaikkakassana toimimiseen voidaan antaa, jos työnantajilla on sellainen taloudellinen tai toiminnallinen yhteys keskenään, että järjestelyä voidaan pitää kassan hoitamisen ja kassassa vakuutettujen kannalta tarkoituksenmukaisena.

19 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

4 §

Tiedot hoitolaitoksilta, vankiloilta ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta

Vankilalla on velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä tämän lain mukaisten etuuksien täytäntöönpanoa varten tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla on velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä tämän lain mukaisten etuuksien täytäntöönpanoa varten terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdassa mainitut terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkityt tiedot sekä niissä tapahtuneet muutokset lääkäreistä, hammaslääkäreistä, psykologeis-

ta, puhe-, toiminta- ja psykoterapeuteista sekä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainituista muista terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada tässä pykälässä mainitut tiedot maksutta. Jos 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarvitaan tiettyssä määrättyssä muodossa ja siitä aiheutuu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

5 §

Tietojen luovuttaminen eräissä tapauksissa

Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä:

6) julkisia terveyspalveluja antaville yksiköille rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamiseksi tiedot henkilön kuulumisesta toisen valtion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

6 §

Tiedot ulosottoviranomaiselle

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuskien määrästä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Lain 11 luvun 4 §:n 8 momenttia ei sovelleta sairauspäivärahaan, jos työkyvyttömyys on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, eikä vanhempainpäivärahaan, jos oikeus siihen on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 12 luvun 2 §:n 1 ja 2 momenttia sellaisina kuin ne olivat tämän lain voimaan tullessa.

2.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 4 §:n 5 kohta, 13 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti, 21 §, 22 §:n 1 momentti, 34 §, 38 §:n 1 momentti ja 65 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 5 kohta laissa 579/2007, 18 §:n 1 momentti osaksi laissa 1333/2010, 22 §:n 1 momentti laissa 711/2010, 34 § laeissa 579/2007 ja 711/2010 sekä 38 §:n 1 momentti osaksi laissa 579/2007, seuraavasti:

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) työeläkelaeilla työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja yksityisten ja julkisten alojen työeläkelakeja sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettua lakia (329/1967) ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia (870/1977).

13 §

Järjestämistä ja korvaamista koskevan rajoitus

Vakuutetulla ei ole oikeutta tämän luvun mukaan järjestettyyn kuntoutukseen tai korvaukseen siitä, jos hänellä on oikeus tarvit-

semaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista jonkin seuraavan lain nojalla:

- 1) laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/1991);
- 2) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki (1026/1981);
- 3) laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (626/1991);
- 4) sotilasvammalaki (404/1948);
- 5) sotilastapaturmalaki (1211/1990).

18 §

Kuntoutusraha lakisäateisen kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahan on oikeus, jos kuntoutus on tarpeellista kuntoutujan työelämässä pysymiseksi, työelämään palaamiseksi tai työelämään pääsemiseksi ja kuntoutusta anne-

taan seuraavan lain tai lainkohdan perusteella:

- 1) tämän lain 2 luku;
- 2) terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §;
- 3) työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 tai 14 §;
- 4) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 1 momentti sopeutumisvalmennuksen osalta;
- 5) lastensuojelulaki (417/2007), kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/1977) tai päihdehuoltolaki (41/1986) perhekuntoutuksen osalta.

21 §

Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettavan kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että ulkomailla annettava kuntoutus täyttää 16 §:ssä säädetyt korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on 18 §:n 1 tai 4 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta tai sisällöltään sitä vastaava Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama kuntoutuskurssi taikka 20 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen opiskelu- ja kuntoutussuunnitelmaan perustuva opiskelu.

22 §

Estävät etuudet ja korvaukset

Kuntoutusrahaan ei ole oikeutta vakuutulla, joka saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä kansaneläkelain, työeläkelakien tai takuueläkettä takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan nojalla taikka sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain nojalla.

34 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien tässä pykälässä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa:

- 1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkelakien perusteella taikka työttömyyseläkettä merimieseläkelain (1290/2006), työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentin 1 ja 3—7 kohdassa mainittujen työeläkelakien, työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 28 §:n, yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 28 §:n, maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 27 §:n tai valtion eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1296/2006) 14 §:n perusteella;

- 2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n perusteella lukuun ottamatta 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 2 §:n perusteella työttömyyseläkettä;

- 3) takuueläkkeestä annetun lain mukaista takuueläkettä, jota myönnetään tässä pykälässä mainittujen eläkkeiden lisäksi.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:

- 1) osa-aikaeläke, työntekijän eläkelain 35 §:ssä tarkoitettu osatyökyvyttömyyseläke tai sitä vastaavaa muu kuin täysi työkyvyttömyyseläke, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat tämän lain 32 §:ssä tarkoitetun kuntoutusrahan määrittämisen perusteena;

- 2) työkyvyttömyyseläke kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla ja sen lisäksi maksettava takuueläke;

- 3) sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n mukaan määrätty vanhempainpäiväraha.

65 §

Tietojen antaminen ulosottoviranomaisille

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien ja korvausten määristä, ei kuitenkaan niistä

etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut kuntoutusetuuksia sekä eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 15 päivänä toukokuuta 2014

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Paula Risikko*

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luvun 8 §:n 2 momentti,
muutetaan lain 1 luvun 4 §:n 8 kohta, 7 luvun 1 §, 3 §:n 1 momentti, 8 luvun 1 §:n 2 momentti, 5 §, 6 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 9 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 4 ja 5 momentti, 10 §:n 3 momentti, 11 §, 12 §, 13 §:n 1 ja 3 momentti, 14 §:n otsikko ja 1 momentin johdantokappale sekä 2 momentti ja 17 §, 10 luvun 2 §:n 1 momentti ja 2 momentin 3 kohta, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 11 luvun 3 §:n 2 momentti, 4 §:n otsikko ja 7 momentti, 6 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 8 § ja 10 §, 12 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 10 §, 13 luvun 8 §, 15 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentti, 13 §:n 2 momentti, 20 §:n 2 momentti, 16 luvun 1 §:n 3 momentti sekä 19 luvun 4 §:n otsikko ja 2—4 momentti, 5 §:n 1 momentin 6 kohta ja 6 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 4 §:n 8 kohta ja 11 luvun 10 § laissa 1364/2007, 7 luvun 1 § osaksi laissa 1142/2010, 8 luvun 6 §:n 1 momentti osaksi laeissa 1640/2009, 708/2010 ja 1247/2010, 6 §:n 3 momentti laissa 1247/2010, 8 luvun 8 §:n 3 momentti laissa 19/2012 ja 9 §:n 2 momentti laissa 936/2012, 9 luvun 11 § osaksi laeissa 1247/2010 ja 903/2012, 12 § osaksi laissa 912/2007 ja 17 § laissa 903/2012, 11 luvun 6 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta laissa 1246/2010, 13 luvun 8 § laissa 1334/210 ja 15 luvun 13 §:n 2 momentti laissa 513/2010 sekä 19 luvun 5 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 1203/2007,

lisätään lain 8 lukuun uusi 4 a §, 10 luvun 2 §:n 2 momenttiin uusi 4 kohta, 11 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 155/2005 ja 1246/2010, uusi 8 momentti sekä 11 lukuun uusi 6 a §:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §

4 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) työeläkelaeilla työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja lakeja; ja

8) työeläkelaeilla työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja lakeja *sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisraha-annettua lakia (329/1967) ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia (870/1977); ja*

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

1 §

Oikeus päivärahaetuuteen työtulon perusteella

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahan työtulojen perusteella, jos hänen 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen vuosityötulojensa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen arvioiduttensa vuosityötulojensa ovat vähintään 1 264 euroa. Lisäksi vakuutetun on täytettävä 8 luvun 3 §:ssä säädetty työedellytys.

Vanhempainpäivärahan ja erityishoitoraahan vakuutetulla on oikeus työtulojen perusteella edellyttäen, että hänen 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen vuosityötulojensa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen arvioiduttensa vuosityötulojensa oikeuttavat 3 §:ssä säädettyä vähimmäismääristä päivärahaetuutta suurempaan etuuteen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen työtulojen määrä tarkistetaan siten kuin 11 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään.

3 §

Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen

Vakuutetun oikeus saada sairauspäiväraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruisena alkaa 8 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen omavastuuajan jälkeen, jos hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahan työtulojen eikä päivärahaoikeutta edeltävän etuuden perusteella taikka päiväraha jäisi vähimmäismääristä päivärahaetuutta pienemmäksi.

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

1 §

Oikeus päivärahaetuuteen työtulon perusteella

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahan työtulojen perusteella, jos hänen 11 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen vuosityötulojensa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen arvioiduttensa vuosityötulojensa ovat vähintään 1 264 euroa. Lisäksi vakuutetun on täytettävä 8 luvun 3 §:ssä säädetty työedellytys.

Vanhempainpäivärahan ja erityishoitoraahan vakuutetulla on oikeus työtulojen perusteella edellyttäen, että hänen 11 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen vuosityötulojensa tai 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen arvioiduttensa vuosityötulojensa oikeuttavat 3 §:ssä säädettyä vähimmäismääristä päivärahaetuutta suurempaan etuuteen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen työtulojen määrä tarkistetaan siten kuin 11 luvun 1 §:n 3 momentissa säädetään.

3 §

Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaetuuteen

Vakuutetun oikeus saada sairauspäiväraha vähimmäismääräisen päivärahaetuuden suuruisena alkaa 8 luvun 7 §:n 4 momentissa tarkoitettujen omavastuuajan jälkeen, jos hänellä ei ole oikeutta sairauspäivärahan työtulojen eikä päivärahaoikeutta edeltävän etuuden perusteella taikka päiväraha jäisi vähimmäismääristä päivärahaetuutta pienemmäksi.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

1 §

Sairauspäiväraha

Mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta, koskee soveltuvin osin myös tartuntatautilain (583/1986) 27 §:n 1 momentissa ja ihmisen elimien ja kudoksien lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua päivärahaa.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

1 §

Sairauspäiväraha

Mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta, koskee soveltuvin osin myös tartuntatautilain (583/1986) 27 §:n 1 momentissa ja ihmisen elimien, kudoksien *ja solujen* lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua päivärahaa.

4 a §

Opiskelijan sairauspäiväraha

Sen estämättä, mitä 4 §:ssä säädetään, opiskelija voi sairauspäivärahakauden aikana opiskella vähäisessä määrässä.

5 §

Sairauspäivärahan maksamisen rajoitukset

Sairauspäivärahaa ei makseta vakuutetulle, joka on:

1) suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettussa rangaistustilaksessa lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta;

2) *vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä* annetun lain 1 §:n nojalla pakkolaitoksessa; *taikka*

3) varusmiespalveluksessa vakinaisessa väessä, varusmiespalvelusta vastaavassa vapaaehtoisessa asepalveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalveluksessa.

5 §

Sairauspäivärahan maksamisen rajoitukset

Sairauspäivärahaa ei makseta vakuutetulle, joka on:

1) suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta *vankeuslain (767/2005) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa vankilassa* lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta; tai

2) varusmiespalveluksessa vakinaisessa väessä, varusmiespalvelusta vastaavassa vapaaehtoisessa asepalveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai *varareserviin* kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalveluksessa.

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa:

2) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa;

3) työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa;

4) tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta;

5) kansaneläkelain (568/2007) 10 §:n tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä taikka kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 2 §:n, merimieseläkelain (1290/2006), työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentin 1 ja 3—7 kohdassa mainittujen lakien, työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 28 §:n, yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 28 §:n, maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 27 §:n tai valtion eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1296/2006) 14 §:n mukaista työttömyyseläkettä;

6) työeläkelakien mukaista osaaikaeläkettä;

8) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaista takuueläkettä.

Edellä 1 momentin 5—8 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa:

1) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa;

2) työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa;

3) tapaturmavakuutuslain (608/1948), *maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981)*, liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta;

4) kansaneläkelain (568/2007) tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä taikka kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 2 §:n, merimieseläkelain (1290/2006), työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentin 1 ja 3—7 kohdassa mainittujen lakien, työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 28 §:n, yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 28 §:n, maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 27 §:n tai valtion eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1296/2006) 14 §:n mukaista työttömyyseläkettä;

5) työeläkelakien mukaista osaaikaeläkettä;

6) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 tai 5 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan mukaista takuueläkettä;

7) *kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.*

Edellä 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä olles-

välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloaikana ansaittujen työtulojen perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset.

saan välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloaikana ansaittujen työtulojen perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset.

8 §

Sairauspäivärahan enimmäisaika

Enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös päivät, joilta sairauspäivärahaa ei ole maksettu 5 §:ssä säädettyjen maksamisrajoitusten tai 5 a §:ssä säädetyn maksamisen keskeytyksen vuoksi taikka sen vuoksi, että:

- 1) vakuutetun työtulojen määrä on jäänyt alle 11 luvun 1 §:ssä säädetyn vähimmäismäärän;
- 2) vakuutettu ei ole täyttänyt 3 §:n mukaista työedellytystä;
- 3) vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyden vuoksi muun lain perusteella sairauspäivärahaa suurempaan ansionmenetykskorvaukseen;
- 4) vakuutetulle on suoritettu samalta ajalta vanhempainpäivärahaa; taikka
- 5) hakemus sairauspäivärahan saamiseksi on myöhästynyt.

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkyvyttömyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n

8 §

Sairauspäivärahan enimmäisaika

Enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös päivät, joilta sairauspäivärahaa ei ole maksettu 5 §:ssä säädettyjen maksamisrajoitusten tai 5 a §:ssä säädetyn maksamisen keskeytyksen vuoksi tai sen vuoksi, että:

- 1) vakuutetun työtulojen määrä on jäänyt alle 7 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetyn vähimmäismäärän;
- 2) vakuutettu ei ole täyttänyt 3 §:n mukaisista työedellytystä;
- 3) vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyden vuoksi muun lain perusteella sairauspäivärahaa suurempaan ansionmenetykskorvaukseen;
- 4) vakuutetulle on suoritettu samalta ajalta vanhempainpäivärahaa; tai
- 5) hakemus sairauspäivärahan saamiseksi on myöhästynyt.

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkyvyttömyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen

3 momentin nojalla. Sitä vastoin aikaa, jolta vakuutettu on saanut kansaneläkelain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ei rinnasteta 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyss aikaan.

etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla. Sitä vastoin aikaa, jolta vakuutettu on saanut kansaneläkelain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ei rinnasteta 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyss aikaan.

9 luku

Vanhempainpäivärahat

1 §

Oikeus vanhempainpäivärahaan

Isällä ja ottoisällä on oikeus vanhempainrahaan ja isyysrahaan, vaikka äidillä ei olisi vanhempainpäivärahoikeutta asumisedellytyksen puuttumisen vuoksi. Isän vanhempainrahakausi alkaa tällöin 75 arkipäivän kuluttua lapsen todellisesta syntymäpäivästä.

Vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan isään ja ottoisään, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa eikä asu välienkoutumisen vuoksi hänestä erillään. Lisäksi vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutettuun, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää lapsen äidin kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, ei kuitenkaan vakuutettuun, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää ottovanhemman kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

8 §

Vanhempainraha

Isällä on oikeus vanhempainrahaan, jos hän osallistuu lapsen hoitoon eikä ole tänä aikana ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Osittaiseen vanhempainrahaan isällä on kuitenkin oikeus 9 §:n mukaisesti osa-aikatyötä tehdessään. Jos isä yksin

9 luku

Vanhempainpäivärahat

1 §

Oikeus vanhempainpäivärahaan

Isällä ja *adoptioisällä* on oikeus vanhempainrahaan ja isyysrahaan, vaikka äidillä ei olisi vanhempainpäivärahoikeutta asumisedellytyksen puuttumisen vuoksi. Isän vanhempainrahakausi alkaa tällöin 75 arkipäivän kuluttua lapsen todellisesta syntymäpäivästä.

Vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan isään ja *adoptioisään*, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa eikä asu välienkoutumisen vuoksi hänestä erillään. Lisäksi vanhempainpäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutettuun, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää lapsen äidin kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, ei kuitenkaan vakuutettuun, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää *adoptiovanhemman* kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

8 §

Vanhempainraha

(kumotaan)

vastaa lapsen hoidosta, ja hän on ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä, hänellä on kuitenkin oikeus vanhempainrahaan.

Vanhempainrahaan ei ole oikeutta, jos lapsi on otettu lastensuojelulain (683/1983) mukaisesti huostaan. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin sellaiselle lapsen äidille tai isälle, joka huostaanotosta huolimatta osallistuu edelleen lapsen hoitoon.

Lapsen äiti ja isä voivat sopia vanhempainrahakauden jakamisesta siten, että vanhempainraha voidaan maksaa enintään kahdessa jaksossa kummallekin vanhemmalle. *Ilman erityistä syytä vanhempainrahaa ei kuitenkaan makseta 12 arkipäivää lyhyemmältä ajalta.*

10 §

Vanhempainrahakausi

Vanhempainrahakautta pidennetään 60 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohti, jos samalla kertaa syntyy useampia lapsia. Lapsen äiti tai isä voi pitää 2 momentissa tarkoitetun vanhempainrahakauden pidennyksen myös kokonaan tai osittain jo äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana.

11 §

Ottovanhemman vanhempain- ja isyyusraha

Ottovanhemman vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa seitsemää vuotta nuoremman lapsen tarkoituksenaan ottaa hänet ottolapsekseen edellyttäen, että hän osallistuu lapsen hoitoon eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä.

Vanhempainrahaan ei ole oikeutta, jos lapsi on otettu lastensuojelulain (417/2007) 9 luvun mukaisesti huostaan tai 8 luvun mukaisesti päätetty sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin sellaiselle lapsen äidille tai isälle, joka huostaanotosta tai kiireellisestä sijoituksesta huolimatta osallistuu edelleen lapsen hoitoon.

Lapsen äiti ja isä voivat sopia vanhempainrahakauden jakamisesta siten, että vanhempainraha voidaan maksaa enintään kahdessa jaksossa kummallekin vanhemmalle.

10 §

Vanhempainrahakausi

Vanhempainrahakautta pidennetään 60 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohti, jos samalla kertaa syntyy useampia lapsia. Lapsen äiti tai isä voi pitää tässä momentissa tarkoitetun vanhempainrahakauden pidennyksen myös kokonaan tai osittain jo äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana.

11 §

Adoptiovanhemman vanhempain- ja isyyusraha

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa seitsemää vuotta nuoremman lapsen adoptiotarkoituksessa edellyttäen, että hän osallistuu lapsen hoitoon eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Oikeutta *adop-*

Oikeutta ottovanhemman vanhempainrahaan ei kuitenkaan ole vakuutetulla, joka on ottanut ottolapsekseen vuotta vanhemman lapsen ja on avioliitossa tai avioliittoa solmimatta elää ottolapseksi otettavan lapsen vanhemman tai ottovanhemman kanssa yhteisessä taloudessa.

Ottovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla ottoisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Ottovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että ottovanhempi esittää lapsen hoitoon ottamisesta lapseksiottamisesta annetussa laissa (153/1985) tarkoitetun ottolapsineuvonnan tai kansainvälisen lapseksiottamispalvelun antajan todistuksen. Kansainvälisessä lapseksiottamisessa ottovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle on myönnetty lapseksiottamisesta annetun lain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu lapseksiottamisasioiden lautakunnan lupa.

tiiovanhemman vanhempainrahaan ei kuitenkaan ole vakuutetulla, joka on ottanut *adoptiolapsekseen* vuotta vanhemman lapsen ja on avioliitossa tai avioliittoa solmimatta elää adoptiolapsen vanhemman tai *adoptiovanhemman* kanssa yhteisessä taloudessa.

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla *adoptioisällä* on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että *adoptiovanhempi* esittää lapsen hoitoon ottamisesta *adoptiolaissa* (22/2012) tarkoitetun *adoptioneuvonnan* tai kansainvälisen *adoptiopalvelun* antajan todistuksen. Kansainvälisessä *adoptiossa adoptiovanhemman* vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että *adoptiovanhemmalle* tai lapseksiottajalle on myönnetty *adoptiolain* 41 §:ssä tarkoitettu *adoptiolautakunnan* lupa.

12 §

Ottovanhemman vanhempainrahakausi

Ottolapsen hoidon johdosta ottovanhemmalle tai hänen aviopuolisolleen maksetaan vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa ajalta, jonka lapsen hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin aina vähintään 200 arkipäivää. Jos lapsi otetaan hoitoon myöhemmin kuin 54 arkipäivän kuluttua lapsen syntymästä, vanhempainrahaa maksetaan 200 arkipäivältä. Vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 3 momentissa säädetään, jos samalla kertaa on otettu hoidettavaksi useampia ottolapsia.

Jos ottovanhemman vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan taikka ottovanhemman vanhempainrahaan, edellisen vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden äitiys- tai vanhempainrahakauden tai ottovanhemman vanhempainrahakauden alkaessa.

12 §

Adoptiovanhemman vanhempainrahakausi

Adoptiolapsen hoidon johdosta *adoptiovanhemmalle* tai hänen aviopuolisolleen maksetaan vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa ajalta, jonka lapsen hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää. Vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin aina vähintään 200 arkipäivää. Jos lapsi otetaan hoitoon myöhemmin kuin 54 arkipäivän kuluttua lapsen syntymästä, vanhempainrahaa maksetaan 200 arkipäivältä. Vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 3 momentissa säädetään, jos samalla kertaa on otettu hoidettavaksi useampia *adoptiolapsia*.

Jos *adoptiovanhemman* vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan taikka *adoptiovanhemman* vanhempainrahaan, edellisen vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden äitiys- tai vanhempainrahakauden tai *adoptiovanhemman* vanhempainrahakauden alkaessa.

13 §

Äidin sairastuminen tai kuolema äitiys- tai vanhempainrahakaudella

Lapsen isällä on oikeus äitiysrahakaudella vanhempainrahaan, jos äiti tulee äitiysrahakauden aikana sairauden johdosta kykenemättömäksi hoitamaan lastaan ja isä hoitaa lasta eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Isän oikeus vanhempainrahaan alkaa aikaisintaan silloin, kun äidin sairaus jatkuu 8 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetyn sairauspäivärahan omavastuuajan jälkeen. Vanhempainrahaa voidaan maksaa isälle äitiysrahakaudelta enintään niin monelta arkipäivältä kuin äitiysrahaa on jäänyt äidille maksamatta sellaisen sairauden vuoksi, jonka johdosta äiti on kykenemätön hoitamaan lastaan.

Mitä tässä pykälässä säädetään äidistä ja isästä, sovelletaan myös ottoäitiin ja ottoisään.

14 §

Lapsen kuoleman tai lapsen ottolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai ottolapsi kuolee

Jos lapsi luovutetaan pois äitiysrahakauden aikana tarkoituksella antaa hänet ottolapseksi, äitiysrahaa maksetaan äitiysrahakauden loppuun. Jos luovutus tapahtuu isyys- tai vanhempainrahakauden taikka osittaisen vanhempainrahakauden aikana, oikeus vanhempainpäivärahaan päättyy luovuttamispäivää seuraavasta päivästä lukien.

13 §

Äidin sairastuminen tai kuolema äitiys- tai vanhempainrahakaudella

Lapsen isällä on oikeus äitiysrahakaudella vanhempainrahaan, jos äiti on äitiysrahakauden aikana sairauden johdosta kykenemätön hoitamaan lastaan. Isän oikeus vanhempainrahaan alkaa aikaisintaan silloin, kun äidin sairaus jatkuu 8 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetyn sairauspäivärahan omavastuuajan jälkeen. Vanhempainrahaa voidaan maksaa isälle äitiysrahakaudelta enintään niin monelta arkipäivältä kuin äitiysrahaa on jäänyt äidille maksamatta sellaisen sairauden vuoksi, jonka johdosta äiti on kykenemätön hoitamaan lastaan.

Mitä tässä pykälässä säädetään äidistä ja isästä, sovelletaan myös *adoptio*äitiin ja *adoptio*isään.

14 §

*Lapsen kuoleman tai lapsen **adoptio**lapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan*

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai *adoptio*lapsi kuolee

Jos lapsi luovutetaan pois äitiysrahakauden aikana tarkoituksella antaa hänet *adoptio*lapseksi, äitiysrahaa maksetaan äitiysrahakauden loppuun. Jos luovutus tapahtuu isyys- tai vanhempainrahakauden taikka osittaisen vanhempainrahakauden aikana, oikeus vanhempainpäivärahaan päättyy luovuttamispäivää seuraavasta päivästä lukien.

17 §

Lapseksi ottaminen rekisteröidyssä parisuhteessa

Mitä edellä 11 ja 12 §:ssä tai muualla tässä luvussa säädetään ottovanhemman isyys- ja vanhempainrahasta, sovelletaan myös 16 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen osapuoleen, joka ottaa ottolapsekseen parisuhteen toisen osapuolen lapsen, joka ei ole vuotta vanhempi. Vanhempainpäivärahopäivien määrää 7 ja 12 §:n mukaisesti laskettaessa huomioon otetaan saman lapsen hoidon vuoksi parisuhteen osapuolelle jo myönnetty vanhempainpäivärahat, kuitenkin siten, että parisuhteen osapuolille maksettavien vanhempainpäivärahopäivien yhteismäärä on aina vähintään 200 arkipäivää. Jos parisuhteen toiselle osapuolelle on myönnetty äitiysrahaa, myönnetään vanhempainrahaa kuitenkin aina enintään 158 arkipäivää, jolloin ottovanhemman oikeus vanhempainrahaan alkaa äitiysrahan päättymisestä lukien.

10 luku

Erytishoitoraha

2 §

Erytishoitorahan maksamisen edellytykset

Erytishoitorahaa maksetaan vakuutetulle, joka on alle 16-vuotiaan lapsensa sairaanhoitoon liittyvään, nopeasti kehittyvään tai vaativaan hoidolliseen vaiheeseen osallistumisen tai lapsensa kuntoutuksen vuoksi lyhytaikaisesti tai tilapäisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä ja jolla ei ole tältä ajalta tuloja. Vähäinen työtulo ei kuitenkaan estä erityishoitorahan maksamista. Työtulona ei oteta huomioon vanhuksen, vammaisen tai pitkäaikaissairaana kotihoidon tukea eikä myöskään perhehoidosta maksettavaa hoitopalkkiota.

Erytishoitorahaan on oikeus vakuutetulla, joka osallistuu:

3) lakiin perustuvalla lapsensa sairauden tai vamman vuoksi järjestetylle sopeutumisval-

17 §

Adoptio rekisteröidyssä parisuhteessa

Mitä edellä 11 ja 12 §:ssä tai muualla tässä luvussa säädetään *adoptiovanhemman* isyys- ja vanhempainrahasta, sovelletaan myös 16 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen osapuoleen, joka ottaa *adoptiolapsekseen* parisuhteen toisen osapuolen lapsen, joka ei ole vuotta vanhempi. Vanhempainpäivärahopäivien määrää 7 ja 12 §:n mukaisesti laskettaessa huomioon otetaan saman lapsen hoidon vuoksi parisuhteen osapuolelle jo myönnetty vanhempainpäivärahat, kuitenkin siten, että parisuhteen osapuolille maksettavien vanhempainpäivärahopäivien yhteismäärä on aina vähintään 200 arkipäivää. Jos parisuhteen toiselle osapuolelle on myönnetty äitiysrahaa, myönnetään vanhempainrahaa kuitenkin aina enintään 158 arkipäivää, jolloin *adoptiovanhemman* oikeus vanhempainrahaan alkaa äitiysrahan päättymisestä lukien.

10 luku

Erytishoitoraha

2 §

Erytishoitorahan maksamisen edellytykset

Erytishoitorahaa maksetaan vakuutetulle, joka on alle 16-vuotiaan lapsensa sairaanhoitoon liittyvään, nopeasti kehittyvään tai vaativaan hoidolliseen vaiheeseen osallistumisen tai lapsensa kuntoutuksen vuoksi lyhytaikaisesti tai tilapäisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä ja jolla ei ole tältä ajalta tuloja. Vähäinen työtulo ei kuitenkaan estä erityishoitorahan maksamista. Työtulona ei oteta huomioon *omaishoidontukea* eikä myöskään perhehoidosta maksettavaa hoitopalkkiota.

Erytishoitorahaan on oikeus vakuutetulla, joka osallistuu:

3) lakiin perustuvalla lapsensa sairauden tai vamman vuoksi järjestetylle sopeutumisval-

mennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan.

mennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan;

4) lapsensa vaikean sairauden tai vaikean vamman 1 kohdassa mainittuun hoitoon tai kuntoutukseen liittyvään, hoidollisin syin perusteltuun, kouluun tai päivähoitoon palaamisen kokeilujaksoon olemalla varalla, jos lasta hoitava lääkäri katsoo varallaolon tarpeelliseksi.

3 §

Erityishoitorahan maksaminen

Erityishoitorahaa maksetaan hoidollisen tasapainon saavuttamiseksi lasta kohden saman sairauden perusteella:

1) 2 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisessa hoitopaikassa annetun hoidon sekä kuntoutuskurssien ajalta yhteensä enintään 60 arkipäivältä;

2) kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä.

Erityishoitorahaa maksetaan 1 momentin estämättä pidemmältä ajalta painavien lääketieteellisten syiden perusteella, jos lapsen vaikeaan sairauteen liittyvän hoidon toteuttaminen tai sairauden odottamaton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa.

3 §

Erityishoitorahan maksaminen

Erityishoitorahaa maksetaan hoidollisen tasapainon saavuttamiseksi lasta kohden saman sairauden perusteella:

1) 2 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisessa hoitopaikassa annetun hoidon sekä kuntoutuskurssien ajalta yhteensä enintään 60 arkipäivältä;

2) kotihoidon ja varallaolon ajalta yhteensä enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä.

Erityishoitorahaa maksetaan 1 momentin estämättä pidemmältä ajalta painavien lääketieteellisten syiden perusteella, jos lapsen vaikeaan sairauteen liittyvän hoidon toteuttaminen tai sairauden odottamaton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa taikka kouluopetukseen tai päivähoitoon palaamisen kokeiluvaiheessa varallaoloa.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

3 §

Toimitettuun verotukseen perustuva työtulo

Jos vakuutetun oikeus työntekijäin eläkelain 5 b §:n mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen on alkanut sinä verovuonna, jolta työtulot on otettava 1 momentin mukaan etuuden perusteeksi, sairauspäiväraha määrää-

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

3 §

Toimitettuun verotukseen perustuva työtulo

Jos vakuutetun oikeus työntekijän eläkelain 35 §:n mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen on alkanut sinä verovuonna, jolta työtulot on otettava 1 momentin mukaan etuuden perusteeksi, sairauspäiväraha määrää-

tään edellisen verovuoden työtulojen perusteella edellyttäen, että ne ovat suuremmat kuin osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisvuoden mukaiset työtulot.

tään edellisen verovuoden työtulojen perusteella edellyttäen, että ne ovat suuremmat kuin osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisvuoden mukaiset työtulot.

4 §

Vakuutetun esittämä työtulo ja vanhempainpäivärahan suuruus edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena olleiden työtulojen perusteella

Edellä 6 momentissa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa työtuloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahaoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain 7 b §:ssä tarkoitettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

4 §

*Vakuutetun esittämä työtulo ja vanhempainpäivärahan suuruus edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena olleiden työtulojen **mukaan***

Edellä 6 momentissa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa työtuloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahaoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu *työntekijän eläkelain 96 §:ssä* tarkoitettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, vakuutettu voi esittää 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua työtulon ajalta, jolloin hän ei ole ollut Suomessa vakuutettuna. Työtulon voi esittää aikaisemmin Suomessa vakuutettuna ollut henkilö, joka on ansainnut tuloa työskennellessään toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan Euroopan unionin lainsäädäntöä, ja joka on tullut uudelleen Suomessa vakuutetuksi. Jos ulkomailla ansaitut työtulot olisivat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, päivärahaetuuden perusteena käytettävät tulot voidaan arvioida vastaavasta työstä Suomessa ansaittavien työtulojen mukaan ottaen huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on vakuutettuun verrattava kokemus ja pätevyys. Päivärahaetuus määräytyy vakuutetun esittämän työtulon perusteella soveltuvin osin siten kuin tässä pykälässä säädetään, jos vakuutetulla ei ole 3 §:ssä tarkoitettua verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua työkyvyttömyyden tai etuus oikeuden alkamista edeltäneeltä ajalta esitettyä työtuloa.

6 §

Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella

Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäivärahaoikeuden tai erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Tällöin ei työttömyysetuuden määrää laskettaessa oteta huomioon:

4) työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää korotettua ansio-osaa eikä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 3 momentin mukaista muutosturvan ansio-osaa siltä osin kuin niiden määrät ylittävät mainitun lain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan;

5) työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää peruspäivärahan korotusosaa ja muutosturvalisää eikä työttömyysturvalain 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää työmarkkinatuen korotusosaa.

6 §

Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella

Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäivärahaoikeuden tai erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Tällöin ei työttömyysetuuden määrää laskettaessa oteta huomioon:

4) työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää korotettua ansio-osaa siltä osin kuin *sen määrä ylittää mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan*;

5) työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää peruspäivärahan korotusosaa eikä *mainitun lain 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää työmarkkinatuen korotusosaa*.

6 a §

Vanhempainpäivärahan määräytyminen eräissä tapauksessa

Jos vakuutetulla on oikeus vanhempainpäivärahaan samanaikaisesti 11 luvun 3, 4 ja 6 §:n perusteella, vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahauden ajan samalla perusteella, joka määritellään etuusoikeuden alkamispäivän mukaan.

8 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismäärän suuruisena, jos äiti on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Jos molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelevat päätoimisesti ja saavat opintotukilain mukaisista opintorahaa vanhempainrahakauden aikana, vanhemmat voivat sopia siitä, kummalle heistä vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä. Mitä tässä momentissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan.

Jos lapsen isä vastaa yksin lapsen huollosta taikka jos isällä äidin kuoleman vuoksi on äitiysrahakaudella oikeus vanhempainrahaan siten kuin 9 luvun 13 §:n 2 momentissa säädetään, vanhempainraha maksetaan isälle vähimmäismäärän suuruisena, jos hän opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa tai tekee ansiotyötä taikka omaa työtä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä.

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain tai tapaturmavakuutuslain perusteella.

8 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismäärän suuruisena, jos äiti on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. *Vastaavasti menetellään isälle maksettavan vanhempainrahan osalta.* Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan.

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain, tapaturmavakuutuslain, *maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilastapaturmalain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (1318/2002) tai*

urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §

Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Jos vakuutetulla on oikeus saada korvausta samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain kuin tämän lain nojalla, tämä etuus vähennetään hänelle maksettavasta sairauspäivärahasta, jollei muualla toisin säädetä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan sairauspäiväraha maksaa täysimääräisenä, jos muun korvauksen saaminen viivästyy vakuutetusta riippumattomasta syystä. Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä mainitusta muun lain mukaisesta korvauksesta maksettua sairauspäivärahaa vastaava osuus. Jos sairauspäivärahaa on maksettu muun korvauksen maksamisen viivästymisen vuoksi ja vakuutettu on tämän jälkeen saanut 1 momentissa tarkoitetun korvauksen muualta korvausvelvolliselta, Kansaneläkelaitoksella

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §

Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Tämän lain nojalla maksettavasta sairauspäivärahasta vähennetään seuraavat samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettavat etuudet:

1) kansaneläkelain 12 §:n mukainen työkyvyttömyyseläke lukuun ottamatta pykälän 4 momentin mukaista eläkettä;

2) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha, tapaturmaeläke ja elinkorko;

3) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke;

4) opiskeluun liittyvässä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke;

5) urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukainen tapaturmaeläke;

6) sotilastapaturmalain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke sekä sotilasvammalain mukainen elinkorko;

7) liikennevakuutuslain mukainen ansionmenetykskorvaus ja työkyvyttömyyseläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan sairauspäiväraha maksaa täysimääräisenä, jos 2—7 kohdassa mainitun muun lain mukaisen etuuden saaminen viivästyy vakuutetusta riippumattomasta syystä. Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä mainitusta 1 momentin 2—7 kohdan mukaisesta muun lain mukaisesta etuudesta maksettua sairauspäivärahaa vastaava osuus *etuuden maksajalta.*

Voimassa oleva laki

on oikeus periä maksettu sairauspäivärahan määrä takaisin vakuutetulta tämän saaman edellä tarkoitetun muun korvauksen määrään asti.

Jos sairauspäivärahaa tulee maksettavaksi työnantajalle, työnantajalle ei makseta sairauspäivärahaa 2 momentin mukaisessa viivästymistilanteessa.

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Ensisijaisuusaikaa ei sovelleta työntekijän eläkelain 5 b §:n tarkoittamaan osatyökyvyttömyyseläkkeeseen tai sitä vastaavaan muihin kuin täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen.

7 §

Sairauspäiväraha ja rikoksella aiheutettu vahinko

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä säädetään, vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan, vaikka työkyvyttömyys on aiheutettu rikoksella ja vakuutetulla on oikeus saada korvausta työkyvyttömyyden aiheuttamasta tulojen tai elatuksen vähentymisestä vahingonkorvauslain (412/1974) tai rikosvahinkolain (935/1973) perusteella.

10 §

Ulkomainen etuus

Päivärahaetuutta myönnettäessä voidaan ottaa huomioon samaa etuutta tai muuta tämän lain mukaan huomioon otettavaa etuutta vastaava ulkomailta maksettava etuus. Etuuteen voidaan rinnastaa myös ulkomaiselta työnantajalta tai kansainväliseltä järjestöltä saatu etuutta vastaava palkka.

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Ensisijaisuusaikaa ei sovelleta työntekijän eläkelain 35 §:n tarkoittamaan osatyökyvyttömyyseläkkeeseen tai sitä vastaavaan muihin kuin täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen.

7 §

Sairauspäiväraha ja rikoksella aiheutettu vahinko

Vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan, vaikka työkyvyttömyys on aiheutettu rikoksella ja vakuutetulla on oikeus saada korvausta työkyvyttömyyden aiheuttamasta *ansionmenetyksestä* vahingonkorvauslain (412/1974) tai rikosvahinkolain (1204/2005) perusteella.

10 §

Ulkomainen etuus

Päivärahaetuutta myönnettäessä otetaan huomioon samaa etuutta tai muuta tämän lain mukaan huomioon otettavaa etuutta vastaava ulkomailta maksettava etuus. Etuuteen rinnastetaan myös ulkomaiselta työnantajalta tai kansainväliseltä järjestöltä saatu etuutta vastaava palkka.

Sairauspäivärahaa myönnettäessä muusta valtiosta maksettava etuus voidaan ottaa huomioon 2 §:n mukaisesti, jos se rinnastetaan muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin.

Sairauspäivärahaa myönnettäessä muusta valtiosta maksettava etuus *otetaan* huomioon 2 §:n mukaisesti, jos se rinnastetaan muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin.

13 luku

Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset

8 §

*Kunnan oikeus korvaukseen työterveyshuol-
lost*

Terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta korvausta työterveyshuoltopalvelujen kustannuksista, jos palvelut on annettu yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle terveydenhuoltolain 18 §:n 2 momentin mukaisesti. Korvausta suoritetaan enintään se määrä, jonka Kansaneläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena edellä tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle.

13 luku

Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset

8 §

*Kunnan oikeus korvaukseen työterveyshuol-
lost*

Terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta korvausta työterveyshuoltopalvelujen kustannuksista, jos palvelut on annettu yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle terveydenhuoltolain 18 §:n 2 *tai* 3 momentin mukaisesti. Korvausta suoritetaan enintään se määrä, jonka Kansaneläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan vastaavana korvauksena edellä tarkoitettulle yrittäjälle tai muulle omaa työtään tekeväälle.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

*Korvausten ja etuuksien hakeminen ja velvol-
lisuus tietojen antamiseen*

Korvausta tai etuutta on haettava kirjallisesti Kansaneläkelaitokselta. Hakijan on annettava Kansaneläkelaitokselle etuuden tai korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, vaikka hakija kieltäytyisi antamasta tarvittavia tietoja tai esittämästä selvitystä, joka häneltä voidaan

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

*Korvausten ja etuuksien hakeminen ja velvol-
lisuus tietojen antamiseen*

Korvausta tai etuutta on haettava kirjallisesti Kansaneläkelaitokselta. *Päivärahaetuutta voi hakea myös vakuutetun työnantaja silloin, kun työnantajalla on oikeus saada päivärahaetuus 7 luvun 4 §:n mukaisesti.* Hakijan on annettava Kansaneläkelaitokselle etuuden tai korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, vaikka hakija kieltäytyisi antamasta tarvittavia tietoja tai esittämästä selvitystä, joka häneltä voidaan

kohtuudella vaatia tai jos hän kieltäytyy 13 §:n mukaisista tutkimuksista.

kohtuudella vaatia tai jos *vakuutettu* kieltäytyy 13 §:n mukaisista tutkimuksista.

13 §

Tutkimuksiin määrääminen

Tutkimuksissa käynnistä aiheutuneet matkakustannukset korvataan vakuutetulle siten kuin 4 luvussa säädetään. Vakuutetulla on lisäksi oikeus saada tutkimukseen osallistumisen ajalta päivärahaa, yömatkarahea sekä majoittumiskorvausta. Jos vakuutettu on tarvinnut saattajan, saattajalle korvataan matkasta aiheutuneet kustannukset samojen perusteiden mukaan kuin vakuutetulle. Verohallinto antaa tarkemmat määräykset tutkimuksiin määräämisestä aiheutuvien matkakustannusten korvauksista.

13 §

Tutkimuksiin määrääminen

Vakuutetulle korvataan tutkimuksissa käynnistä aiheutuneet matkakustannukset siten kuin 4 luvussa säädetään. Korvaamiseen ei kuitenkaan sovelleta 7 §:ssä säädettyä omavastuusuutta. Vakuutetulla on lisäksi oikeus saada tutkimukseen osallistumisen ajalta päivärahaa, yömatkarahea sekä majoittumiskorvausta *sen mukaan kuin verohallinnon päätöksellä verovapaista matkakustannusten korvauksista määrätään.* Jos vakuutettu on tarvinnut saattajan, saattajalle korvataan matkasta aiheutuneet kustannukset samojen perusteiden mukaan kuin vakuutetulle.

20 §

Ilmoitukset olosuhteiden muutoksista

Jos lapsen äiti tai isä luovuttaa pois lapsensa tarkoituksenaan antaa hänet ottolapseksi tai lapsi on otettu lastensuojelulain mukaisesti huostaan eikä äiti osallistu lapsen hoitoon, on sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun kunnan toimielimen tai lapseksi ottamisesta annetun lain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettun ottolapsitoimiston maksutta ilmoitettava tästä Kansaneläkelaitoksen toimistoon.

20 §

Ilmoitukset olosuhteiden muutoksista

Jos lapsen *vanhempi* luovuttaa pois lapsensa tarkoituksenaan antaa hänet *adoptiolapseksi*, on sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun kunnan toimielimen tai *adoptiolain 22 §:ssä tarkoitettun adoptiotoimiston maksutta ilmoitettava tästä Kansaneläkelaitokselle.* Jos lapsi on otettu lastensuojelulain nojalla huostaan, *päätetty sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon tai järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto, eikä vanhempi osallistu lapsen hoitoon*, on sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun kunnan toimielimen maksutta ilmoitettava tästä Kansaneläkelaitokselle.

16 luku

Työpaikkakassat

1 §

Työpaikkakassa

Mitä edellä säädetään, sovelletaan vastavasti vakuutuskassaan, jonka toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ovat sellaisten työnantajien palveluksessa, jotka kuuluvat osakeyhtiölain (734/1978) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun samaan konserniin. Vaikka edellä tarkoitettu konserniedellytys ei täytyisi, suostumus työpaikkakassana toimimiseen voidaan antaa, jos työnantajilla on sellainen taloudellinen tai toiminnallinen yhteys keskenään, että järjestyä voidaan pitää kassan hoitamisen ja kassassa vakuutettujen kannalta tarkoituksenmukaisena.

16 luku

Työpaikkakassat

1 §

Työpaikkakassa

Mitä edellä säädetään, sovelletaan vastavasti vakuutuskassaan, jonka toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ovat sellaisten työnantajien palveluksessa, jotka kuuluvat osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun samaan konserniin. Vaikka edellä tarkoitettu konserniedellytys ei täytyisi, suostumus työpaikkakassana toimimiseen voidaan antaa, jos työnantajilla on sellainen taloudellinen tai toiminnallinen yhteys keskenään, että järjestyä voidaan pitää kassan hoitamisen ja kassassa vakuutettujen kannalta tarkoituksenmukaisena.

19 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

4 §

Tiedot hoito- ja rangaistuslaitoksilta sekä Terveysturvakeskukselta

Rangaistuslaitoksella ja vaarallisten rikossensuusijain eristämisestä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettulla pakkolaitoksella on velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä tämän lain mukaisten etuuksien täytäntöönpanoa varten tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä.

Terveysturvakeskuksella on velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle salassapitosäännösten ja muiden tiedon

19 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

4 §

Tiedot hoitolaitoksilta, vankiloilta ja Sosiaalija terveysalan lupa- ja valvontavirastolta

Vankilalla on velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä tämän lain mukaisten etuuksien täytäntöönpanoa varten tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla on velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä tämän lain mukaisten etuuksien

saantia koskevien rajoitusten estämättä tämän lain mukaisten etuuksien täytäntöönpanoa varten terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdassa mainitut terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkityt tiedot sekä niissä tapahtuneet muutokset lääkäreistä, hammaslääkäreistä, psykologeista, puhe-, toiminta- ja psykoterapeuteista sekä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainituista muista terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada tässä pykälässä mainitut tiedot maksutta. Jos 3 momentissa tarkoitettut tiedot tarvitaan tietyssä muodossa ja siitä aiheutuu Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle olennaisia lisäkustannuksia, on kustannukset kuitenkin korvattava.

5 §

Tietojen luovuttaminen eräissä tapauksissa

Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä:

6) julkisia terveystalvveluja antaville yksiköille 15 luvun 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamiseksi tiedot henkilön kuulumisesta toisen valtion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

6 §

Tiedot ulosottoviranomaiselle

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien määrästä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottolain (37/1895) 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on

täytäntöönpanoa varten terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdassa mainitut terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkityt tiedot sekä niissä tapahtuneet muutokset lääkäreistä, hammaslääkäreistä, psykologeista, puhe-, toiminta- ja psykoterapeuteista sekä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainituista muista terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada tässä pykälässä mainitut tiedot maksutta. Jos 3 momentissa tarkoitettut tiedot tarvitaan määrityssä muodossa ja siitä aiheutuu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

5 §

Tietojen luovuttaminen eräissä tapauksissa

Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä:

6) julkisia terveystalvveluja antaville yksiköille rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamiseksi tiedot henkilön kuulumisesta toisen valtion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

6 §

Tiedot ulosottoviranomaiselle

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien määrästä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella

oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lain 11 luvun 4 §:n 8 momenttia ei sovelleta sairauspäivärahaan, jos työkyvyttömyys on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, eikä vanhempainpäivärahaan, jos oikeus siihen on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 12 luvun 2 §:n 1 ja 2 momenttia sellaisina kuin ne olivat tämän lain voimaan tullessa.

2.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 4 §:n 5 kohta, 13 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti, 21 §, 22 §:n 1 momentti, 34 §, 38 §:n 1 momentti ja 65 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 5 kohta laissa 579/2007, 18 §:n 1 momentti osaksi laissa 1333/2010, 22 §:n 1 momentti laissa 711/2010, 34 § laeissa 579/2007 ja 711/2010 sekä 38 §:n 1 momentti osaksi laissa 579/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) työeläkelaeilla työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja yksityisten ja julkisten alojen työeläkelakeja.

5) työeläkelaeilla työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja yksityisten ja julkisten alojen työeläkelakeja sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettua lakia (329/1967) ja valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettua lakia (870/1977).

13 §

Järjestämistä ja korvaamista koskevan rajoitus

Vakuutetulla ei ole oikeutta tämän luvun mukaan järjestettyyn kuntoutukseen tai korvaukseen siitä, jos hänellä on oikeus tarvitsemaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista jonkin seuraavan lain nojalla:

- 1) laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/1991);
 - 2) laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (626/1991);
 - 3) sotilasvammalaki (404/1948);
 - 4) sotilastapaturmalaki (1211/1990).
-

13 §

Järjestämistä ja korvaamista koskevan rajoitus

Vakuutetulla ei ole oikeutta tämän luvun mukaan järjestettyyn kuntoutukseen tai korvaukseen siitä, jos hänellä on oikeus tarvitsemaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista jonkin seuraavan lain nojalla:

- 1) laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/1991);
 - 2) *maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki (1026/1981)*;
 - 3) laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (626/1991);
 - 4) sotilasvammalaki (404/1948);
 - 5) sotilastapaturmalaki (1211/1990).
-

18 §

Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusraahan on oikeus, jos kuntoutus on tarpeellista kuntoutujan työelämässä pysymiseksi, työelämään palaamiseksi tai työelämään pääsemiseksi ja kuntoutusta annetaan seuraavan lain tai lainkohdan perusteella:

- 1) tämän lain 2 luku;
 - 2) terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §;
 - 4) työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 tai 14 §;
 - 5) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 1 momentti sopeutumisvalmennuksen osalta;
 - 6) lastensuojelulaki (683/1983), kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/1977) tai päihdehuoltolaki (41/1986) perhekuntoutuksen osalta.
-

18 §

Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusraahan on oikeus, jos kuntoutus on tarpeellista kuntoutujan työelämässä pysymiseksi, työelämään palaamiseksi tai työelämään pääsemiseksi ja kuntoutusta annetaan seuraavan lain tai lainkohdan perusteella:

- 1) tämän lain 2 luku;
 - 2) terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §;
 - 3) työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 tai 14 §;
 - 4) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 1 momentti sopeutumisvalmennuksen osalta;
 - 5) lastensuojelulaki (417/2007), kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/1977) tai päihdehuoltolaki (41/1986) perhekuntoutuksen osalta.
-

21 §

Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettavan kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että ulkomailla annettava kuntoutus täyttää 16 §:ssä säädetyt korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on 18 §:n 1 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta tai sisällöltään sitä vastaava Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama kuntoutuskurssi.

22 §

Estävät etuudet ja korvaukset

Kuntoutusrahaetuuteen ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä kansaneläkelain tai työeläkelakien taikka takuueläkettä takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan nojalla.

34 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien tässä pykälässä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa:

1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkelakien 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella taikka työttömyyseläkettä merimieseläkelain (1290/2006), työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentin 1 ja 3—7 kohdassa mainittujen työeläkelakien, työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 28 §:n, yrittäjän

21 §

Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettavan kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että ulkomailla annettava kuntoutus täyttää 16 §:ssä säädetyt korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on 18 §:n 1 tai 4 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta tai sisällöltään sitä vastaava Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama kuntoutuskurssi taikka 20 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen opiskelu- ja kuntoutussuunnitelmaan perustuva opiskelu.

22 §

Estävät etuudet ja korvaukset

Kuntoutusrahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä kansaneläkelain, työeläkelakien tai takuueläkettä takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan nojalla taikka sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain nojalla.

34 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien tässä pykälässä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa:

1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkelakien perusteella taikka työttömyyseläkettä merimieseläkelain (1290/2006), työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentin 1 ja 3—7 kohdassa mainittujen työeläkelakien, työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 28 §:n, yrittäjän eläkelain voimaanpanosta

eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 28 §:n, maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 27 §:n tai valtion eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1296/2006) 14 §:n perusteella;

2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n perusteella lukuun ottamatta 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 2 §:n perusteella työttömyyseläkettä;

2 a) takuueläkkeestä annetun lain mukaista takuueläkettä;

3) *sukupolvenvaihdoseläkettä maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) perusteella.*

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:

1) osa-aikaeläke, työntekijän eläkelain 5 b §:ssä tarkoitettu osatyökyvyttömyyseläke tai sitä vastaavaa muu kuin täysi työkyvyttömyyseläke, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot olisivat tämän lain 32 §:ssä tarkoitettun kuntoutusrahan määrittämisen perusteena;

2) työkyvyttömyyseläke kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla;

3) sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n mukaan määrätty vanhempainpäiväraha.

65 §

Tietojen antaminen ulosottoviranomaisille

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien

annetun lain (1273/2006) 28 §:n, maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 27 §:n tai valtion eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1296/2006) 14 §:n perusteella;

2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n perusteella lukuun ottamatta 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 2 §:n perusteella työttömyyseläkettä;

3) takuueläkkeestä annetun lain mukaista takuueläkettä, jota myönnetään tässä pykälässä mainittujen eläkkeiden lisäksi.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:

1) osa-aikaeläke, työntekijän eläkelain 35 §:ssä tarkoitettu osatyökyvyttömyyseläke tai sitä vastaavaa muu kuin täysi työkyvyttömyyseläke, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat tämän lain 32 §:ssä tarkoitettun kuntoutusrahan määrittämisen perusteena;

2) työkyvyttömyyseläke kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla *ja sen lisäksi maksettava takuueläke;*

3) sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n mukaan määrätty vanhempainpäiväraha.

65 §

Tietojen antaminen ulosottoviranomaisille

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien

ja korvausten määristä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosotto-lain (37/1895) 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut kuntoutusetuuksia sekä eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

ja korvausten määristä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosotto-kaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut kuntoutusetuuksia sekä eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .